

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Eraõiguse osakond

Rebeca Lember

DELIKTIÕIGUSLIK NEGATOORNÕUE: EELDUSED JA RAKENDUSALA

Magistritöö

Juhendaja

Dr. iur. Janno Lahe

Tartu

2025

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. DELIKTIÕIGUSLIKU NEGATOORNÕUDE OLEMUS, EESMÄRK JA ALLIKAD ...	8
1.1. Olemus.....	8
1.2. Eesmärk ja allikad	10
2. DELIKTIÕIGUSLIKU NEGATOORNÕUDE EELDUSED	15
2.1. Kahju tekitava käitumise lõpetamise nõue	15
2.1.1. Kahju tekitava käitumise lõpetamise nõude ja edasisest rikkumisest hoidumise nõude kattuvus ja eristamine	15
2.1.2. Põhieeldused.....	20
2.1.2.1. Kestvus	20
2.1.2.2. Objektivne teokoosseis ja õigusvastasus	23
2.1.2.3. Süü kui mitte-eeldus	27
2.2. Kahju tekitavast käitumisest hoidumise nõue	30
2.2.1. Edasisest rikkumisest hoidumise nõude ja kahju tekitamisega ähvardamisest hoidumise nõude eristamine	30
2.2.2. Põhieeldused.....	33
2.2.2.1. Ähvardamise tähendus.....	33
2.2.2.2. Muud eeldused.....	37
2.3. Kahju tekitava käitumise lõpetamise ja kahju tekitavast käitumisest hoidumise nõue kohtupraktikas	41
2.3.1. Kaitstavad õiguslikud huvid	41
2.3.2. Lepingu sõlmimise sund.....	46
3. KOHTUOTSUSE RESOLUTSIOONI SÕNASTUS DELIKTIÕIGUSLIKU NEGATOORNÕUDE RAHULDAMISE KORRAL	52
3.1. Üldiselt	52
3.2. Otsuste resolutsioonid deliktliste negatoorhagide rahuldamisel kohtupraktikas.....	53
KOKKUVÕTE	58
TORTIOUS NEGATIVE CLAIM: PREREQUISITES AND SCOPE OF APPLICATION	62
KASUTATUD LÜHENDID	68
KASUTATUD ALLIKAD	70
Kasutatud kirjandus	70
Kasutatud õigusaktid	72
Kasutatud kohtupraktika.....	73

Kasutatud muud materjalid.....76

SISSEJUHATUS

Võlaõigusseaduse¹ (edaspidi VÕS) kommentaarides on leitud, et deliktiõiguse aluseks on üldpõhimõte, mille kohaselt tuleb teisele isikule õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitada ning deliktiõiguse ülesandeks on seega kujundada välja reeglid, mille alusel määrata, kas teatav teisele isikule kahju tekitanud tegu toob kaasa kahju hüvitamise kohustuse.² U. Volens on märkinud, et lepinguvälise vastutussüsteemi peamine eesmärk on absoluutselt kaitstud õiguste ja hüvede terviklikkuse tagamine ning nende kahjustamisega kaasnevate negatiivsete tagajärgede kõrvaldamine.³ VÕS kommentaaride kohaselt on lisaks juba tekkinud kahju heastamisele deliktiõiguse eesmärgiks kahju tekitamise juhtumite ärahoidmine tulevikus (eri- ja üldpreventsioon).⁴ Kommentaaridest tulenevalt on deliktiõiguslik negatoornõue võimalik esitada VÕS § 1047 lg 4 ja VÕS § 1055 alusel.⁵ Käesolevas töös käsitletakse üksnes VÕS § 1055 lg 1 esimest lauset, mille kohaselt kui kahju õigusvastane tekitamine on kestev või kui kahju õigusvastase tekitamisega ähvardatakse, võib kannatanu või isik, keda ähvardati, nõuda kahju tekitava käitumise lõpetamist või sellega ähvardamisest hoidumist. Töö eesmärgiks ei ole analüüsida VÕS § 1055 lg 1 teist lauset, mis näeb ette lähenemiskeelu ja muude sarnaste abinõude regulatsiooni.

Kozioli sõnul tunnustatakse Mandri-Euroopas deliktiõiguse peamise eesmärgina kannatanule tekitatud kahju hüvitamist.⁶ E. Tjong Tjin Tai on märkinud, et deliktiõiguses on enamiku vastutusjuhtumite puhul hageja eesmärgiks saada hüvitist õigusvastaselt tekitatud kahju eest.⁷ Ta on analüüsinud eeskätt Saksamaa, Prantsusmaa ja Inglismaa deliktiõigust ning leidnud, et kahju hüvitamise peamine alternatiiv on kohtumäärus (*court order*) või ettekirjutus (*injunction*) kohustamaks kostjat saavutama teatud muid tagajärgi peale raha maksmise.⁸ Ka Euroopa ühtse tugiraamistiku eelnõu⁹ (edaspidi DCFR) kommentaaride kohaselt peetakse kahjude ennetamist

---

¹ Võlaõigusseadus. – RT I, 04.07.2024, 18.

² Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1043/3.1.1. – Varul, P. jt (koost). Võlaõigusseadus IV. 8. osa 40. ptk – 10. osa (§-d 703-1067). Komm vlj. Tallinn: Juura 2020.

³ Volens, U. Usaldusvastutus kui iseseisev vastutussüsteem ja selle avaldumisvormid. Doktoritöö. Juhendaja Paul Varul. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus 2011, lk 36, 46.

⁴ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK IV, lk 720.

⁵ *Ibidem*, lk 731.

⁶ Koziol, H. Basic Questions of Tort Law from a Germanic Perspective. Wien: Jan Sramek Verlag 2012, lk 47, 75. https://www.jan-sramek-verlag.at/fileadmin/user_upload/Koziol_BasicQuestions_ePDF_HighResOpen_FINAL.pdf (20.04.2025).

⁷ Tjong Tjin Tai, E. Tort Law. A Comparative Introduction. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited 2022, lk 130.

⁸ *Ibidem*, lk 137.

⁹ von Bar, C. jt (eds.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline Edition. Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC

paremaks kahjude hüvitamisest, mistõttu reguleerib DCFR ka ennetavat õiguskaitset.¹⁰ Seega kuigi kahju hüvitamise nõuet tuleb deliktiõiguses pidada prioriteetseks õiguskaitsevahendiks, siis leiab selle kõrval siiski reguleerimist ka isiku õiguste ennetav kaitse. W. H. van Boom, I. Giesen ning A. Ogus on samuti tõstatanud küsimuse, kuidas sobituvad ettekirjutused süsteemi, mis keskendub peamiselt kahjude hüvitamisele ning kas ettekirjutused võiksid ehk paremini käitumist juhtida kui kahju hüvitamise nõuded.¹¹

Magistritöö teema aktuaalsust ilmestab see, et VÕS § 1055 lg-s 1 sätestatud deliktiõigusliku negatoornõude olemust ning selle sätte kohaldamisala ei ole Eesti õiguskirjanduses varasemalt üksikasjalikult analüüsitud ega võrreldud konkreetsest sättest tulenevate õiguskaitsevahendite regulatsiooni ja eelduseid mõne muu riigi vastava regulatsiooniga. Töö autorile teadaolevalt on seda teemat käsitlenud K. Linnarti 2010. aasta bakalaureusetöös „Kahju tekitava tegevuse keelamine kui deliktiõiguslik õiguskaitsevahend“, samuti J. Dmitrijeva 2022. aasta magistritöö „Eraelu puutumatus deliktiõiguslik kaitse“ ühes alapeatükis ning K. Bambergi 2014. aasta magistritöös „Õigusrikkumiste lõpetamiseks ja tõkestamiseks kohaldatavad eraõiguslikud kaitsevahendid elu, tervise ning isikuõiguste kaitseks“. Lisaks eeltoodule kinnitab teema tervikliku käsitlemise vajalikkust ammendava õiguskirjanduse puudumine. Olenemata sellest, et VÕS § 1055 lg 1 järgse deliktiõigusliku negatoornõude eelduseid ning rakendusala on tutvustatud nii T. Tampuu lepinguväliseid võlasuhteid käsitlevas teoses kui ka VÕS kommenteeritud väljaandes, siis ei leidu Eestis sel teemal ühtegi õigusartiklit. Samuti teeb teemavaliku aktuaalseks vajadus analüüsida VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kohaldamisala ajas juurde lisandunud kohtupraktika valguses.

Magistritöö eesmärgiks on leida vastus küsimusele, millistes olukordades on deliktiõiguslik negatoornõue rakendatav, samuti on töö eesmärgiks leida vastused alljärgnevatele uurimisküsimustele. Uurimisküsimused on järgmised:

1. Millised õiguskaitsevahendid tulenevad VÕS § 1055 lg 1 ls-st 1 ning mis on nende eeldused?
2. Mille poolest erinevad ja mis osas kattuvad VÕS § 1055 lg 1 ls-st 1 tulenevad nõuded?

Private Law (Acquis Group). Munich: Sellier. European Law Publishers 2009. https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/2009_02_DCFR_OutlineEdition.pdf (20.04.2025).

¹⁰ von Bar, C. jt (eds.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group). Munich: Sellier. European Law Publishers 2009, lk 2998. https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/european-private-law_en.pdf (20.04.2025).

¹¹ van Boom, W., Giesen, I., Ogus, A. The Power of Injunctive Relief in Tort: An Introduction. – Maastricht Journal of European and Comparative Law 2010. Volume 17. Issue 1, lk 6.

3. Mida tuleb silmas pidada VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgse nõude rahuldamisel kohtuotsuse resolutsiooni sõnastades?
4. Millised olukorrad reeglina kuuluvad VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kohaldamisalasse, st milliste õigushüvede kaitseks VÕS § 1055 lg 1 ls-st 1 tulenev nõue üldjuhul esitatakse?

Magistritöö kirjutamisel on kasutatud võrdlevat ja kvalitatiivset meetodit. Deliktiõigusliku negatoornõude eelduseid ning rakendusala Eesti õiguses on võrreldud Saksamaa õigusteoorias ja kohtupraktikas väljendatud seisukohtadega, Hollandi vastava regulatsiooniga ning Euroopa mudelseaduse DCFR VI raamatus käsitletuga. VÕS kommentaaride kohaselt tugineb VÕS § 1055 lg-s 1 sisalduv regulatsioon suurel määral Saksa õigusteoorias väljakujunenud seisukohtadele ning Hollandi tsiviilseadustiku analoogilistele õiguskaitsevahenditele.¹² Sellest on ajendatud eeskätt ka võrdlusriikide valik. E. Tjong Tjin Tai sõnul on DCFR-s sätestatu näol tegemist Euroopa tasandil väljatöötatud deliktiõiguslike aluspõhimõtetega, mille eesmärgiks oli edendada eraõiguse täielikku ühtlustamist Euroopa Liidus ning mis lõpptulemusel nägi välja nagu tsiviilkoodeks.¹³ E. Tjong Tjin Tai leiab, et kuigi DCFR-i näol ei ole tegemist siduva õigusakti kui sellisega ning selles sätestatud printsiipide otsene õiguslik mõju on piiratud, siis on DCFR-s reguleeritud põhimõtted siiski kaudselt Euroopa Liidu liikmesriikide õigust mõjutanud ning sageli tuuakse neid välja deliktiõiguse edasist arengut käsitlevates akadeemilistes aruteludes.¹⁴ VÕS kommentaaride kohaselt on deliktiõigust käsitlev 53. peatüki regulatsioon väga sarnane DCFR-s deliktiõigust reguleeriva VI raamatu regulatsiooniga, olenemata sellest, et DCFR ei ole VÕS allikaks.¹⁵ Seega võimaldab DCFR-ga kõrvutamine lisaks uurida ning hinnata Eestis kehtiva regulatsiooni kooskõla ja erisusi deliktiõigust üle-Euroopaliselt käsitleva mudelseadusega.

Magistritöö oluliseks osaks on ka Eesti kohtupraktika analüüs, mille raames on uuritud nii Riigikohtu kui ka ringkonnakohtute lahendeid, mis käsitlevad VÕS § 1055 lg 1 ls-s 1 sisalduvat deliktiõiguslikku õiguskaitsevahendit. Töö peamisteks allikateks on Eesti õiguskirjandusest VÕS kommenteeritud väljaanne ning T. Tampuu õigusteaduse õpik Lepinguvälised võlasuhted. Välismaisest õiguskirjandusest on analüüsitud eeskätt C. von Bar'i, H. Kozioli, C. van Dam'i teoseid, samuti Saksa tsiviilseadustiku¹⁶ (*Bürgerliches Gesetzbuch*, edaspidi BGB) kommentaare ning Euroopa mudelseaduse DCFR-i kommentaare.

---

¹² Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/2.

¹³ Tjong Tjin Tai, lk 202-203.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK IV, lk 731.

¹⁶ German Civil Code BGB. – The Federal Ministry of Justice. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/ (20.04.2025).

Töö koosneb kolmest peatükist, millest esimene käsitleb deliktiõigusliku negatoornõude olemust, eesmärki ja allikaid, keskendudes VÕS § 1055 lg 1 ls-st 1 tulenevatele erinevatele õiguskaitsevahenditele ning nende koosseisulistele eeldustele, samuti regulatsiooni eeskujuks olnud Saksamaa ja Hollandi deliktiõigusele. Töö teises peatükis analüüsitakse detailsemalt kahju tekitava käitumise lõpetamise ning kahju tekitavast käitumisest hoidumise nõude eelduseid ning vastavate õiguskaitsevahendite kattuvust ja erisusi. Kolmandas peatükis lahendatakse küsimust kohtuotsuse resolutsiooni sõnastuse täpsusest VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alusel esitatud nõude rahuldamise korral.

Tööd enim iseloomustavad märksõnad: võlaõigus; deliktiõigus; õiguskaitsevahendid.

1. DELIKTIÕIGUSLIKU NEGATOORNÕUDE OLEMUS, EESMÄRK JA ALLIKAD

1.1. Olemus

VÕS kommentaaride kohaselt sisaldub regulatsioon deliktiõiguslikest negatoornõuetest, mis on suunatud kahju tekitava tegevuse lõpetamisele ning kahju tekitamisega ähvardamise või tulevase õigusvastase teo keelamisele, VÕS 53. peatükis, mis lisaks eelnevale reguleerib ka kahju hüvitamisele suunatud deliktiõiguslike nõuete eelduseid.¹⁷ VÕS § 1055 lg 1 ls 1 näeb ette kahju tekitava käitumise lõpetamise või sellega ähvardamisest hoidumise nõude kui deliktiõigusliku õiguskaitsevahendi eeldused ja sisu. Kõnealuse sätte kohaselt, kui kahju õigusvastane tekitamine on kestev või kui kahju õigusvastase tekitamisega ähvardatakse, võib kannatanu või isik, keda ähvardati, nõuda kahju tekitava käitumise lõpetamist või sellega ähvardamisest hoidumist. Kahju tekitava käitumise õigusvastasus tuleneb VÕS §-st 1045. T. Tampuu liigituse kohaselt reguleerib VÕS § 1055 lg 1 ls 1 „/.../ kahte õiguskaitsevahendit, mille sisuks on: 1) kohustus lõpetada jätkuv õigusvastane tegevus – kostjal kästakse lõpetada õigusrikkumine; 2) keeld teha tegusid, mis oleksid käsitatavad kahju õigusvastase tekitamisega ähvardamisena – kostjal keelatakse ähvardada õigusrikkumise toimepanemisega.“¹⁸

Riigikohus on aga praktikas selgitanud järgnevat: „Nimetatud sätte alusel saab esitada nõude järgmistel juhtudel: 1) kui kahju õigusvastane tekitamine on kestev (õigusrikkumise lõpetamise nõue); 2) kui kahju tekitamine on juba toimunud (esmakordne õigusrikkumine on toimunud), aga esineb oht, et rikkumine võib korduda (uue samasuguse õigusrikkumise toimepanemisest hoidumise nõue); 3) kui õigusrikkumist pole veel toimunud, kuid kahju õigusvastase tekitamisega (õigusvastase teo toimepanemisega) ähvardatakse (kahju tekitamisega ähvardamisest hoidumise nõue) /.../.“¹⁹

Töö autori hinnangul näib Riigikohus olevat VÕS § 1055 lg 1 ls 1 teise alternatiivi (e kahju tekitava tegevuse keelamise nõude) omakorda kaheks jaganud, st eristanud juhtumeid, mil esmakordne õigusrikkumine on juba aset leidnud nendest olukordadest, mil see ähvardab alles esimest korda toimuda. Arvestades seda, et selliste nõuete eeldused mõneti erinevad

¹⁷ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK IV, lk 731.

¹⁸ Tampuu, T. Lepinguvälised võlasuhted. Tallinn: Juura 2017, lk 374-375.

¹⁹ RKTko 06.12.2023, 2-22-1081, p 12; vt ka RKTkm 21.06.2022, 2-19-10047, p 12; RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 29.2.

üksteisest, siis on töö autori hinnangul Riigikohtu pakutud liigitus VÕS § 1055 lg-st 1 tulenevate õiguskaitsevahendite kohta sobivam, kuna eristab konkreetselt erinevaid praktikas ettetulevaid olukordi.

Ka Saksa tsiviilseadustik lähtub sarnasest liigitusest nagu VÕS. Deliktiõiguslike negatoornõuete kontekstis on BGB kommentaaride kohaselt Saksa deliktiõiguses olulisel kohal BGB § 1004, mille vahetu kohaldamisala puudutab küll üksnes vallas- ja kinnisasjadega seotud omandiõigust, ent mis Saksa kohtupraktikast tulenevalt ulatub omandiõiguse kaitsest oluliselt kaugemale.²⁰ BGB kommentaaride järgi on BGB § 1004 lg 1 ls 1 alusel võimalik nõuda igasuguse õigusvastase ja veel kestva rikkumise kõrvaldamist (*Beseitigungsanspruch*) ning BGB § 1004 lg 1 ls 2 alusel on võimalik nõuda rikkujalt tegevusetuks jäämist, kui on põhjust karta edasisi rikkumisi (*Unterlassungsanspruch*).²¹

BGB kommentaaridest tulenevalt sisaldab BGB § 1004 seega kahte eraldiseisvat koosseisu, millel on küll osalt identsed, ent osalt ka erinevad nõude eeldused.²² Kommentaaride kohaselt on Saksa kohtud tõlgendanud BGB § 1004 lg 1 teist lauset selliselt, et tegevusetuks jäämist saab kõnealuse sätte alusel nõuda ka juba siis, kui ähvardab aset leida esimene rikkumine, st nõue on suunatud õiguste ennetavale kaitsele.²³ Seeläbi on Saksa kohtud arendanud välja nn ennetava *actio negatoria* ehk sisuliselt ennetava tegevusetuks jäämise nõude (*preventive omission claim; vorbeugender Unterlassungsanspruch*), mis tähendab, et kannatanu ei ole enda õiguste kaitseks kohustatud ära ootama, mil esimene rikkumine aset leiab.²⁴ Nii on Saksamaa Föderaalkohus (*Bundesgerichtshof*, edaspidi BGH) näiteks 2004. a lahendis leidnud, et BGB § 1004 lg 1 ls 2 järgne nõue on võimalik esitada ka juhul, kui esineb oht esmakordseks rikkumiseks, ulatudes seega kaugemale seaduse enda sõnastusest.²⁵ Juba 1951. a lahendis on BGH märkinud, et hoidumisnõude esitamiseks, mis on mõeldud tulevaste rikkumiste vältimiseks, ei ole nõutav, et õigusvastane sekkumine oleks juba lõpule viidud, vaid piisab tõsisest ohust, et isiku õiguste rikkumine aset leiab.²⁶

Kokkuvõttes, kui võrrelda VÕS-i vastavaid sätteid meie eraõiguses tavapäraselt eeskujuks oleva Saksamaa õigusega, siis ilmneb, et sealne kirjutatud õigust täiendav kohtupraktika ja õigusteoreetilised seisukohad sarnanevad meie seaduses sätestatuga ning Riigikohtu

---

²⁰ Magnus, U., in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 2. – Dannemann, G., Schulze, R. (eds.). German Civil Code = Bürgerliches Gesetzbuch (BGB). Volume I. Books 1-3: §§ 1-1296. Article-by-Article Commentary. München: Verlag C. H. Beck oHG 2020. (edaspidi: in Dannemann/Schulze).

²¹ *Ibidem*, vnr 3, 10, 15.

²² *Ibidem*, vnr 3, 15.

²³ *Ibidem*, vnr 2-3, 15.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ BGH, Urteil vom 17.9.2004 – V ZR 230/03, NJW 2004, 3701.

²⁶ BGH, Urteil vom 19.6.1951 – I ZR 77/50, NJW 1951, 843.

seisukohtadega. VÕS § 1055 lg 1 ls 1 struktuur sisuliselt kattub BGB § 1004 loogikaga, st mõlemad sätted näevad ette kaks erinevat õiguskaitsevahendit, millest üks on kestva kahjustava tegevuse lõpetamise nõue ning teine edasise rikkumise keelamise nõue või kui õigusrikkumine ähvardab toimuda esimest korda, siis sellest hoidumise nõue.

1.2. Eesmärk ja allikad

VÕS kommentaaride kohaselt on kõnealuse regulatsiooni eesmärk sätestada deliktiõiguslikud kaitsevahendid, mis täiendavad kahju hüvitamise nõuet ning on suunatud negatoorsele õiguskaitsele.²⁷ W. H. van Boom on toonud välja kolm peamist tunnust, mis iseloomustavad Euroopa eraõiguse süsteemides kasutada olevaid õiguskaitsevahendeid.²⁸ Esiteks *post-facto* funktsioon, mis tähendab, et õiguskaitsevahendid on suunatud eeskätt juba aset leidnud rikkumise heastamisele.²⁹ Teiseks taastamisfunktsioon, mille kohaselt püütakse reeglina taastada endist olukorda ehk panna kannatanu olukorda, milles ta oleks olnud, kui rikkumist ei oleks toime pandud.³⁰ Kolmandaks spetsiifilisuse tunnus ehk õiguskaitsevahendite eesmärgiks on pakkuda teatud üksikjuhtumil hüvitist konkreetsele isikule.³¹ Tema sõnul on deliktiõigus suunatud eeskätt kompenseerivale funktsioonile, ent selle asemel, et täiustada kahjunõuete regulatsiooni, tuleks keskenduda hoopis muude õiguskaitsevahendite uuendamisele, viidates mh keelavatele ja kohustavatele ettekirjutustele (*mandatory and prohibitory injunctions*) ning korduva sunniraha määramise võimalusele ettekirjutuste mittetäitmise eest.³²

VÕS kommentaaride kohaselt tugineb 53. peatükis sisalduv deliktiõiguse regulatsioon peamiselt Saksa BGB-d täiendavale kohtupraktikale ja õigusteoreetilistele seisukohtadele ning väliselt sarnased VÕS deliktiõiguse sätted BGB vastavasisulise §-ga 823 jj paljudel juhtudel ei ole, kusjuures peatüki koostamisel on olnud oluline roll ka C. von Bar'i poolt koostatud analüüsil ning ettepanekutel BGB deliktiõiguse üldsätete reformimiseks.³³ VÕS kommentaaride kohaselt tugineb kõnealuse deliktiõigusliku negatoornõude õiguslik

---

²⁷ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/1.

²⁸ van Boom, W. H. *Efficacious Enforcement in Contract and Tort. Inaugural Lecture at the Erasmus University Rotterdam*. The Hague: Boom Juridische uitgevers 2006, lk 12-13.
https://repub.eur.nl/pub/7687/VanBoom_oratie_EUR_2006_ELL5.pdf (20.04.2025).

²⁹ *Ibidem*, lk 12.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*, lk 13.

³² *Ibidem*, lk 32-33.

³³ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK IV, lk 731.

regulatsioon olulisel määral Saksa õigusteoorias väljakujunenud seisukohtadele, kuid ka Hollandi tsiviilseadustiku (*Burgerlijk Wetboek*, edaspidi BW) analoogilistele õiguskaitsevahenditele.³⁴

Seoses omandiõigusega võib BGB-st leida negatoornõude aluse, milleks on BGB § 1004, mida kommentaaride kohaselt on Saksa kohtupraktikas analoogia korras ulatuslikult kohaldatud ka teiste deliktiõigusega kaitstud õiguste ja huvide kaitseks.³⁵ BGB kommentaaride kohaselt reguleerib BGB § 985 olukordi, mil omaniku vara on teise isiku ebaseaduslikus valduses, ent BGB § 1004 tagab omanikule tõrje- ja kaitseõiguse igasuguste muude rikkumiste vastu.³⁶ BGB § 1004 lg 1 ls 1 kohaselt, kui omandit rikutakse muul viisil kui valduse äravõtmise või valdusest ilmajätmisega, siis võib omanik nõuda rikkujalt rikkumise kõrvaldamist. BGB § 1004 lg 1 ls 2 sätestab, et kui on karta edasist rikkumist, siis võib omanik nõuda rikkumisest hoidumist.

BGB kommentaaride kohaselt on sellel sätel „/.../“ suur praktiline tähtsus eelkõige seetõttu, et kohtud on laiendanud selle kohaldamisala pelgalt omandiõigustest kaugemale.³⁷ „[BGB] § 1004 on arenenud üldiseks nõudeks kõikide õiguste rikkumiste vastu, mis on kaitstud §-ga 823 jj.“³⁸ BGB kommentaaride kohaselt on säte inspiratsiooni saanud Rooma õiguse instituudist *actio negatoria* ning ka BGB § 1004 puhul kasutatakse endiselt väljendit negatoornõue (*negatorischer Anspruch*).³⁹ Tegemist on Saksa kohtute poolt kõigi deliktiõiguslikult kaitstud õiguste ja huvide kaitseks välja arendatud nn kvaasi negatoornõudega (*quasinegatorischen Unterlassungs- und Beiseitigungsanspruch*).⁴⁰

BGB kommentaaride kohaselt on Saksa kohtupraktikas nn *actio quasi negatoria* tunnustamisel tuginetud analoogiale BGB §-dega 12, 862 ja 1004.⁴¹ Fritzsche sõnul tunnustati edasistest rikkumistest hoidumise nõude esitamise õigust ka teiste absoluutsete õiguste kaitseks Saksa kohtupraktikas juba 1905. aastal ning esmakordsete õigusrikkumiste ärahoidmiseks 1920. aastal, kusjuures viimase seisukoha võttis BGH Saksamaa Riigikohtult üle 1951. a lahendis.⁴² Kommentaaride kohaselt viitab BGB ise §-le 1004 seoses piiratud

---

³⁴ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/2.

³⁵ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 2.

³⁶ *Ibidem*, vnr 1.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*, vnr 2.

⁴¹ Wagner, G. BGB Vorbemerkung vor § 823, vnr 40 – Habersack, M. (Red.). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 6. Schuldrecht – Besonderer Teil IV. §§ 705-853. Partnerschaftsgesellschaftsgesetz. Produkthaftungsgesetz. 7. Aufl. München: C. H. Beck 2017.

⁴² Fritzsche, J. BeckOK BGB § 1004, vnr 2. – Hau, W., Poseck, R. (Hrsg.). Beck'scher Online-Kommentare (BeckOK) BGB. 73. Edition. Stand 01.02.2025. München: C. H. Beck 2024. (edaspidi: BeckOK BGB).

asjaõigustega (nt BGB §-d 1027, 1065, 1090 lg 2, 1227) ning täiendavaid viiteid, kuid ka sarnase sisuga eraldiseisvaid sätteid (eeskätt intellektuaalomandi õiguste kaitseks), leidub ka väljaspool BGB-d.⁴³ Samuti on kommentaarides märgitud, et juhul, kui need sätted ei näe õiguskaitsevahendina ette õigusrikkumise kõrvaldamise nõuet (nt patendi puhul), siis tuleb selline nõudeõigus tagada analoogia korras.⁴⁴ Siiski leidub BGB-s kommentaaride kohaselt ka §-ga 1004 võrreldavaid sätteid, mis näevad ette eraldi oma hoidumise nõude (*omission claim*), nt §-d 12, 1134, 1135.⁴⁵

BGB kommentaaride kohaselt annab õiguse keelavale ettekirjutusele (*prohibitory injunction*) selgesõnaliselt ka BGB § 12, mis kaitseb õigust nimele, kusjuures kaitstud on nii füüsilised isikud kui ka igasugused organisatsioonid, mis on nimega identifitseeritavad (nt ettevõtjad, erakonnad, ülikoolid jne), samuti on seda sätet kohaldatud domeeninimede kaitseks.⁴⁶ Kommentaaridest tulenevalt on eraelu puutumatus ja maine kaitse tagatud siiski üldsätete ehk BGB §-de 823 ja 1004 alusel ning tuletatud Saksamaa Liitvabariigi põhiseaduse artiklitest 1 ja 2.⁴⁷ Ka valduse kaitseks näeb BGB otsesõnu ette nii rikkumise kõrvaldamise nõude (BGB § 862 lg 1 ls 1) kui ka edasisest rikkumisest hoidumise nõude (BGB § 862 lg 1 ls 2).

Van Boom'i sõnul näeb teatud raamistiku ettekirjutuse kohaldamiseks ette Saksa tsiviilkohtumenetluse seadustik (*Zivilprozessordnung*, edaspidi ZPO), viidates ZPO §-dele 887, 888 ja 890, mis puudutavad mingisugust võlgniku kohustust (*Verpflichtung*).⁴⁸ Viidatud paragrahvide kohaselt on võlausaldaja taotluse alusel võlgnikule juhul, kui ta enda kohustust ei täida, võimalik määrata sunniraha või -arest või teha konkreetne toiming võlgniku kulul.⁴⁹ Van Boom'i öeldust nähtub, et ZPO § 890 seondub keelava ettekirjutusega kohustamiseks kostjat rikkumisest hoiduma ning ZPO §-d 887-888 puudutavad kohustavat ettekirjutust, mis on suunatud kas rikkumise lõpetamisele või positiivsele taastavale tegevusele (BGB § 249).⁵⁰

---

⁴³ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 2; vt ka Fritzsche, J. BeckOK BGB § 1004, vnr 2; vt ka Thole, C. Staudinger (2023) BGB § 1004, vnr 5, 6 – Thole, C., Albrecht, K.-D. (Hrsg.). J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Staudinger BGB – Buch 3: Sachenrecht: §§ 985-1011. Neubearbeitung 2023. Berlin: Otto Schmidt/De Gruyter Verlag OHG. (edaspidi: Staudinger (2023) BGB).

⁴⁴ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 2; vt ka Thole, C. Staudinger (2023) BGB § 1004, vnr 6; vt ka Fritzsche, J. BeckOK BGB § 1004, vnr 3.

⁴⁵ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 2, allmärkus 4.

⁴⁶ Beurskens, M., in Dannemann/Schulze, BGB § 12, vnr 2-3.

⁴⁷ *Ibidem*, vnr 3.

⁴⁸ van Boom, W. H. Comparative Notes on Injunction and Wrongful Risk-Taking. – Maastricht Journal of European and Comparative Law 2010. Volume 17. Issue 1, lk 10-11.

⁴⁹ Code of Civil Procedure ZPO. – Federal Ministry of Justice. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/ (20.04.2025).

⁵⁰ van Boom 2010, lk 12.

Seega selline üldine norm nagu meil VÕS § 1055 näol Saksa BGB-s küll puudub, ent VÕS-le pealtnäha mõnevõrra sarnasemad sätted leiduvad Hollandi BW-s. Von Bar'i sõnul sisaldab Hollandi BW ettekirjutusi reguleerivat üldreeglit artiklis 3:296.⁵¹ Hollandi tsiviilseadustiku⁵² art 3:296 lg 1 kohaselt, kui isik on seadusest tulenevalt kohustatud teise isiku suhtes midagi tegema või tegemata jätma, kohustab kohus teda õigustatud isiku taotlusel või nõudel tegema selle konkreetse soorituse, välja arvatud juhul, kui seadusest, kohustuse olemusest või õigusaktist tuleneb midagi muud. Kui ettekirjutusi reguleeriv üldreegel asub BW 3. raamatus, mis käsitleb asjaõigust, siis BW 6. raamat käsitleb võlaõigust ning artiklid 6:162-6:197 reguleerivad deliktiõigusega seonduvat.⁵³ Art 6:162 lg 1 kohaselt peab isik, kes pani toime temale süükspandava deliktilise teo (õigusvastase teo), heastama teisele isikule selle tagajärjel tekkinud kahju. D. Haas'i sõnul on BW art 3:296 kohaldamisala lai, hõlmates nii lepinguliste kohustuste kui ka asjaõigusest ja intellektuaalomandi õigustest tulenevate kohustuste täitmist.⁵⁴ Samuti kuuluvad tema sõnul BW art 3:296 reguleerimisalasse BW art-st 6:162 tulenevad kohustused.⁵⁵ DCFR kommentaarides on leitud, et Hollandi õiguse kohaselt saab eduka nõude korral BW art 6:162 järgi esitada ettekirjutuse tegemise nõude BW art 3:296 alusel koos delikti tuvastamise nõudega BW art 3:302 alusel, kusjuures piisab ka sellest, kui esineb oht, et rikkumine pannakse toime esimest korda.⁵⁶

Ennetav õiguskaitse on reguleerimist leidnud ka Euroopa ühtse tugiraamistiku eelnõu DCFR VI raamatus, mis käsitleb lepinguvälise kahju tekitamisega seonduvat normistikku. DCFR kommentaaride kohaselt sätestab art VI.-1:101 põhireegli deliktilise vastutuse tekkimiseks ehk käsitleb juba tekkinud kahju hüvitamist ning art VI.-1:102 reguleerib profülaktilist õiguskaitset.⁵⁷ Kommentaaride järgi leiavad ennetava õiguskaitse täiendavad nõuded ja piirangud käsitlemist DCFR artiklites VI.-6:301 ja VI.-6:302.⁵⁸ Artikli VI.-1:102 ls 1 kohaselt juhul, kui hüvitamisele kuuluva kahju tekitamisega ähvardatakse, annab käesolev Raamat isikule, kes võib kahju kanda, õiguse seda ennetada.⁵⁹ Sama artikli teise

---

⁵¹ von Bar, C. The Common European Law of Torts. Volume Two. Damage and Damages, Liability for and without Personal Misconduct, Causality, and Defences. München: Verlag C. H. Beck 2000, lk 143, allmärkus 829.

⁵² Dutch Civil Code (Civil Code of the Netherlands). – Dutch Civil Law (DCL). <http://www.dutchcivillaw.com/civilcodegeneral.htm> (20.04.2025).

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ Haas, D. De grenzen van het recht op nakoming. Academisch proefschrift. Vrije Universiteit Amsterdam. Deventer: Kluwer 2009, lk 12. <https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/42183364/complete%20dissertation.pdf> (20.04.2025).

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ von Bar jt (viide 10), lk 3001-3002.

⁵⁷ *Ibidem*, lk 2978.

⁵⁸ *Ibidem*, lk 2998.

⁵⁹ von Bar, C. jt (eds.). Non-Contractual Liability Arising out of Damage Caused to Another. Principles of European Law. Study Group on a European Civil Code. Oxford: Oxford University Press 2009, lk 55.

lause kohaselt kehtib nimetatud õigus isiku suhtes, kes, juhul kui kahju tekiks, vastutaks selle tekitamise eest.⁶⁰

DCFR kommentaaride kohaselt ei ole kohtunikule antud kaalutusõigust küsimuses, kas isikul on õigus ennetavale õiguskaitsele ning art VI.-1:102 annab õiguse, mis kvaliteedi poolest ei erine õigusest, mille sätestab art VI.-1:101.⁶¹ DCFR-s on võetud seisukoht, et „/.../ ennetav õiguskaitse moodustab osa lepinguvälise vastutuse seadusest niivõrd, kui võrd kahju ohu eest vastutav isik vastutaks kahju eest VI.-1:101 (põhireegel) alusel, kui see tekiks.“⁶² Kommentaaridest tulenevalt ei piirdu art VI.-1:102 kaitse üksnes kahju esmakordse ärahoidmisega, vaid hõlmab endas ka õigust nõuda sellise kahju süvenemise ärahoidmist, mida kannatanu on juba kandma hakanud.⁶³

Eelnevat kokku võttes tuleb märkida, et kuigi Hollandi BW asjaõigust käsitlev regulatsioon sisaldab endas ettekirjutusi reguleerivat üldreeglit ning Saksa tsiviilseadustik otsesõnu sellist õiguskaitsevahendit nagu Eestis on VÕS § 1055 näol ette ei näe, siis sellest sättest tulenevate nõuete sisu ja ulatus on siiski valdavalt mõjutatud Saksa deliktiõigusest. Samuti reguleerib kahju hüvitamise nõude kõrval ennetavat õiguskaitset ka DCFR VI raamat.

---

⁶⁰ *Ibidem.*

⁶¹ von Bar jt (viide 10), lk 2998.

⁶² *Ibidem.*

⁶³ *Ibidem*, lk 3000.

2. DELIKTIÕIGUSLIKU NEGATOORNÕUDE EELDUSED

2.1. Kahju tekitava käitumise lõpetamise nõue

2.1.1. Kahju tekitava käitumise lõpetamise nõude ja edasisest rikkumisest hoidumise nõude kattuvus ja eristamine

VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kohaselt, kui kahju õigusvastane tekitamine on kestev või kui kahju õigusvastase tekitamisega ähvardatakse, võib kannatanu või isik, keda ähvardati, nõuda kahju tekitava käitumise lõpetamist või sellega ähvardamisest hoidumist. VÕS kommentaaride kohaselt on VÕS § 1055 lg 1 ls 1 esimese alternatiivi alusel nõue võimalik esitada juhul, kui kannatanu suhtes on toime pandud tegu, mis vastab mõne delikti üldkoosseisu aluseks oleva õigusvastase teo tunnustele ning kahju õigusvastane tekitamine on kestva iseloomuga.⁶⁴ Kommentaaride kohaselt puudutab VÕS § 1055 lg 1 ls 1 teine alternatiiv olukorda, kus kahju õigusvastase tekitamisega üksnes ähvardatakse, ent tegu toime pandud veel ei ole.⁶⁵ Riigikohus on aga praktikas korduvalt selgitanud, et VÕS § 1055 lg 1 alusel saab nõude esitada ka sellisel juhul, kui esmakordne rikkumine on juba aset leidnud, ent esineb oht, et samasugune rikkumine võib tulevikus korduda (uue samasuguse õigusrikkumise toimepanemisest hoidumise nõue).⁶⁶

VÕS kommentaaride kohaselt eristatakse õigusrikkumise lõpetamise ning õigusrikkumise toimepanemise keelamise nõuet.⁶⁷ Kommentaaride järgi on õigusrikkumise toimepanemise keelamise nõue võimalik esitada ka juhul, kui toimepandud õigusvastase teo kahjulik mõju on küll lakanud, ent esineb oht samasuguse rikkumise kordumiseks.⁶⁸ Kommentaarides on leitud, et kui toimepandud õigusvastase teo kahjustav mõju on jätkuv, siis tähendab rikkumise lõpetamise nõue sisuliselt ka sarnase käitumise tulevikus keelamise nõuet.⁶⁹ Ka BGB kommentaaride kohaselt võib BGB § 1004 lg 1 teise lause alusel esitatav hoidumisnõue ühtida esimese lause järgse kõrvaldamisnõudega.⁷⁰ Eelnevast tulenevalt leiab

---

⁶⁴ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

⁶⁵ *Ibidem*.

⁶⁶ RKTkm 20.03.2024, 2-22-14182, p 27; RKTkm 2-19-10047, p 12; RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 29.2; RKTko 02.05.2018, 2-16-4856, p 11; RKTko 09.12.2009, 3-2-1-104-09, p 15.

⁶⁷ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

⁶⁸ *Ibidem*.

⁶⁹ *Ibidem*.

⁷⁰ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 15.

töö autor, et nõuete võimalik kattuvus võib tekkida olukorras, kus kahju tekitaval tegevusel on kestev iseloom, st nõudes rikkumise kõrvaldamist, nõutakse sisuliselt seeläbi ka edasisest rikkumisest hoidumist.

Koziol puudutab samuti enda Saksa deliktiõigust käsitlevas teoses ennetavat õiguskaitset, eristades reparatiivseid ettekirjutusi ennetavatest ettekirjutustest (*reparative and preventive injunctions*, vastavalt *Beseitigungs- und Unterlassungsanspruch*).⁷¹ Nimelt on Koziol pööranud tähelepanu nõuete piiritlemisraskusele olukorras, kus tegemist on juba alanud ja jätkuva rikkumisega ning rikkumise kõrvaldamiseks on nõutav aktiivne tegevus, st rikkumise allika kõrvaldamine.⁷² Ta märgib, et sellisel juhul on kõrvaldamisnõue samaaegselt suunatud ka tulevaste rikkumiste ärahoidmisele, mis vastasel juhul isikut ähvardaks.⁷³ Siiski leiab Koziol, et arvestades reparatiivsete ja ennetavate ettekirjutuste nõuete eelduste kattuvust, ei ole nõuete piiritlemise küsimus kuigi problemaatiline.⁷⁴

Töö autorile näib, et varasemalt ei ole kohtud sugugi täpselt eristanud VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kohaldamisel sellest sättest tulenevaid erinevaid õiguskaitsevahendeid ning nende spetsiifilisi eelduseid. Tallinna Ringkonnakohus ei nõustunud ebaõigete andmete avaldamist puudutavas vaidluses hagejaga selles, et rikkumise lõpetamise nõue sisaldab endas ka õigusvastase tegevuse keelamise nõuet.⁷⁵ Kolleegium leidis, et artiklite eemaldamise nõue on varasemast kohtupraktikast tulenevalt hõlmatud valeandmete avaldamise lõpetamise nõudega, mistõttu tuleb neid käsitada ühe nõudena, ent maakohus oli andmete eemaldamise (tegevuse lõpetamise) kui ka õigusvastase tegevusega ähvardamise (keelamise) nõudeid otsuses analüüsinud läbisegi.⁷⁶

Lahendis nr 2-22-1081 on Riigikohus küll toonud esmalt välja, millised erinevad nõuded VÕS § 1055 lg-st 1 tulenevad, ent on märkinud seejärel järgnevat: „VÕS § 1055 lg 1 alusel nõude esitamine eeldab, et tegemist on kestva rikkumisega. Kui isiku kohta avaldatakse valeandmeid, on tegemist aga ühekordse avaldamisega. Hageja esitas nõude üksnes ebaõigete andmete ümberlükkamiseks konkreetse avaldamise aspektist ega teinud menetluses usutavaks, et kostja soovis tema kohta avaldada uusi artikleid.“⁷⁷ Konkreetsetes asjas ei olnud hageja VÕS § 1055 lg 1 alusel nõuet esitanud, vaid Riigikohus pööras ise

---

⁷¹ Koziol 2012, lk 4-5.

⁷² *Ibidem*, lk 26-27.

⁷³ *Ibidem*, lk 27.

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ TlnRnKo 30.11.2022, 2-20-11009, p 14.1.

⁷⁶ *Ibidem*.

⁷⁷ RKTKo 2-22-1081, p 12.

tähelepanu võimalusele VÕS § 1047 lg 4 kõrval nõue esitada ka VÕS § 1055 lg 1 alusel.⁷⁸ Töö autorile näib, et Riigikohus ei piirdunud seejuures üksnes kestvuse kui kahju tekitava käitumise lõpetamise nõude spetsiifilise eelduse käsitlemisega, vaid tõi sisse ka ähvardava ohu eelduse, konkretiseerimata seejuures, kas eelnev puudutab kahju tekitava käitumise lõpetamise või kahju tekitavast käitumisest hoidumise nõuet.

Ka Tallinna Ringkonnakohus on pidanud VÕS § 1055 lg 1 alusel esitatud nõude rahuldamise eelduseks, et õigusrikkumine on jätkuv, kusjuures hageja nõue oli keelata ebaõigete faktiväidete edaspidine avaldamine, mitte et kostja kustutaks juba avaldatud valeväiteid sisaldavad artiklid või postitused.⁷⁹ Kohus pidas nõude eelduste täidetuse hindamisel oluliseks märkida seda, et kostja oli jätkanud ebaõigete faktiväidete avaldamist ega olnud väitnud, et postitused oleks kõrvaldatud ning ebaõigete väidete avaldamine lõppenud, millest tulenevalt pidas kohus kostja tegevust jätkuvaks.⁸⁰ Nimelt tuli Tallinna Ringkonnakohtu sõnul hinnata ka seda, kas postitused ja artiklid on jätkuvalt jälgitavad.⁸¹ Töö autori hinnangul ei ole ka selles lahendis ringkonnakohus selgelt eristanud VÕS § 1055 lg-st 1 tulenevate erinevate õiguskaitsevahendite eelduseid, pidades hoidumisenõude rahuldamisel oluliseks seda, kas postitused ja artiklid on jätkuvalt jälgitavad, ja leides, et hoidumisenõude rahuldamise eelduseks on õigusrikkumise jätkuvus.

Riigikohus on leidnud, et olukorras, kus hageja nimetab ekslikult edasisest kahju tekitavast tegevusest hoidumise nõuet kahju tekitava käitumise lõpetamise nõudeks, ei muuda see siiski hageja nõude sisu, kui sellest nähtub nõude tegelik eesmärk.⁸² Eelnevast tulenevalt näib töö autorile, et VÕS § 1055 lg 1 ls-st 1 tulenevate nõuete eristamine tekitab teataval määral siiani raskusi nii menetlusosalistele kui ka kohtutele. Samas on Riigikohus toonud konkreetselt välja, millised erinevad õiguskaitsevahendid kõnealuselt normist tulenevad.⁸³ Töö autori hinnangul on Riigikohus seejuures võtnud arvesse nõuete erisusi, nende eesmärke ja erinevate rikkumiste iseloomu. Lahendis nr 3-2-1-147-16 pööras Riigikohus tähelepanu sellele, et alama astme kohtud olid ekslikult hagi tagamise raames tegelenud vaidlusaluste väidete ja väärtushinnangute avaldamise keelamise küsimusega, kuigi hageja oli taotlenud juba olemasoleva artikli eemaldamist ja sellele viitamise keelamist, st nõudnud õigusvastase tegevuse lõpetamist.⁸⁴ Ka kõige hiljutisemas VÕS § 1055 lg 1 käsitlevas

---

⁷⁸ *Ibidem*.

⁷⁹ TlnRnKo 13.05.2022, 2-19-2709, p 70.

⁸⁰ *Ibidem*.

⁸¹ *Ibidem*.

⁸² RKTkm 2-19-10047, p 12.

⁸³ RKTko 2-22-1081, p 12; RKTkm 2-19-10047, p 12; vt ka RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 29.2.

⁸⁴ RKTkm 08.02.2017, 3-2-1-147-16, p 10, 13.

Riigikohtu lahendis on kolleegium selgelt eristanud kahju tekitava käitumise lõpetamise nõuet edasisest rikkumisest hoidumise nõudest.⁸⁵ Tallinna Ringkonnakohus on samuti hiljutises lahendis märkinud, et VÕS § 1055 lg 1 järgse nõude esitamisel on võimalik arvestada sellega, et hageja väidetava võlgnevuse kohta on andmeid juba avaldatud, st esitada saab rikkumise lõpetamise nõude.⁸⁶ Käesoleva töö autori hinnangul on märgata, et võrreldes varasema kohtupraktikaga on VÕS § 1055 lg 1 ls-st 1 tulenevaid nõudeid hakatud siiski selgemalt ja täpsemalt eristama.

Seega tuleb kahju tekitava käitumise lõpetamise nõuet eristada edasisest rikkumisest hoidumise nõudest kahtlemata olukorras, kus toimepandud õigusvastase teo kahjulik mõju on lakanud, kuna sellisel juhul ei saa enam nõuda kestva õigusrikkumise kõrvaldamist põhjusel, et seda enam ei eksisteeri. Sellises olukorras on võimalik nõuda üksnes edasisest rikkumisest hoidumist. Kahju tekitava käitumise lõpetamise ja kahju esmakordse tekitamisega ähvardamisest hoidumise nõude eristamisel reeglina probleeme esile kerkida ei tohiks, kuna viimasel juhul ei ole õigusrikkumist veel aset leidnudki.

Kahju tekitava käitumise lõpetamise nõude puhul tuleb lisaks arvestada VÕS § 1055 lg-s 2 sisalduva piiranguga, mille kohaselt nõudeõigus puudub, kui sellist käitumist tuleb mõistliku arusaama järgi taluda inimestevahelises kooselus või olulise avaliku huvi tõttu. VÕS kommentaaride kohaselt on tegemist n-õ talumiskohustusega, mis tuleb kohtul kindlaks teha kaalutusotsusega, võttes arvesse nii poolte õigusi ja huve kui ka avalikku huvi.⁸⁷ Kui kahju tekitava käitumise lõpetamist ei ole õigust nõuda, siis VÕS § 1055 lg 2 ls 2 kohaselt võib kannatanu esitada õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamise nõude. VÕS kommentaarides on leitud, et VÕS § 1055 lg 2 ls 1 kohaldub üksnes rikkumise lõpetamise nõudele, kuna kahju tekitamisega ähvardamise korral ei ole mõeldav selle heastamine kahju hüvitamisega VÕS § 1055 lg 2 ls 2 järgi.⁸⁸ BGB § 1004 lg 2 kohaselt on BGB § 1004 lg 1 järgne nõue välistatud, kui omanik on kohustatud rikkumist taluma. BGB kommentaaride kohaselt ei ole siiani selge, kas lg-s 2 sätestatud kohustus kattub õigusvastasusega.⁸⁹ Käesoleva töö autor märgib, et VÕS § 1055 lg-s 2 sisalduvat talumiskohustust käsitlesid üksnes mõned üksikud analüüsitud ringkonnakohtute ja Riigikohtu lahenditest.⁹⁰ Näiteks

---

⁸⁵ RKTkm 2-22-14182, p 26-27.

⁸⁶ TlnRnKm 11.02.2025, 2-24-17842, p 18-19.4.

⁸⁷ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.3.

⁸⁸ *Ibidem*.

⁸⁹ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 17.

⁹⁰ Vt nt RKTko 19.04.2011, 3-2-1-12-11, p 28; RKTko 03.06.2010, 3-2-1-48-10, p 21; RKTko 3-2-1-104-09, p 15.

on Riigikohus pidanud naaberkinnisasjade omanike suhteid üheks oluliseks valdkonnaks, kus erinevate omanike „põrkuvate“ õigustega tuleb vastastikku arvestada.⁹¹

DCFR art VI.-6:301 lg 1 kohaselt on õigus ennetada ainult siis, kui hüvitamine ei oleks kohane alternatiivne õiguskaitsevahend (punkt a) ja isikul, kes vastutaks kahju eest, on muul moel mõistlik hoida kahju tekkimine ära (punkt b).⁹² DCFR kommentaaride kohaselt annab ka Hollandi BW art 3:296 koostoimes art 6:168 lg-ga 1 kohtunikule kaalutusõiguse jätta ettekirjutuse nõue rahuldamata põhjusel, et sellist käitumist tuleb taluda avaliku huvi tõttu.⁹³ Art 6:168 lg 1 ls 2 kohaselt säilitab kannatanu õiguse nõuda kahju hüvitamist. DCFR kommentaaride kohaselt sisaldub sarnane nõudeõiguse piirang VÕS § 1055 lg-s 2, mis vastab suures osas DCFR art VI.-6:301 lg 1 p-le a, kuid VÕS-s ei leidu sätteid, mis reguleeriksid selgesõnaliselt DCFR art 6:301 lg 1 p b sisu.⁹⁴

Koziol on märkinud, et kuna reparatiivne ettekirjutus võib seisneda selles, et rikkuja peab aktiivselt midagi tegema (eeskätt kõrvaldama rikkumise allika), siis on sellise ettekirjutuse õiguslikud tagajärjed tõsisemad kui ennetavatel ettekirjutustel.⁹⁵ Kozioli sõnul antakse reeglina korraldusi keelamaks kellelgi midagi tegemast, mitte niivõrd kohustava iseloomuga korraldusi, kusjuures Koziol märgib, et keelava ettekirjutuse puhul on rikkujal võimalik valida erinevate käitumisviiside vahel, ent kohustava ettekirjutuse puhul selline valikuvõimalus puudub, kui nõutakse konkreetse teo tegemist.⁹⁶ Eelnevast tulenevalt leiab Koziol, et reparatiivsetele ettekirjutustele peaks kehtima rangemad eeldused kui ennetavatele ettekirjutustele.⁹⁷ Koziol leiab, et hoopis keerulisem piiritlemisprobleem seondub reparatiivsete ettekirjutuste ja mitterahalise heastamisega (st kahju hüvitamisega naturaalsestitutsiooni teel).⁹⁸ Kuna kõrvaldamisnõude eristamine kahju hüvitamise nõudest väljub käesoleva peatüki teemakäsitlusest, ent vajab siiski teataval määral käsitlemist, siis peatub töö autor sellel alljärgnevalt süüd kui mitte-eeldust puudutavas alapeatükis 2.1.2.3.

Kokkuvõttes näib töö autorile, et VÕS § 1055 lg 1 ls-st 1 tulenevate õiguskaitsevahendite ja nende spetsiifiliste eelduste selge eristamisega on kohtupraktikas jätkuvalt probleeme, ent võrreldes varasemate lahenditega on nõudeid hakatud siiski täpsemalt eristama. Juhul, kui kahju tekitav käitumine on kestev, võib kahjustava tegevuse lõpetamise nõue kattuda

---

⁹¹ RKTko 3-2-1-48-10, p 21.

⁹² von Bar jt (viide 59), lk 66.

⁹³ von Bar jt (viide 10), lk 3640.

⁹⁴ *Ibidem*.

⁹⁵ Koziol 2012, lk 27.

⁹⁶ *Ibidem*.

⁹⁷ *Ibidem*.

⁹⁸ *Ibidem*, lk 28.

edasisest rikkumisest hoidumise nõudega, ent samas ei pruugi nõuete eristamine sellisel juhul olla kuigivõrd oluline. Nõuete võimalik kattuvus võib tekkida olukorras, kus kestva rikkumise lõpetamine eeldab kostjalt aktiivset tegevust, välistades seeläbi ka ähvardava ohu edaspidiseks rikkumiseks, nt tuleb rikkujal oma vallasasi eemaldada võõralt kinnisasjalt.

2.1.2. Põhieeldused

2.1.2.1. Kestvus

VÕS kommentaaride kohaselt tuleb kahju tekitava käitumise lõpetamise nõude eeldustena tuvastada delikti objektiivne teokoosseis ehk kostja tegu, mis vastab mõne delikti üldkoosseisu aluseks oleva õigusvastase teo tunnustele ning kahju tekitava käitumise kestev iseloom.⁹⁹ Kohtupraktikast tulenevalt on rikkumise kestvuse näol tegemist kahju tekitava käitumise lõpetamise nõude spetsiifilise eeldusega, mida ei tule tuvastada edasisest rikkumisest hoidumise nõude eeldusena, vaid viimasel juhul on oluline eeskätt see, kas esineb oht, et tuvastatud rikkumist võidakse tulevikus korrata.¹⁰⁰

Eesti õigekeelsussõnaraamatu kohaselt on sõna „kestev“ tähendus vältav, püsiv, pikaajaline.¹⁰¹ K. Bamberg on enda magistritöös Eesti keele seletava sõnaraamatu järgsest sõna „kestev“ tähendusest järeldanud, et see ei pruugi ilmtingimata tähendada sellist rikkumist, mis leiaks aset lakkamatult, vaid piisab sellest, kui see on ajas järjepidev, st pidevalt toimuv.¹⁰² Riigikohtu sõnul saab VÕS § 1055 lg 1 alusel nõuda rikkujalt kahju tekitava käitumise lõpetamist, kui õigusrikkumine on jätkuv.¹⁰³ VÕS kommentaaride kohaselt saab kahju tekitava käitumise lõpetamise nõude esitada ka juhul, kui rikkumise kahjustav mõju on jätkuv ning näitena on toodud olukord, kus isik hoiab oma vallasasja õigusvastaselt võõral kinnisasjal.¹⁰⁴ Seega võib tegemist olla ka olukorraga, kus tegu on toime pandud küll ühekordselt, ent selle kahjulik mõju ei ole lakanud.

---

⁹⁹ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

¹⁰⁰ RKTkm 2-19-10047, p 13; RKTko 17.06.2021, 2-16-17491, p 20.2.

¹⁰¹ Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2018. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus 2018.

¹⁰² Bamberg, K. Õigusrikkumiste lõpetamiseks ja tõkestamiseks kohaldatavad eraõiguslikud kaitsevahendid elu, tervise ning isikuõiguste kaitseks. Magistritöö. Juhendaja Tambet Tampuu. Tartu: 2014, lk 45.

¹⁰³ RKTko 31.05.2006, 3-2-1-161-05, p 12.

¹⁰⁴ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

Kohtupraktikast tulenevalt saab kestva iseloomuga kahju tekitamiseks ilmtingimata pidada näiteks olukorda, kus isiku kohta on veebis avaldatud au teotavad ja/või ebaõiged andmed ning sellised andmed on jätkuvalt veebis üleval ehk kõigile kättesaadavad, mistõttu saab nõuda juba avaldatu (näiteks au teotav artikkel või ebaõiged andmed maksehäireregistris) veebilehelt, meediaväljaandest ja/või mujalt sotsiaalmeediast eemaldamist.¹⁰⁵ Riigikohus on leidnud, et kui hageja nõuab kostjalt, et viimane esitaks teabeotsingusüsteemidele taotluse hageja au teotavate ebaõigete andmete avaldamise lõpetamiseks, siis on nõue suunatud sellele, et hageja mainet kahjustav olukord lõpeks.¹⁰⁶ Eeltoodud näidete näol on sisuliselt tegemist olukordadega, mil tegu on küll ühekordselt toime pandud, ent rikkumisel on jätkuvalt kahjustav mõju. Sellisele järeldusele on enda magistritöös jõudnud ka K. Bamberg.¹⁰⁷

Riigikohus on leidnud, et kahju tekitava käitumise lõpetamise nõue on võimalik esitada ka olukorras, kus kostja volinike kogu otsusega on hagejatele seatud spordis tegutsemise keeld, ning on pidanud võimalikuks sellisel juhul hageja nõuet kohustamaks kostjat tegema kõik vajalik, et lõpetada hagejatele seatud keeld.¹⁰⁸ Riigikohtu sõnul võib see tähendada, et kostja on kohustatud vastu võtma uue otsuse varasema otsuse muutmiseks ning saatma sellekohase teavituse FIA-le vms.¹⁰⁹ Nagu Riigikohus märkis, siis oli hagejate eesmärgiks vabaneda negatiivsetest tagajärgedest, mille konkreetne otsus nende jaoks tekitas.¹¹⁰ Ka sellisel juhul saab töö autori hinnangul rääkida ühekordselt toimepandud rikkumise jätkuvast kahjulikust mõjust. VÕS kommentaaride kohaselt, kui toimepandud õigusvastase teo kahjulik mõju on lakanud, ent esineb oht samasuguse rikkumise kordumiseks, siis on võimalik esitada õigusrikkumise toimepanemise keelamise nõue.¹¹¹

Kohtupraktikast tulenevalt on kahju tekitav käitumine kestev ka juhul, kui kostja kasutab jätkuvalt enda ärinimes hagejale kuuluvat kaubamärki või hageja ärinime.¹¹² Riigikohus on nimelt leidnud, et ettevõtja saab nõuda oma ärinime ainuõiguse rikkumise kõrvaldamist juhul, kui tema ärinimi on ebaõigesti äriregistrisse kantud ilma tema nõusolekuta.¹¹³ Tartu Ringkonnakohtu sõnul võib hageja olukorras, kus kostja poolt hageja ärinimega eksitavalt

---

¹⁰⁵ RKTkm 2-19-10047, p 12 jj; RKTkm 3-2-1-147-16, p 13; RKTko 09.01.2013, 3-2-1-166-12, p 10; RKTko 09.12.2010, 3-2-1-127-10, p 11.

¹⁰⁶ RKTko 3-2-1-127-10, p 11.

¹⁰⁷ Bamberg, lk 45.

¹⁰⁸ RKTkm 2-22-14182, p 26.

¹⁰⁹ *Ibidem*.

¹¹⁰ *Ibidem*, p 20.

¹¹¹ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

¹¹² RKTko 30.03.2006, 3-2-1-4-06, p 38; RKTko 02.02.2006, 3-2-1-157-05, p 11.

¹¹³ RKTko 3-2-1-157-05, p 11.

sarnase domeeninime registreerimine ja kasutamine rikub hageja ainuõigust oma ärinimele, nõuda kostjalt domeeninime registreeringu lõpetamist, kusjuures selleks saab kostjat kohustada tegema tippdomeeni ".com" haldajale tahteavalduse domeeninime registreeringu tühistamiseks või hagejale üle andmiseks.¹¹⁴ Seega saab kestvaks õiguste rikkumiseks pidada ka teisele isikule kuuluva ärinime või ärinimega eksitavalt sarnase domeeninime registreeringu jätkuvat omamist. Tallinna Ringkonnakohus on pidanud põhjendatuks rikkumise lõpetamise nõuet ka olukorras, kus on tuvastatud hageja autoriõiguse rikkumine, mis konkreetsel juhul seisnes hageja tarkvaraprogrammi tasulise versiooni litsentsita kasutamises, ning tõendamata on rikkumise lõpetamine.¹¹⁵ Käesoleva töö autori hinnangul võib väita, et igasugune järjepidev autori intellektuaalomandi õigusvastane kasutamine võimaldab esitada kahju tekitava käitumise lõpetamise nõude.

Ka BGB kommentaaride kohaselt on BGB § 1004 lg 1 ls 1 järgse ehk rikkumise kõrvaldamise nõude üheks eelduseks see, et hageja õiguste rikkumine ikka veel kehtaks ning näitena on toodud olukord, kus sõiduk on endiselt pargitud loata naabri kinnistule.¹¹⁶ U. Magnuse sõnul võib rikkumise kõrvaldamine BGB § 1004 lg 1 ls 1 tähenduses seisneda ka selles, et kostja on kohustatud rikkumist põhjustava objekti hävitama.¹¹⁷ BGH on näiteks leidnud, et hagejal on BGB § 823 lg 1 ja § 1004 alusel võimalik nõuda kostjalt elektroonilistel andmekandjatel olevate intiimsete fotode ja videosalvestuste kustutamist.¹¹⁸ BGH sõnul oli kostjal hagejat kujutavate fotode ja videosalvestuste valduse kaudu jätkuv kontroll salvestiste üle, mis rikkus hageja isikuõigusi.¹¹⁹ Seega pidas Saksamaa Föderaalkohus kestvaks kahju tekitamiseks olukorda, kus kostja valduses olid hagejast tehtud intiimsed foto- ja videosalvestused.

Kokkuvõtlikult võiks töö autori hinnangul eeltoodust järeldada, et kahju tekitav käitumine on kestev esiteks olukorras, kus rikkumine ise on jätkuv ja/või leiab järjepidevalt aset (on pidevalt toimuv), mis aga ei tähenda, et see leiaks aset lakkamatult. Samuti saab rikkumist pidada kestvaks juhul, kui kahju tekitav õigusvastane tegu on küll ühekordselt toime pandud, ent selle teo kahjustav mõju ei ole lakanud, nt olukorras, kus ebaõigeid andmeid sisaldavad artiklid on jätkuvalt veebis üleväl.

---

¹¹⁴ TrtRnKo 20.06.2024, 2-23-6035, p 9.2-9.3.

¹¹⁵ TlnRnKo 26.04.2022, 2-19-7903, p 47.

¹¹⁶ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 10.

¹¹⁷ *Ibidem*.

¹¹⁸ BGH, Urteil vom 13.10.2015 – VI ZR 271/14, NJW 2016, 1094.

¹¹⁹ *Ibidem*.

2.1.2.2. Objektiivne teokoosseis ja õigusvastasus

Nagu eelnevalt juba märgitud, siis VÕS kommentaaride kohaselt peab kahju tekitava käitumise lõpetamise (VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alt I järgse) nõude eeldusena eksisteerima delikti objektiivne teokoosseis, st kannatanu suhtes toimepandud õigusvastane tegu.¹²⁰ Seega tuleb nõude ühe eeldusena tuvastada kostja poolt toime pandud teo õigusvastasus VÕS § 1045 lg 1 järgi. Riigikohus on leidnud, et sellise nõude eeldusena tuleb hagejal esile tuua ja tõendada, milles seisneb talle tekitatud kahju ning kahju tekitava käitumise õigusvastasus, misjärel on kostjal omakorda võimalik vastutusest vabanemiseks tõendada, et tema tegevus ei ole õigusvastane.¹²¹

VÕS kommentaaridest tulenevalt sätestab VÕS § 1045 lg 1, millistel juhtudel saab eeldada, et kahju tekitamine on õigusvastane.¹²² Kõnealuses sättes on kasutatud sõna „eelkõige“, mis kommentaaride kohaselt viitab sellele, et ei ole soovitud sätestada ammendavat loetelu võimalikest õigusvastasuse alustest ning loetelu lahtiseks jätmist tuleks tõlgendada selliselt, et seadusest võib tuleneda täiendavaid õigusvastasuse aluseid, nt VÕS § 1048.¹²³ DCFR kommentaaride kohaselt seisneb Saksamaa regulatsiooni peamine erinevus võrreldes Eesti regulatsiooniga justnimelt selles, et VÕS § 1045 lg 1 loetelu ei ole ammendav.¹²⁴ Küll aga tuleb märkida, et VÕS kommentaaride kohaselt on vähe tõenäoline, et kohtupraktika saaks kujundada konkreetses loetelus nimetamata õigusvastasuse aluseid.¹²⁵

VÕS kommentaaride kohaselt sisustab VÕS § 1045 lg 1 regulatsioon õigusvastasust kahel erineval viisil: kahju tekitaja teo või tegevusetuse tagajärje (nn tagajärje õigusvastasuse teooria) ning kahju tekitaja teo või tegevusetuse enda kvaliteedi ja iseloomu kaudu (nn teo õigusvastasuse teooria).¹²⁶ VÕS kommentaaridest tulenevalt on VÕS § 1045 lg 1 p-des 1-5 sätestatud nn absoluutsed õigushüved, mille kahjustamine on keelatud, st kohaldub nn tagajärje õigusvastasuse teooria, ning p-de 6-8 ning VÕS § 1048 puhul tehakse otsustus õigusvastasuse kohta teo või tegevusetuse enda kvaliteeti ja iseloomu arvesse võttes.¹²⁷

---

¹²⁰ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

¹²¹ RKTkm 2-22-14182, p 28.

¹²² Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1045/3.1.1.

¹²³ *Ibidem*.

¹²⁴ von Bar jt (viide 10), lk 2985.

¹²⁵ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1045/3.1.1.

¹²⁶ *Ibidem*.

¹²⁷ *Ibidem*.

VÕS kommentaaride kohaselt tuleb isiklikesse õigustesse sekkumise korral õigusvastasust hinnata täiendavalt VÕS § 1046 ja/või § 1047 alusel.¹²⁸ T. Tampuu on juhtumite all, mille puhul õigusvastasus nähtub seaduses nimetatud õigushüve kahjustamisest loetlenud VÕS § 1045 lg 1 p-d 1, 2, 3 ja 5 ning juhtumite all, mil õigusvastasus tuleb kindlaks teha eraldi otsustusena VÕS § 1045 lg 1 p-d 4, 6, 7 ja 8.¹²⁹ Eelnevast tulenevalt on VÕS § 1045 lg 1 p 4 puhul vaieldav, kas teo või tegevusetuse õigusvastasust saab hinnata tagajärje kaudu. Ka BGB kommentaaride kohaselt ei eeldata õigusvastasust üldise isiksusõiguse (*Allgemeines Persönlichkeitsrecht*) rikkumisel, erinevalt BGB § 823 lg-s 1 üles loetletud õigustest, vaid see tuleb kindlaks teha kõiki olulisi asjaolusid põhjalikult kaaludes.¹³⁰ Kommentaaridest tulenevalt ei saa õigusvastasust automaatselt eeldada ka asutatud ja tegutseva ettevõtte õiguse (*Recht am eingerichteten und ausgeübten Gewerbebetrieb*) rikkumisel, kuivõrd tegemist on sarnase raamõigusega (*frame right*) nagu üldine isiksusõigus, mille puhul tuleb õigusvastasus positiivselt tuvastada, kaaludes kõiki olulisi asjaolusid ja asjassepuutuvaid huve.¹³¹

Teo või tegevusetuse õigusvastasust käsitleva regulatsiooni allikaks saab VÕS kommentaaride kohaselt pidada BGB § 823 ja § 826 ning tervikuna Saksa õigusteoorias väljakujunenud seisukohti õigusvastaste tegude kohta.¹³² BGB kommentaaride kohaselt on Saksa kohtupraktikas leitud, et § 1004 saab analoogia korras kohaldada kvaasi negatoornõudena kõigi deliktiõiguslikult kaitstud õiguste ja huvide kaitseks.¹³³ Kommentaaride kohaselt on kaitstud õigushüvede all silmas peetud eeskätt BGB § 823 lg-s 1 nimetatud õigushüvesid ning § 823 lg-s 2 sätestatud.¹³⁴ Siiski leiab U. Magnus, et BGB § 1004 täpsed piirid seoses §-dega 823 jj ei ole alati selged.¹³⁵

Nii E. Tjong Tjin Tai kui ka C. van Dam'i sõnul eristatakse Saksa deliktiõiguses kolme peamist vastutuse alust (*Tatbestand*), milleks on BGB § 823 lg 1 ja 2 ning § 826.¹³⁶ Van Dam'i sõnul on põhimõtteliselt õigusvastane (*Rechtswidrig*) teise isiku käitumine, mis täidab kas BGB § 823 lg 1, 2 või § 826 koosseisu, st kui rikutakse kas teise isiku kaitstud õigushüve, seaduses sätestatud reeglit või tekitatakse kahju tahtlikult ja heade kommete

---

¹²⁸ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1043/3.5.

¹²⁹ Tampuu, T. Deliktiõigus võlaõigusseaduses. Üldprobleemid ja delikti üldkoosseisul põhinev vastutus. – *Juridica* 2003/II, lk 77.

¹³⁰ Magnus, U., in Dannemann/Schulze, BGB § 823, vnr 25-26.

¹³¹ *Ibidem*, vnr 35.

¹³² Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1045/2.

¹³³ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 2; Thole, C. Staudinger (2023) BGB § 1004, vnr 7.

¹³⁴ Thole, C. Staudinger (2023) BGB § 1004, vnr 7.

¹³⁵ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 2.

¹³⁶ Tjong Tjin Tai, lk 32 jj; van Dam, C. *European Tort Law*. Oxford: Oxford University Press 2006, lk 67.

vastaselt, kusjuures käitumise õigusvastasuse välistab nt tegutsemine hädakaitse- või hädaseisundis või omaabi teostamine (BGB § 227, §-d 228 ja 904 ning §-d 229 ja 859).¹³⁷

BGB § 823 lg 1 kohaselt peab isik, kes kahjustab tahtlikult või hooletuse tõttu õigusvastaselt teise isiku elu, keha, tervist, vabadust, omandit või muud õigust, hüvitama talle sellest tekkinud kahju. Sarnased õigusvastasuse alused sisalduvad VÕS § 1045 lg 1 p-des 1-5. BGB § 823 lg 2 ls 1 kohaselt kehtib sama kohustus isiku kohta, kes rikub teise isiku kaitseks mõeldud seadust. Samasisuline (kaitsenormi rikkumisel põhinev) õigusvastasuse alus on sätestatud VÕS § 1045 lg 1 p-s 7, mille kohaselt on kahju tekitamine õigusvastane eelkõige siis, kui see tekitati seadusest tulenevat kohustust rikkuva käitumisega. BGB § 826 kohaselt peab isik, kes tekitab teisele heade kommete vastasel viisil tahtlikult kahju, talle sellest tekkinud kahju hüvitama. Kõnealuse sätte sõnastus on väga sarnane VÕS § 1045 lg 1 p-s 8 sätestatuga.

Van Dam'i sõnul kaitseb BGB § 823 lg 1 seega igasuguse isikliku ja varalise kahju eest, ent ka „muud õigust“ (*sonstiges Recht*), jättes tee vabaks võrreldavate õiguste kaitsele (nt õigused intellektuaalomandile, õigus enda nimele ja kujutisele, hüpoteek jms), märkides, et eesmärgiks ei olnud siiski hõlmata sellega ka relatiivsed õigused.¹³⁸ Ka C. von Bar'i sõnul ei ole relatiivsed õigused, nt lepingust tulenevad, kaitstavad BGB § 823 lg 1 alusel.¹³⁹ BGB kommentaaride kohaselt saab tegemist olla vaid selliste õigustega, mis omavad samasugust tähtsust kui BGB § 823 lg-s 1 eneses loetletud õigused, st sellised, mida peab austama igaüks, mitte üksnes kohustatud pool, ning mis on jäetud kohtute ja õigusdoktriini määratlema.¹⁴⁰ BGB kommentaaride kohaselt on Saksa kohtupraktikas tunnustatud BGB § 823 lg 1 tähenduses absoluutse iseloomuga „muu õigusena“ näiteks üldist isiksusõigust ning õigust asutatud ja tegutsevatele ettevõttele.¹⁴¹ Ka BGB kommentaarides on märgitud, et § 1004 lg 1 järgne kaitse ei laiene relatiivsetele õigustele.¹⁴² Kommentaarides on viidatud Saksa kohtupraktikale, kus on üritatud BGB § 1004 kaudu tagada lepingusätetest kinnipidamist teenusepakkuja poolt.¹⁴³ T. Raff leiab, et alama astme kohus keeldus õigesti ajutise ettekirjutuse tegemisest, samas kui Frankfurdi kõrgeim piirkondlik kohus

---

¹³⁷ van Dam, lk 68.

¹³⁸ *Ibidem*, lk 69-70.

¹³⁹ von Bar, C. *The Common European Law of Torts. Volume One. The Core Areas of Tort Law, its Approximation in Europe, and its Accommodation in the Legal System.* München: C. H. Beck 1998, lk 26.

¹⁴⁰ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 823, vnr 3.

¹⁴¹ Thole, C. Staudinger (2023) BGB § 1004, vnr 8; Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 823, vnr 6, 25, 35.

¹⁴² Thole, C. Staudinger (2023) BGB § 1004, vnr 10; vt ka Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 823, vnr 3.

¹⁴³ Thole, C. Staudinger (2023) BGB § 1004, vnr 11; Raff, T. *MüKoBGB § 1004*, vnr 16. – Gaier, R. (*Red.*). *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 8. Sachenrecht. §§ 854-1296.* WEG. ErbbauRG. 9. Aufl. München: C. H. Beck 2023. (edaspidi: MüKoBGB).

(*Oberlandesgericht Frankfurt*) jäi enda sõnastuses ebaselgeks.¹⁴⁴ Nimelt oli alama astme kohtu jaoks küsitav, kas õigus ettekirjutusele on olemas, kuna huvi lepingusätete järgimise vastu ei kujuta endast omandilaadset kaitstud huvi BGB § 1004 lg 1 tähenduses.¹⁴⁵

DCFR kommentaaride kohaselt ei kasutata selles terminit „õigusvastatus“, mis on deliktiõigusliku vastutuse tekkimise eelduseks mitmetes Euroopa riikides, sh Saksamaal, Hollandis ja Eestis.¹⁴⁶ Kommentaaride kohaselt tuleb seda, mida loetakse õiguslikult relevantseks kahjuks (DCFR kasutab terminit *legally relevant damage*) artikli VI.-1:102 tähenduses, hinnata DCFR VI raamatu teise peatüki alusel, ent märgitud on, et kasutatav termin hõlmab endas nii absoluutsete õiguste kui seadusega kaitstud huvide kaitset.¹⁴⁷ DCFR kommentaaridest selgub ning ka VÕS kommentaarides on märgitud, et VÕS § 1045 lg-s 1 sätestatud õigusvastasuse aluste loetelu kattub suurel määral sellega, mida saab DCFR VI raamatu tähenduses pidada õiguslikult relevantseks kahjuks (DCFR art VI.-2:101, art VI.-2:201-2:211).¹⁴⁸ DCFR kommentaaride kohaselt ei kaitse kõnealune regulatsioon reeglina puhtisiklikke kahepoolseid õigusi, nt lepingust tulenevaid.¹⁴⁹

VÕS § 1055 lg 1 ls 1 sõnastusest enesest juba nähtub selgelt, et kahju tekitava käitumise lõpetamist ja sellest hoidumist saab nõuda üksnes õigusvastase tegevuse korral, st deliktiõigusliku negatoornõude rahuldamine ei ole võimalik juhul, kui esineb õigusvastasust välistav asjaolu. Õigusvastasust välistavad asjaolud on Eesti õiguses reguleeritud VÕS § 1045 lg-tes 2 ja 3. DCFR kommentaaridest tuleneb ning ka U. Volens on enda doktoritöös leidnud, et VÕS § 1045 lg-s 2 sätestatud õigusvastasust välistavad asjaolud sisuliselt kattuvad DCFR VI raamatu artiklites VI.-5:101 (kannatanu nõusolek), VI.-5:201 (seadusest tulenev õigus) ja VI.-5:202 (hädakaitse- ja hädaseisund) sätestatud vastutusest vabastavate asjaoludega.¹⁵⁰

Hollandi BW art 6:162 lg 2 kohaselt loetakse deliktiliseks teoks kellegi teise õiguse rikkumine ning selline tegu või tegevusetus, millega rikutakse seadusega pandud kohustust või seda, mida kirjutamata seaduse järgi tuleb käsitada nõuetekohase ühiskondliku käitumisena, alati niivõrd, kuivõrd selline käitumine ei ole õigustatud. Van Gerveni sõnul järgib Hollandi BW õigusvastasuse defineerimisel Saksa BGB loogikat ehk õigusvastasuse alused kattuvad BGB § 823 lg-tes 1 ja 2 ning §-s 826 sätestatuga selle erisusega, et BW-s

¹⁴⁴ Raff, T. MüKoBGB § 1004, vnr 16.

¹⁴⁵ OLG Frankfurt, Urteil vom 18.09.2014 – 10 W 40/14, BeckRS 2015, 6326.

¹⁴⁶ von Bar jt (viide 10), lk 2986.

¹⁴⁷ *Ibidem*, lk 2999-3000.

¹⁴⁸ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1045/2; von Bar jt (viide 10), lk 3030 jj, 3080 jj.

¹⁴⁹ von Bar jt (viide 10), lk 3034.

¹⁵⁰ von Bar jt (viide 10), lk 3469, 3508, 3516, 3521; Volens, lk 42.

ei leidu ammendavat loetelu kaitstud õigustest erinevalt BGB § 823 lg-st 1.¹⁵¹ Von Bar'i sõnul erineb Hollandi vastav regulatsioon Saksamaa omast ka selle poolest, et tegemist ei pea olema absoluutse iseloomuga õigusega.¹⁵² Von Bar leiab, et BW art 6:162 lg 2 kolmas alternatiiv on samas ka piisavalt paindlik, et katta kõik muud olukorrad ja erinevalt Saksa vastavast sättest ei nõua, et kahju tekitamine oleks tahtlik.¹⁵³ Käesoleva töö autor märgib, et selles osas erineb Hollandi regulatsioon ka VÕS-s sätestatust. DCFR kommentaaridest selgub, et ka Hollandi deliktiõiguse kohaselt annab kannatanu nõusolek BW art 6:162 lg 2 mõttes õigustuse ehk tegemist ei ole õigusvastase teoga, samuti annab õigustuse see, kui kahju tekitamise õigus tuleneb seadusest ning kui tegutsetakse hädakaitse- või hädaseisundis.¹⁵⁴

Kokkuvõttes hinnatakse nii Eesti, Hollandi kui ka Saksamaa deliktiõiguse kohaselt teo või tegevusetuse õigusvastasust selle järgi, kas rikutakse teise isiku (absoluutselt) kaitstavaid õigusi, seadusest tulenevat kohustust või tuleneb kahju tekitava käitumise õigusvastasus isiku käitumise heade kommete vastasusest. Teatud erisused regulatsioonide võrdluses siiski esinevad, näiteks asjaolu, et BW-s ei sisaldu ammendavat loetelu kaitstud õigustest ning et tegemist ei pea olema tingimata absoluutse iseloomuga õigusega, ent üldjoontes hinnatakse isiku käitumise õigusvastasust samade kriteeriumide alusel, samuti kattuvad õigusvastasust välistavad asjaolud.

2.1.2.3. Süü kui mitte-eeldus

VÕS kommentaaride kohaselt on deliktilisest üldvastutusest tuleneva kahju hüvitamise nõude üheks eelduseks lisaks õigusvastasele kahju tekitavale teole ka selle süülisus ning VÕS § 1050 lg 1 kohaselt seda eeldatakse, kui esineb objektiivse teokoosseisu tunnustele vastav tegu.¹⁵⁵ T. Tampuu sõnul jaotub delikti üldkoosseisul põhineva vastutuse puhul tõendamiskoormis selliselt, et hageja peab tõendama objektiivse teokoosseisu ja õigusvastasust ning kostjal on võimalik vastutusest vabanemiseks tõendada kas õigusvastasust välistavate asjaolude esinemist või süü puudumist.¹⁵⁶ VÕS kommentaaride

---

¹⁵¹ van Gerven, W. jt. Cases, Materials and Text on National, Supranational and International Tort Law. Scope of Protection. Oxford: Hart Publishing 1998, lk 54.

¹⁵² von Bar jt (viide 59), lk 231.

¹⁵³ *Ibidem*.

¹⁵⁴ von Bar jt (viide 10), lk 3468-3469, 3508, 3516, 3521.

¹⁵⁵ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1043/3.1.3/3.5.

¹⁵⁶ Tampuu 2003, lk 75.

järgi tuleb seega VÕS § 1043 järgse kahju hüvitamise nõude puhul kontrollida ka seda, kas kahju tekitanud õigusvastase teo toimepanemist saab konkreetsele isikule ette heita.¹⁵⁷

VÕS kommentaaride kohaselt ei nähtu § 1055 lg 1 ls 1 enda sõnastusest, et deliktiõigusliku negatoornõude eelduseks oleks see, et rikkuja on õigusvastases kahjustavas tegevuses või ohu loomises süüdi.¹⁵⁸ Riigikohus on nimelt ka praktikas leidnud, et asjaõigusseaduse¹⁵⁹ (edaspidi AÕS) § 44 lg 1, § 89 ega VÕS § 1055 lg 1 järgse hoidumisnõude rahuldamise eelduseks ei ole rikkuja süü.¹⁶⁰ VÕS kommentaaride järgi on VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgne nõue võimalik rahuldada seega ka deliktivõimetu isiku (VÕS § 1052 lg-d 1 ja 2) suhtes, kuna süü üheks tasandiks on deliktivõime.¹⁶¹

Von Bar'i sõnul on sooritusnõuded deliktiõiguses pigem keelava, mitte niivõrd kohustava iseloomuga, erinevalt sooritusnõuetest lepinguõiguses.¹⁶² C. van Dam on Saksamaa, Prantsusmaa ja Inglismaa deliktiõiguse kohta märkinud, et kohtud võivad teatud juhtudel teha ka kohustava ettekirjutuse kõrvaldamaks juba tehtu tagajärjed ning et sellisel juhul on sisuliselt tegemist mitterahalise heastamise vormiga, ent erinevus seisneb selles, et ettekirjutuse puhul piisab üksnes kaitstud huvi rikkumisest ning reeglina ei ole vaja tõendada kostja süüd.¹⁶³

Van Boom on märkinud, et Saksa õigusteooria kohaselt on süü relevantne üksnes minevikus toimepandud rikkumiste hindamisel ega oma seega tähtsust ettekirjutuste (*injunction orders*) puhul.¹⁶⁴ BGB kommentaaride kohaselt, kui rikutud on absoluutselt kaitstavaid õigusi ja selline tegevus oli õigusvastane, siis on kannatanul, sõltumata rikkuja tegevuse süülisusest, võimalik nõuda veel kestva rikkumise kõrvaldamist, kohaldades analoogia korras BGB § 1004.¹⁶⁵ Kommentaaride järgi ei sõltu BGB § 1004 alusel esitatavad nõuded rikkuja süüst, vaid piisab rikkumise õigusvastasuse tuvastamisest, mistõttu on leitud, et rikkuja ei pea olema deliktivõimeline isik (BGB §-d 827, 828).¹⁶⁶ C. von Bar'i sõnul tuleb ka Hollandi BW artiklit 3:296 lugeda samamoodi, st selliselt, et see ei nõua kostja süüd.¹⁶⁷ Koziol märgib samuti, et reparatiivse ettekirjutuse eeldused on üldjoontes samad, mis

---

¹⁵⁷ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1043/3.5.

¹⁵⁸ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

¹⁵⁹ Asjaõigusseadus. – RT I, 17.03.2023, 58.

¹⁶⁰ RKTko 3-2-1-48-10, p 20.

¹⁶¹ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

¹⁶² von Bar 2000, lk 141-142.

¹⁶³ van Dam, lk 301.

¹⁶⁴ van Boom 2010, lk 12.

¹⁶⁵ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 823, vnr 39.

¹⁶⁶ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 3.

¹⁶⁷ von Bar 2000, lk 142-143, allmärkus 826.

ennetava ettekirjutuse puhulgi, st süü olemasolu ei nõuta ning määrav on teise isiku kaitstud õiguse või huvi rikkumine.¹⁶⁸

BGB § 1004 kommentaaride kohaselt ei hõlma omandiõiguse rikkumise kõrvaldamise nõue selliseid kaudseid tagajärgi, mis ei olnud otseselt seotud rikkumisega, kuna see tooks kaasa hüvitamiskohustuse, mille eelduseks ei ole rikkuja süü.¹⁶⁹ Näiteks on BGH leidnud, et naaberkinnistul asuva kuuse juurestikust garaaži seintele tekkinud kahjustuste korral on pigem tegemist rikkumise tagajärjega, mille kõrvaldamist saab nõuda üksnes kahju hüvitamise teel.¹⁷⁰ U. Magnuse hinnangul võib kõrvaldamisnõude eristamine kahju hüvitamise nõudest olla siiski keeruline.¹⁷¹ Kuna kahju tekitava käitumise lõpetamise nõue ei eelda süüd, siis tuleb töö autori hinnangul seda vahetegu omandi rikkumiste puhul silmas pidada.

Ka C. von Bar on tõstatanud küsimuse, kuidas sisustada seda, et omanik saab nõuda omandiõiguse rikkumise kõrvaldamist, st kas tingimuseks on see, et rikkumine ise jätkub või saab nõuda ka rikkumisega kaasnenud muude tagajärgede kõrvaldamist (nt kas saab nõuda üksnes tormiga alla langenud puu kõrvaldamise kulusid või saab nõuda ka katuse parandamise kulusid).¹⁷² Ka von Bar märgib, et kui jaatada seda, et nõuda saab ka asja parandamise kulusid, siis sellisel juhul tekiks kahju tekitamise korral üldine süüst sõltumatu vastutus, mis ei oleks kehtiva õigusega kooskõlas.¹⁷³

Koziol leiab, et kui reparaativse ettekirjutuse ja kahju hüvitamise nõude piiritlemine on vaevalt võimalik, siis võidakse selliseid nõudeid rangelt kunstliku erisuse alusel liigitada meelevaldselt ning sarnaste nõuete eeldused võivad seetõttu oluliselt erineda.¹⁷⁴ Kozioli hinnangul tuleks nii rangest piiritlemisest loobuda ning lahendusena on ta välja pakkunud sujuva üleminekuala kahe nõude vahel, mis tähendab, et reparaativne ettekirjutus võiks olla seda kõikehõlmavam, mida enam on täidetud deliktiõigusliku vastutuse eeldused.¹⁷⁵ Koziol märgib, et kui esinevad kaalukamad alused vastutusele võtmiseks (nt raskem kohustuse rikkumine), siis võib nõue olla ligilähedane kahju hüvitamise nõudele, ent vähemtähtsamate vastutuse aluste puhul tuleks nõuete vahele tõmmata rangemad piirid.¹⁷⁶

---

¹⁶⁸ Koziol 2012, lk 26.

¹⁶⁹ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 12.

¹⁷⁰ BGH, Urteil vom 12.12.2003 – V ZR 98/03, NJW 2004, 1035.

¹⁷¹ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 12.

¹⁷² von Bar 1998, lk 563.

¹⁷³ *Ibidem*.

¹⁷⁴ Koziol 2012, lk 9.

¹⁷⁵ *Ibidem*.

¹⁷⁶ *Ibidem*, lk 33.

Koziol eristab kahte liiki reparatiivseid ettekirjutusi, millest üks kohustab rikkumise kõrvaldamist taluma, teine aga eeldab rikkumise kõrvaldamiseks aktiivset tegevust, kusjuures Kozioli arvates tuleb viimasel juhul tuvastada rikkuja objektiivne hooletus, ent deliktivõimelisus nõutav ei ole.¹⁷⁷ Koziol märgib, et nõude eelduste seadmisel tuleks arvesse võtta seda, et reparatiivne ettekirjutus, mis on suunatud aktiivsele tegevusele, on õiguslike tagajärgede poolest ühest küljest vähem koormavam kui kahju hüvitamise nõue (rikkuja peab kandma üksnes rikkumise kõrvaldamise kulu), ent teisest küljest koormavam kui ennetav ettekirjutus (kõrvaldamisega kaasneb aja- ja rahakulu), st reparatiivne ettekirjutus enda õiguslike tagajärgede poolest paikneb nende kahe nõude vahel ning Kozioli sõnul peaks seega ka nõude eeldused olema seatud eelnevat silmas pidades.¹⁷⁸ Töö autorile näib veenev Kozioli arutluskäik erinevate õiguskaitsevahendite õiguslike tagajärgede ja eelduste vahelisest proportsioonist. Arvestades seda, et kõrvaldamisnõue võib rikkujale koormavam olla võrreldes hoidumisnõudega, kuna eeldab sageli aktiivset tegevust, siis näib töö autorile iseenesest põhjendatud seada sellele ka erinev vastutuse alus.

Eespool toodust võib järeldada, et nii Eestis, Hollandis kui ka Saksamaal on võetud seisukoht, et rikkumise kõrvaldamise nõude rahuldamine ei eelda kostja tegevuse süülisuse tuvastamist. Omandi rikkumiste puhul võib tekitada raskusi kõrvaldamisnõude ja kahju hüvitamise nõude piiritlemine. Töö autor leiab, et olukorras, kus nõuete eristamine on pea võimatu, näib Kozioli pakutud sujuv üleminekuala kahe nõude vahel sobivat lahendamaks võimalikku piiritlemisprobleemi.

2.2. Kahju tekitavast käitumisest hoidumise nõue

2.2.1. Edasisest rikkumisest hoidumise nõude ja kahju tekitamisega ähvardamisest hoidumise nõude eristamine

Stephen A. Smithi sõnul oleks tegemist kummalise õigussüsteemiga, mis pakuks õiguskaitset üksnes ja alles siis, kui rikkumine on juba aset leidnud, ent ei näeks ette võimalust rikkumisi ära hoida.¹⁷⁹ Ka Kozioli hinnangul tuleks fookus seada kahjude

---

¹⁷⁷ *Ibidem*, lk 32-33.

¹⁷⁸ *Ibidem*, lk 31-32.

¹⁷⁹ Smith, S. A. Are Tort Remedies „Civil Recourse“? – Law and Philosophy. February 2022. Volume 41. Issue 1, lk 98. <https://doi.org/10.1007/s10982-021-09440-8> (20.04.2025).

ennetamisele selle asemel, et tugevdada olemasolevat kahjunõuete regulatsiooni.¹⁸⁰ Kozioli sõnul loob stiimuli kahju tekitamise vältimiseks kahtlemata ka kahju tekitamisel ähvardav hüvitamiskohustus, st ka kahjunõuetel on teatav heidutusfunktsioon, ent tegemist on siiski teisejärgulise funktsiooniga kahju hüvitamise nõuete primaarse hüvitamise eesmärgi kõrval.¹⁸¹ VÕS kommentaaride kohaselt seondub deliktiõiguse üldpreventiivne toime sooviga vältida deliktilise vastutuse tekkimisega kaasnevat hüvitamiskohustust, ent selline toime puudub juhul, kui võimalike kahjujuhtumite arv ei ole suur ning kahju ärahoidmise kulud ületaksid hüvitamisele kuuluva kahju suurust.¹⁸²

Riigikohus ei ole omandiõiguse rikkumist puudutavas vaidluses pidanud mõistlikuks käsitlust, mille kohaselt saab õigustatud isik ennast eelseisva omandiõiguse rikkumise eest kaitsta tsiviilkohtumenetluses alles siis, kui omandiõigust on juba rikutud.¹⁸³ Riigikohus on AÕS § 89 ja VÕS § 1055 eesmärgile viidates leidnud, et asjaõigusliku ega deliktiõigusliku hoidumisenõude rahuldamise eelduseks ei ole juba toimunud rikkumise tuvastamine, vaid tulevikus toimuda võiva rikkumise ohu tuvastamine.¹⁸⁴ Riigikohtu selgituste kohaselt ei ole VÕS § 1055 lg 1 järgse hoidumisenõude rahuldamise eelduseks seega kostjate rikkumise kestvus, vaid kohtul tuleb välja selgitada, kas ähvardab kahju õigusvastase tekitamise võimalus.¹⁸⁵

Õigusrikkumise toimepanemise keelamise nõude puhul tuleb eristada uue samasuguse õigusrikkumise toimepanemisest hoidumise nõuet ning kahju tekitamisega ähvardamisest hoidumise nõuet. VÕS kommentaaride kohaselt on VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alt II alusel nõude esitamine võimalik juhul, kui kahju õigusvastase tekitamisega ähvardatakse, ent kahju tekitavat tegu ei ole veel toime pandud.¹⁸⁶ Riigikohus on rõhutanud, et kahju tekitamisega ähvardamisest hoidumise nõude korral piisab sellest, kui kostja tegevus on loonud õigusvastase teo toimepanemise ohu.¹⁸⁷

Von Bar leiab samuti, et kahju ärahoidmine on parem kui selle hüvitamine, mistõttu on ennetav õiguskaitse oluline osa deliktiõigusest.¹⁸⁸ Tema sõnul ei nõua ükski Euroopa seadus, et ettekirjutuse nõude esitamisel peaks hageja olema kahju juba kandnud, vaid nõude saab esitada niipea, kui ähvardab esimene rikkumine ning seda olenemata

---

¹⁸⁰ Koziol 2012, lk 4.

¹⁸¹ *Ibidem*, lk 4, 78-79.

¹⁸² Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK IV, lk 720.

¹⁸³ RKTko 11.04.2005, 3-2-1-33-05, p 16; vt ka RKTko 2-16-4856, p 11.

¹⁸⁴ RKTko 2-16-4856, p 11.

¹⁸⁵ *Ibidem*.

¹⁸⁶ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

¹⁸⁷ RKTko 3-2-1-104-09, p 15; vt ka RKTko 2-22-1081, p 12; RKTm 2-19-10047, p 12.

¹⁸⁸ von Bar 1998, lk 2, allmärkus 3; vt ka von Bar 2000, lk 141.

asjakohaste sätete mõnikord eksitavast sõnastusest, tuues näitena BGB § 1004 lg 1 ls 2, mille kohaselt, kui on karta edasist rikkumist, siis võib omanik nõuda rikkumisest hoidumist.¹⁸⁹

Selge on see, et BGB § 1004 lg 1 ls 2 alusel on võimalik nõuda rikkumisest hoidumist, kui on karta edasist rikkumist. Nagu eespool märgitud, siis BGB kommentaaride kohaselt on Saksa kohtud tõlgendanud BGB § 1004 lg 1 teist lauset selliselt, et nõude saab esitada ka juba enne esimest rikkumist.¹⁹⁰ Ka BGB § 12 (õigus nimele) kommentaaridest tulenevalt on selle sätte alusel võimalik esitada nõue ettekirjutuse (*injunction*) tegemiseks nii tulevikus toimuda ähvardavate korduvate rikkumiste kui ka esmakordse rikkumise ärahoidmiseks ning viimast juhul, kui tulevane rikkumine on tõenäoline.¹⁹¹ BGB § 862 (valduse kaitse) kommentaaride järgi tuleb keelava ettekirjutuse (*prohibitory injunction*) saamiseks tugineda konkreetsetele tõenditele, mis kinnitavad tõenäosust, et ka edasine valduse rikkumine aset leiab.¹⁹²

DCFR kommentaarides on leitud, et Hollandi õiguse kohaselt saab eduka nõude korral BW art 6:162 järgi esitada ettekirjutuse tegemise nõude BW art 3:296 alusel koos delikti tuvastamise nõudega BW art 3:302 alusel, kusjuures piisab ka sellest, kui esineb oht, et rikkumine pannakse toime esimest korda.¹⁹³ Seega sarnaselt Eesti õigusega võimaldab nii Hollandi BW kui ka Saksa BGB hoidumisenõude esitada niipea, kui ähvardab esimene rikkumine. C. Cauffman on van Nispeni teosele ja kohtupraktikale tuginedes märkinud, et kohtul on kohustus ettekirjutus teha BW art 3:296 järgi, kui kohustuse rikkumine on tõendatud.¹⁹⁴ Seega kohtule mingisugust kaalutusõigust sellest sättest ei tulene, mis nähtub ka artikli enda sõnastusest.

Riigikohus on leidnud, et õigusrikkumise toimepanemise keelamise nõude saab esitada ka juhul, kui esmakordne rikkumine on juba aset leidnud, ent ähvardab oht, et samasugune kahju tekitav tegu võib korduda.¹⁹⁵ Kuna edasisest rikkumisest ja kahju tekitamisega ähvardamisest hoidumise nõude eeldused ei kattu, siis tuleb neid üksteisest eristada. Uue samasuguse õigusrikkumise toimepanemisest hoidumise nõude puhul on esmakordne

---

¹⁸⁹ von Bar 2000, lk 142, allmärkus 825.

¹⁹⁰ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 2, 15.

¹⁹¹ Beurskens, in Dannemann/Schulze, BGB § 12, vnr 8.

¹⁹² Magnus, R., in Dannemann/Schulze, BGB § 862, vnr 6.

¹⁹³ von Bar jt (viide 10), lk 3002.

¹⁹⁴ Cauffman, C. Injunctions at the Request of Third Parties in EU Competition Law. – Maastricht Journal of European and Comparative Law 2010. Volume 17. Issue 1, lk 74.

¹⁹⁵ RKTko 2-22-1081, p 12; RKTkm 2-19-10047, p 12; RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 29.2.

rikkumine juba aset leidnud, ent kahju tekitamisega ähvardamisest hoidumise nõude korral ähvardab see alles esimest korda toimuda.

Kokkuvõttes võimaldavad nii Eesti, Hollandi kui ka Saksamaa regulatsioon esitada kahju tekitavast käitumisest hoidumise nõude niipea, kui ähvardab toimuda esimene rikkumine. Töö autor märgib siinkohal, et Eesti kohtupraktika analüüsist ei nähtunud, et edasisest rikkumisest hoidumise nõude ja kahju tekitamisega ähvardamisest hoidumise nõude eristamine ja üksteisest piiritlemine tekitaks menetlusosalistel või kohtutel raskusi.

2.2.2. Põhieeldused

2.2.2.1. Ähvardamise tähendus

VÕS kommentaaride kohaselt võib ähvardamine VÕS § 1055 lg 1 ls 1 tähenduses seisneda nii tahtlikus ähvardamises verbaalselt või muu teoga, kuid ka kahju tekitamist soodustava olukorra (ohu) loomises ja kestmise võimaldamises, st tegemist võib olla ka mingi tegevusega, mis iseenesest ei kujuta endast kahju tekitamist.¹⁹⁶ Seejuures on näitena toodud olukord, kus isik hoiab oma kinnisasjal suuri mahuteid bensiiniga, rikkudes sellise tegevusega ohutuseeskirju.¹⁹⁷

Tartu Ringkonnakohtus on näiteks rahuldanud hageja VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgse nõude kohustada kostjaid maha raiuma nende kinnisasjal kasvavad neli puud, mis kujutavad endast ohtu hageja kinnistul paiknevatele hoonetele.¹⁹⁸ Tartu Ringkonnakohtu sõnul tuli „/.../ tuvastada, kas kostjate kinnisasjal kasvavad vaidlusalused puud kujutavad endast ohtu hageja omandiõigusele seeläbi, et suure tõenäosusega võivad murduda ning murdumisel langevad hageja kinnistul paiknevatele hoonetele, põhjustades neile kahjustusi, s.o hageja varale võib lähtuda mingi kahjustamise oht kostjate omanikuõiguste teostamise tõttu oma kinnisasjal.“¹⁹⁹ Harju Maakohus on leidnud, et ähvardava ohuna saab käsitada ka seda, kui ajakirjanik kinnitab artikli avaldamist, milles kavatsetakse avalikustada isikuandmeid, hoolimata sellest, et isik andmete avalikustamiseks nõusolekut andnud ei ole.²⁰⁰

---

¹⁹⁶ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

¹⁹⁷ *Ibidem*.

¹⁹⁸ TrtRnKo 19.10.2020, 2-18-2013, p 11-12.

¹⁹⁹ *Ibidem*, p 12.

²⁰⁰ TlnRnKm 09.01.2018, 2-17-11092, p 15.

DCFR kommentaaride kohaselt on DCFR art VI.-1:102 järgse õiguste ennetava kaitse põhinõudeks eelseisva kahju oht, mis peab olema konkreetne ja otsene/vahetu, st ei piisa abstraktselt potentsiaalsest ohust ega teise ohustamisest.²⁰¹ Näitena on toodud, et kellelgi ei ole nõuet autotootja vastu, et defektne sõiduk turult tagasi kutsutaks.²⁰² Kommentaaride järgi ei saa sellisest eelseisvast kahju ohust rääkida ka juhul, kui kahju on juba tekkinud ning ei ole ette näha, et tekiks edasine kahju, samuti siis, kui ei ole võimalik täpselt kirjeldada käitumist, mille lõpetamist nõutakse.²⁰³

Von Bar on samuti märkinud, et sellise deliktiõigusliku sooritusnõude aluseks olev lepingulaadne suhe poolte vahel tekib vaid juhul, kui oht on nii reaalne kui ka muul moel/viisil vältimatu.²⁰⁴ W. V. H. Rogersi sõnul teeb Inglismaal kohus ettekirjutuse reeglina siis, kui delikt on juba toime pandud, ent siiski on kohtul võimalik anda ka nn *quia timet injunctio* juhul, kui hageja suudab ära näidata, et kahju tekkimine on peaaegu kindel ning et see on peatselt aset leidmas.²⁰⁵ S. Deakin, A. Johnston ja B. Markesinis on leidnud, et *quia timet injunctio* antakse juhul, kui hageja suudab ära näidata suure tõenäosuse olulise kahju tekkimiseks ning et kahjude hüvitamine oleks ebapiisav või ebaadekvaatne.²⁰⁶

Nagu ka juba eelnevalt märgitud, siis on Riigikohus leidnud, et kui kostja on juba hageja õigusi rikkunud, siis ei ole edasisest rikkumisest hoidumise nõude eelduseks rikkumise kestvus, vaid oluline on ennekõike see, kas esineb oht, et tuvastatud rikkumine võib tulevikus korduda.²⁰⁷ Riigikohtu sõnul võib sellegipoolest juba toimunud rikkumise või selle kestvuse kindlakstegemine omada tähtsust tulevikus toimuda võiva rikkumise ohu tõenäosuse hindamisel.²⁰⁸ Riigikohus on seisukohal, et juba ühel korral aset leidnud rikkumine loob eelduslikult ohu, et tuvastatud rikkumine võib korduda ehk üldjuhul esineb tõenäosus rikkumiste kordumiseks.²⁰⁹ Näiteks on Riigikohus leidnud, et sõiduki parkimine juurdepääsu takistavalt kolmel päeval järjest ja pärast seda veel ühel päeval, loob

---

²⁰¹ von Bar jt (viide 10), lk 2998-2999.

²⁰² *Ibidem*, lk 2999.

²⁰³ *Ibidem*.

²⁰⁴ von Bar 2000, lk 142.

²⁰⁵ Rogers, W. V. H. Winfield and Jolowicz on Tort. 17th Edition. London: Sweet & Maxwell 2006, lk 1003.

²⁰⁶ Deakin, S., Johnston, A., Markesinis, B. Markesinis and Deakin's Tort Law. Sixth Edition. Oxford: Clarendon Press 2008, lk 1031.

²⁰⁷ RKTkm 2-22-14182, p 27; RKTkm 2-19-10047, p 12-13; RKTko 2-16-17491, p 20.2.

²⁰⁸ RKTko 2-16-4856, p 11.

²⁰⁹ RKTko 2-16-17491, p 20.2; RKTko 2-16-4856, p 11; RKTkm 2-19-10047, p 13; RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 29.5.

eelduslikult ohu, et rikkumine võib korduda.²¹⁰ Riigikohtu järjekindla praktika kohaselt saab kohus kindlasti tulevikus keelata juba õigusvastaseks tunnistatud kostja tegevuse.²¹¹

Ka C. von Bar nendib, et kui nn esmane kahju on juba tekitatud, siis loob see sageli vajaduse kaitsta end edasiste samalaadsete kahjude eest ja tõendab, et selline kahju tekitamine võib korduda.²¹² Saksamaa Föderaalkohus on praktikas leidnud, et kui esmakordne õigusrikkumine on juba aset leidnud, siis eeldatakse rikkumise kordumise ohtu.²¹³ Van Boom'i sõnul võib rikkumise tulevikus kordumise ohu korral kohaldada teatud tõendamiskoormise ümberpööramist.²¹⁴ BGB kommentaaride kohaselt jaguneb tõendamiskoormis selliselt, et hageja peab tõendama, et tema kaitstud õigust on rikutud või rikkumisega ähvardatakse ning kostjal on omakorda võimalik tõendada, et esinevad rikkumist õigustavad asjaolud ja/või ei ole põhjust karta edasisi rikkumisi, ent viimast siis juhul, kui esmakordne rikkumine on juba aset leidnud.²¹⁵

BGB kommentaaride kohaselt peab tulevaste rikkumiste oht olema oluline, st ära tuleb näidata faktid, mis objektiivses perspektiivis õigustavad tõsist hirmu esmakordse või edasise rikkumise ees, kusjuures juba toimunud rikkumise korral võib eeldada, et leiavad aset ka edasised rikkumised.²¹⁶ Saksamaa kohtupraktikast võib näitena tuua lahendi, mis puudutas omavolilist parkimist eraparklas.²¹⁷ Kostja nimelt väitis, et ei olnud ise oma autot kasutanud, ent keeldus avaldamast ka juhi nime ning BGH leidis, et selline käitumine muudab tõenäoliseks tulevased valduse rikkumised, kusjuures auto omaniku puhul on alust rääkida rikkumise esmakordse toimepanemise ohust.²¹⁸

Riigikohus on leidnud, et edasisest rikkumisest hoidumise nõude korral ei pea hageja tuginema muudele asjaoludele kui sellele, et tema suhtes on õigusrikkumine toime pandud.²¹⁹ Nimelt rõhutas Riigikohus, et selle asja lahendamisel ei omanud iseenesest tähtsust, kas vaidlusaluste andmete avaldamine kostja peetavas veebiportaalis oli lõpetatud või üksnes peatatud.²²⁰ Töö autorile tundub, et Riigikohus soovis konkreetses lahendis tähelepanu pöörata eeskätt sellele, et edasisest rikkumisest hoidumise nõude rahuldamine

---

²¹⁰ RKTko 2-16-4856, p 11.

²¹¹ RKTko 2-16-17491, p 21.2; RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 29.4; RKTko 3-2-1-4-06, p 54.

²¹² von Bar 2000, lk 142.

²¹³ BGH, Urteil vom 29.11.2016 – VI ZR 382/15, NJW 2017, 1550; vt ka BGH, Urteil vom 12.12.2003 – V ZR 98/03, NJW 2004, 1035; BGH, Urteil vom 27.05.1986 - VI ZR 169/85, NJW 1986, 2503.

²¹⁴ van Boom 2010, lk 13.

²¹⁵ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 19.

²¹⁶ *Ibidem*, vnr 16.

²¹⁷ BGH, Urteil vom 18.12.2015 – V ZR 160/14, NJW 2016, 863.

²¹⁸ *Ibidem*.

²¹⁹ RKTkm 2-19-10047, p 13.

²²⁰ *Ibidem*.

ei eelda juba toime pandud rikkumise kestvuse tuvastamist, ent töö autori hinnangul ei saa siiski olla absoluutne Riigikohtu seisukoht, et VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgse hoidumismõude esitamisel piisab ainuüksi sellele tuginemisest, et ühel korral on rikkumine juba aset leidnud. Töö autori arvates tuleb siiski arvesse võtta konkreetse rikkumise iseloomu igal üksikjuhtumil, kuivõrd tegemist võib olla ka ühekordse juhtumiga (nt liiklusõnnetused), ning võimalik, et teataval määral võiks uurida ka kostja käitumise subjektiivset külge, kuivõrd olukorras, kus tegemist ei ole olnud tahtliku käitumisega, peaks olema oluline just eeskätt ähvardava ohu esinemise tõendamine. Seega tuleb töö autori hinnangul hagejal edasisest rikkumisest hoidumise nõude korral tuua esile ka faktilised asjaolud, mis tõendavad rikkumise kordumise ohtu.

Näiteks on Tallinna Ringkonnakohus jätnud rahuldamata hageja nõude keelata andmete avaldamine ja hageja kujutise kasutamine, leides et „.../ hageja ei ole tõendanud tegelikku ohtu, et kostja võib või plaaniks ka tulevikus vaidlusaluseid faktiväiteid avaldada ja hageja kujutist kasutada. Üksnes hageja õiguse rikkumise faktist ei saa järeldada, et kostja võib samasuguse teo toime panna ka tulevikus.“²²¹ Seega peab hageja siiski esitama kohtule konkreetsed faktilised asjaolud, mis viitavad rikkumise kordumise ohule.

Tallinna Ringkonnakohus on tegeliku ohu hindamisel arvestanud näiteks sellega, et hageja kohtuvälistele palvetele kostja reageerinud ei ole, poolte suhted on olnud konfliktised ja eeldanud korrakaitseorganite sekkumist ning seejuures ei ole kohus pidanud hoidumismõude rahuldamist välistavaks asjaoluks seda, et rikkumine menetluse ajaks kõrvaldati.²²²

Nõustudes sellega, kuidas K. Bamberg on enda magistritöös kokkuvõtlikult leidnud, leiab ka käesoleva töö autor, et ähvardamine VÕS § 1055 lg 1 ls 1 tähenduses on võimalik sisuliselt kolmel erineval viisil: 1) tahtlik ähvardamine kas verbaalselt või mingi teoga; 2) ohuolukorra loomine, sõltumata sellest, kas rikkuja tahtlus hõlmas teiste isikute võimalikku kahjustamist või mitte; 3) olukorrad, kus tegemist ei ole enam kestva õigusrikkumisega, kuid on alust arvata, et esineb oht rikkumise kordumiseks.²²³

Eelnevast tulenevalt leiab töö autor, et ähvardav oht peab kahju esmakordse tekitamisega ähvardamise korral olema piisavalt konkreetne ja otsene/vahetu. Juhul, kui hageja nõuab edasisest kahju tekitavast käitumisest hoidumist, siis tuleb tõendada rikkumise kordumise ohtu, mis võib teatud juhtudel rikkumise iseloomu silmas pidades olla ilmne või vastupidi viidata sellele, et tegemist oli ühekordse rikkumisega. Võimalik, et arvesse tuleks võtta

---

²²¹ TlnRnKo 2-20-11009, p 14.3; vt ka Tampuu 2017, lk 376; vt ka Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

²²² TlnRnKo 30.08.2022, 2-20-12846, p 17.

²²³ Bamberg, lk 51.

sedagi, kas juba aset leidnud rikkumise puhul oli tegemist tahtliku käitumisega või mitte. Töö autori hinnangul kehtib eeldus, et juba toimunud rikkumine loob eelduslikult ohu rikkumise kordumiseks, eeskätt tahtlike rikkumiste puhul.

2.2.2.2. Muud eeldused

Nii kahju tekitava käitumise lõpetamise kui ka kahju tekitavast käitumisest hoidumise nõude keskseks eelduseks on kahju tekitava tegevuse või tegevusetuse õigusvastasus, mida tuleb hinnata VÕS § 1045 lg 1 järgi. VÕS kommentaaride järgi, kui VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alt I alusel esitatava nõude puhul tuleb tuvastada juba toime pandud õigusvastane tegu, siis alt II puhul tuleb tuvastada, kas kahju tekitamine, millega ähvardatakse, on õigusvastane.²²⁴ Van Boom on märkinud, et Saksa õigusdoktriini kohaselt saab õigusvastasust, erinevalt süüst, hinnata nii tagasiulatuvalt kui edasiulatuvalt, kuna nii kahjunõuete kui ka ettekirjutusnõuete keskmes on alati seadusega kaitstud huvi austamise kohustuse rikkumine.²²⁵ Von Bar on leidnud, et ennetav õiguskaitse on nüüdseks Euroopas tagatud kõigi deliktiõiguslikult kaitstud huvide kaitseks.²²⁶ Ka W. V. H. Rogers on märkinud, et „/.../ puudub teoreetiline põhjus, miks ei tohiks ettekirjutust teha mis tahes delikti kordumise või jätkumise piiramiseks.“²²⁷

Koziol analüüsib enda Saksa deliktiõigust käsitlevas teoses erinevate õiguskaitsevahendite eelduste ja õiguslike tagajärgede vahelist proportsiooni, tehes vahet õigusvastasuse hindamisel, mis põhineb ainuüksi tulemusel (ehk kaitstud õigustesse sekkumisel; *the fulfilment of the factual elements*), konkreetsel, ent siiski objektiivsel teo või tegevusetuse õigusvastasuse hindamisel (*the violation of a duty*) ning käitumise vähemal või rohkemal määral subjektiivsel hindamisel (*fault*).²²⁸ Kozioli sõnul piisab ennetava ettekirjutuse saamiseks ainuüksi õigusvastasest (absoluutselt kaitstud positsioonide) ohustamisest, rõhutades seejuures, et sellisel juhul ei nõuta, et ohustamise eest vastutav isik rikuks mingeid kohustusi.²²⁹ Siiski märgib Koziol, et õigus ennetavale ettekirjutusele on ka isikutel, kes on kaitstud teatud riskide eest, nt käitumise eest, mis rikub kaitsenorme

---

²²⁴ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

²²⁵ van Boom 2010, lk 12.

²²⁶ von Bar 2000, lk 143.

²²⁷ Rogers, lk 998.

²²⁸ Koziol 2012, lk 19.

²²⁹ *Ibidem*, lk 20-21.

(*Schutzgesetze*) või avalikku moraali (*gute Sitten*) ning sellisel juhul võib olla võimalik rääkida ka mingi kohustuse rikkumisest.²³⁰

Nagu eelnevalt leitud (ptk 2.1.2.2.), siis sarnanevad Eesti, Hollandi ja Saksamaa lähenemised, mis puudutab kahju tekitava käitumise õigusvastasuse hindamist. Nii nagu kahju tekitava käitumise lõpetamise nõude puhulgi, ei ole kohtupraktika kohaselt VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgse hoidumisnõude rahuldamise eeldusena vajalik tuvastada kostja tegevuse süülisust.²³¹ BGB kommentaaride kohaselt on kannatanul, sõltumata kahju tekitaja käitumise süülisusest, võimalik nõuda edasistest ähvardavatest rikkumistest hoidumist BGB § 1004 alusel.²³² Nagu eelnevalt juba märgitud, siis kommentaaride järgi BGB § 1004 alusel esitatavad nõuded rikkuja süüst ei sõltu.²³³

Kuigi von Bar on leidnud, et ennetav õiguskaitse kostja süüd ei nõua ning eraõiguslikus kontekstis saab süüd hinnata vaid juba tekkinud kahju hüvitamisel, täpsustab ta siiski, et võimalik on eristada ette planeeritud käitumist tahtmatust kahju tekitamisest.²³⁴ Nõustudes Walkeri seisukohaga, märgib von Bar, et kuna tahtmatu kahju tekitamine ei kordu reeglina samal viisil, siis on harva võimalik seda ettekirjutuse tegemiseks piisavalt tuvastada.²³⁵ Töö autori hinnangul võiks eelnevast järeldada, et eeldus, et juba tekkinud kahju korral esineb oht ka edasiseks kahju tekkimiseks, peaks kehtima eeskätt tahtlike deliktide puhul. Ka DCFR kommentaarides on leitud, et pelgalt faktilisest aspektist lähtudes on kahju oht pea alati realiseerunud kahju tekkimisega juhul, kui tegemist on olnud sihitu käitumise või juhuslike juhtumitega, märkides erandina olukorra, mil ähvardab sellise kahju süvenemine, mis on tekitatud üksnes hooletusest.²³⁶ Seega ei ole töö autori arvates tahtmatu kahju tekitamise korral eespool toodud eeldus ilmingimata põhjendatud, kuivõrd tegemist ei ole olnud rikkuja sihiliku/tahtliku käitumisega ning edasist kahju tekkimist ei ole seega põhjust pidada ka eelduslikult tõenäoliseks.

Ka Kozioli sõnul ei ole valitseva arvamuse kohaselt süü ennetava ettekirjutuse saamiseks nõutav, vaid piisab õigusvastasest ohustamisest, mistõttu ei oma Kozioli hinnangul absoluutseid õigusi või huve ohustava poole deliktivõimetus tähtsust ning seda olenemata sellest, et ettekirjutuse täitmisele pööramine võib olla võimatu tulenevalt sellest, et

---

²³⁰ *Ibidem*, lk 22.

²³¹ RKTko 3-2-1-48-10, p 20.

²³² Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 823, vnr 39.

²³³ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 3.

²³⁴ von Bar 2000, lk 142-143.

²³⁵ *Ibidem*.

²³⁶ von Bar jt (viide 10), lk 3000.

sunnimeetmete rakendamine eeldab süüvõimelisust.²³⁷ Ent Kozioli sõnul tulebki siinkohal vahet teha nõudeõigusel ja selle täitmisele pööratavusel, kuna on võimalik, et ettekirjutust täidetakse vabatahtlikult.²³⁸ Siiski viitab Koziol Austria ja Saksamaa kohtute lahenditele, milles on keeldunud tegemast ennetavat ettekirjutust põhjusel, et rikkuja on deliktivõimetu.²³⁹

Nimelt on Austria Ülemkohus (*Oberster Gerichtshof*) leidnud, et olukorras, kus rikkuja oma vaimuhaiguse tõttu ei ole võimeline ettekirjutust täitma ning seaduse järgi on tegemist erilise kaitse all oleva isikuga, siis on huvi kaitsta deliktivõimetus isikut enne sundkaristusega täitmisele pööratava ettekirjutuse tegemist kaalukam huvist kaitsta teist isikut eraelu puutumatus ähvardava ahistamise eest.²⁴⁰ Austria Ülemkohus leidis, et kuna kostja tahet ei ole võimalik suunata ei kohtulahendi ega sundkaristuse määramisega, siis tuleb ettekirjutuse taotlus jätta rahuldamata.²⁴¹ Ka Düsseldorfis kõrgeim piirkondlik kohus (*Oberlandesgericht Düsseldorf*) on leidnud, et alaealise vastu esitatud hagi on vastuvõetamatu, kuna kohtuotsus ei oleks alaealise suhtes täitmisele pööratav.²⁴² C. H. Sieburgh on märkinud, et BW art 3:296 alusel saab kohustuse täitmist nõuda sõltumata sellest, kas kohtuotsuse täitmine on võimalik sunnimeetmete rakendamisega võlgniku suhtes.²⁴³

K. Bamberg on enda magistritöös seoses sellega, et VÕS § 1055 lg 1 ls 1 on kohaldatav ka deliktivõimetu isiku suhtes, pidanud probleemseks asjaolu, et süüvõimetu rikkuja suhtes karistusõiguslikku sanktsiooni keelu rikkumise tagajärjena rakendada ei saa, kuna see eeldab karistusõiguse tähenduses süüvõimelisust.²⁴⁴ VÕS kommentaaride kohaselt on VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgse keelu rikkumise korral võimalik kohaldada karistusõiguslikke sanktsioone karistusseadustiku²⁴⁵ §-de 331¹ ja 331² alusel.²⁴⁶ Käesoleva töö autor nõustub Kozioli seisukohaga, et nõudeõigusel ja selle täitmisele pööratavusel tuleb vahet teha, ent

---

²³⁷ Koziol 2012, lk 20-22.

²³⁸ *Ibidem*, lk 21-22.

²³⁹ *Ibidem*, lk 69, allmärkus 13.

²⁴⁰ OGH 23.07.1997, 7 Ob 150/97b. – https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JIT_19970723_OGH0002_0070_OB00150_97B0000_000&Suchworte=RS0025069 (20.04.2025).

²⁴¹ *Ibidem*.

²⁴² OLG Düsseldorf, Urteil vom 11.10.1995 – 9 U 51/95, BeckRS 1995, 7120.

²⁴³ Sieburgh, C. H. Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. Boek 6. Verbintenisrecht. Deel II. De verbintenis in het algemeen, tweede gedeelte. 16e druk. Deventer: Wolters Kluwer 2021, lk 338.

²⁴⁴ Bamberg, lk 53.

²⁴⁵ Karistusseadustik. – RT I, 12.12.2024, 6.

²⁴⁶ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

nendib siiski, et deliktivõimetu isiku vastu ei pruugi olla tagatud sama tõhus õiguskaitsse VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alusel kui deliktivõimelise isiku vastu.

Kozioli sõnul näitab erinevate riikide õigussüsteemide võrdlus, et ettekirjutuste õiguslike tagajärgede vähem koormava iseloomu tõttu (võrreldes hüvitamiskohustusega) ei ole süü nõutav, st võetakse arvesse proportsionaalsust erinevate õiguskaitsvahendite õiguslike tagajärgede ja eelduste vahel.²⁴⁷ Kozioli jaoks on aga hämmastav see, et DCFR art VI.-1:102 eeldab samade kriteeriumide täitmist, mis kehtivad hüvitamisnõuetele.²⁴⁸ Kozioli sõnul ei ole sellele põhjendust toodud ka DCFR kommentaarides.²⁴⁹ DCFR kommentaaride kohaselt saab art VI.-1:102 järgse nõude esitada isiku vastu, kes vastutaks kahju tekitamise eest selle tekkimisel, mistõttu peab kaitsõiguste teostamiseks esinema üks kolmest artiklis VI.-1:101 sätestatud vastutuse alusest ehk tahtlus, hooletus või vastutus ohuallika eest.²⁵⁰ Seega erineb DCFR-s sätestatu selles osas Eesti ja võrdlusriikide regulatsioonist, kuna art-st VI.-1:102 tulenev õigus ennetada kahju tekkimist eeldab selle tuvastamist, kas kahju tekkimisel kostja vastutaks. Sellisele erinevusele osutatakse kommentaarides ka võrdluses mitmete Lääne-Euroopa riikide (sh Saksamaa) regulatsiooniga, mis näevad kaitse ette küll üksnes konkreetsete absoluutsete õiguste kaitseks, ent ületavad DCFR-s võetud lähenemisviisi, kuna ei nõua kostja süüd.²⁵¹

Kohtupraktika kohaselt saab VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alusel esitatav hoidumisnõue olla suunatud üksnes isiklikult potentsiaalse rikkuja vastu.²⁵² Nii ei saa VÕS kommentaaride järgi nõuda õigusvastase tegevuse lõpetamist või sellest hoidumist näiteks kinnisasja omanikult, kes ise hageja õigusi ei riku, kuid kelle üürnik seda teeb.²⁵³ Samuti on Tallinna Ringkonnakohus leidnud, et kostjal ei ole vastuhagi korras hageja vastu nõuet VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alusel ka näiteks olukorras, kus kolmas isik kahjustas kostjale kuuluvat omandit hageja tellitud lepingulise töö teostamise käigus ning kostja ei olnud ära näidanud, kuidas hageja tema valdust või omandit kehtvalt rikub või rikkuda kavatseb.²⁵⁴ Eelnevast tulenevalt leidis Tallinna Ringkonnakohus, et hagejat ei saa kohustada andma kinnitust, et ta ei võimalda edaspidist rünnet enda hallatavalt territooriumilt kostja varale.²⁵⁵ Õiguskirjanduse

---

²⁴⁷ Koziol, H. (ed.). Basic Questions of Tort Law from a Comparative Perspective. Wien: Jan Sramek Verlag KG 2015, lk 744. https://www.jan-sramek-verlag.at/fileadmin/user_upload/Koziol_ComparaTortLaw_Eng_0040_2_DRUCK_eBook.pdf (20.04.2025).

²⁴⁸ *Ibidem*.

²⁴⁹ Koziol 2012, lk 21, allmärkus 10.

²⁵⁰ von Bar jt (viide 10), lk 2999-3000.

²⁵¹ *Ibidem*, lk 3002.

²⁵² RKTko 3-2-1-48-10, p 40; TlnRnKo 25.10.2010, 2-07-45344, p 40.

²⁵³ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

²⁵⁴ TlnRnKo 25.10.2010, 2-07-45344, p 40.

²⁵⁵ *Ibidem*.

kohaselt ei ole kohustatud isikuteks selle sätte tähenduses delikti toimepanijate või võimalike toimepanijate tegevuse eest seaduse alusel vastutavad isikud (VÕS §-d 1053 ja 1054).²⁵⁶

Seega tuleb kokkuvõttes asuda seisukohale, et sarnaselt VÕS § 1055 lg 1 järgse rikkumise lõpetamise nõudega ei ole sama sätte alusel esitatava rikkumisest hoidumise nõude puhul võimalik ega vajalik hinnata kostja tegevuse süülisust. VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alusel esitatavad nõuded on suunatud tulevikku, mistõttu ei eelda need süü olemasolu. Järelikult on keskseks eelduseks, mida tuleb hoidumisenõude korral lisaks ähvardusele kui sellisele kontrollida, see, kas kahju tekitamine, millega ähvardatakse, on õigusvastane VÕS § 1045 lg 1 järgi.

2.3. Kahju tekitava käitumise lõpetamise ja kahju tekitavast käitumisest hoidumise nõue kohtupraktikas

2.3.1. Kaitstavad õiguslikud huvid

Käesoleva töö raames läbiviidud kohtupraktika analüüsi tulemusena selgus, et kahju tekitava käitumise lõpetamise ja kahju tekitavast käitumisest hoidumise nõue esitatakse praktikas sageli au teotavate/mainet kahjustavate ja/või ebaõigete andmete või ebakohaste väärtushinnangute avaldamise korral, kas rikkudes seeläbi teise isiku isiklikku õigust või sekkudes sellise tegevusega isiku majandus- või kutsetegevusse (VÕS § 1045 lg 1 p-d 4 ja 6, §-d 1046 ja 1047).²⁵⁷ T. Tampuu sõnul on VÕS § 1055 lg 1 ls 1 rakendatav ka juriidilise isiku kaitseks, kui viimase mainet kahjustava väärtushinnangu avaldamine kujutab endast delikti VÕS § 1045 lg 1 p 7 ja lg 3 või § 1045 lg 1 p 8 mõttes.²⁵⁸ Samuti on T. Tampuu märkinud, et juriidilisel isikul on võimalik VÕS § 1055 lg 1 järgne nõue esitada ka juhul, kui tema majandus- või kutsetegevuse kohta avaldatakse ebaõigeid andmeid või

---

²⁵⁶ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1; Tampuu 2017, lk 376.

²⁵⁷ Jättes välja lähenemiskeeldu jm VÕS § 1055 lg 1 ls-s 2 nimetatud kaitse abinõusid puudatavad lahendid, käsitlesid Riigikohtu menetluses olnud 28-st lahendist 7 (25%) ja ringkonnakohtute 128-st lahendist 57 (ca 44,53%) ebaõigete andmete või ebakohaste väärtushinnangute avaldamist. Vt nt RKTkm 2-19-10047, p 12; RKTkm 08.02.2017, 3-2-1-147-16, p 13; RKTko 25.09.2013, 3-2-1-80-13, p 26; RKTko 3-2-1-127-10, p 11; RKTko 3-2-1-166-12, p 10; TlnRnKo 28.08.2024, 2-20-17754; TlnRnKo 10.05.2024, 2-21-19450, p 10-10.2; TlnRnKo 31.01.2024, 2-18-19267, p 53 jj; TlnRnKo 18.05.2023, 2-21-12548, p 30 jj; TlnRnKo 06.01.2023, 2-20-8437, p 43 jj; TlnRnKo 2-20-11009, p 14-14.3; TlnRnKo 03.10.2019, 2-17-17140, p 34 jj; TlnRnKo 20.06.2018, 2-15-14558, p 7.

²⁵⁸ Tampuu 2017, lk 377.

ähvardatakse sellega (VÕS § 1045 lg 1 p 6 ja § 1047 lg-d 1–3).²⁵⁹ Riigikohus on selgitanud, et väärtushinnangu õigusvastase avaldamise korral on kannatanul võimalik esitada VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgne nõue sõltumata kahju hüvitamise nõude esitamisest.²⁶⁰ Samuti on Riigikohus märkinud, et lisaks sellele, et hageja ei pea olema enne või samal ajal nõudnud kahju hüvitamist VÕS § 1043 jj alusel, ei pea ta olema nõudnud ka ebaõigete andmete parandamist või ümberlükkamist VÕS § 1047 lg 4 alusel.²⁶¹

Riigikohus on leidnud, et olukorras, kus kostjat ei saa pidada ebaõigete andmete avaldajaks VÕS § 1047 lg 4 tähenduses, ent kes ebaõigete andmete avaldamisega põhjustas samade andmete avaldamise teise isiku poolt ning tema tegevus oli seejuures õigusvastane VÕS § 1045 lg 1 p 6 ja § 1047 lg-te 2 ja 3 järgi, võib hagejal siiski olla õigus nõuda kahju jätkuva tekkimise ärahoidmiseks vajalike toimingute tegemist VÕS § 1055 lg 1 alusel, näiteks et kostja teeks omalt poolt kõik mõistlikult võimaliku selleks, et avaldatud andmed oleksid ümber lükatud.²⁶² Nimelt saab kohtupraktikast tulenevalt VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alusel nõuda kahju tekitajalt ka selliste toimingute tegemist, mis on suunatud viimase tegevusest tingitud kahjulike tagajärgede likvideerimisele (nt kohustus esitada teabeotsingusüsteemidele või veebilehe pidajale taotlus hageja au teotavate ebaõigete andmete avaldamise lõpetamiseks).²⁶³ Sellises olukorras võib kohtupraktika kohaselt hageja nõuda kostjalt ka „/.../ nt avalduse esitamist meediaväljaannetele, kus ta teatab, et hageja kohta esitatud andmed on valed ning ta taotleb andmete ümberlükkamist enda kulul.“²⁶⁴

Nagu eelnevalt juba märgitud, siis on BGB kommentaaride kohaselt Saksa kohtupraktikas deliktiõiguslikult kaitstava õigushüvena tunnustatud üldist isiksusõigust kui raamõigust (*Rahmenrecht*) ning BGB § 1004 kohaldamisala poolest on tegemist olulise valdkonnaga.²⁶⁵ Graziano ja Oerteli sõnul kaitstakse germaani õigusperekonnas nt õigust privaatsusele, õigust oma nimele ja kujutisele, õigust oma sõnale, õigust aule, isikuõigusi *post mortem* jne.²⁶⁶ Saksamaa kohtupraktikast võib näitena tuua Michael Schumacheri kaasuse, milles BGH leidis, et kostja avaldatud väited Schumacheri tervisliku seisundi kohta rikkusid õigusvastaselt viimase eraelu puutumatust, andes Schumacherile õiguse BGB §-le 1004

---

²⁵⁹ Tampuu 2017, lk 241.

²⁶⁰ RKTko 3-2-1-161-05, p 12.

²⁶¹ RKTkm 2-19-10047, p 17.

²⁶² RKTko 19.03.2019, 2-17-17140, p 12.

²⁶³ RKTko 3-2-1-127-10, p 11; RKTko 3-2-1-80-13, p 27; RKTko 2-17-17140, p 12.

²⁶⁴ RKTko 2-17-17140, p 12; vt ka TlnRnko 2-21-19450, p 10-10.2.

²⁶⁵ Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 1004, vnr 6; Magnus, in Dannemann/Schulze, BGB § 823 vnr 25 jj.

²⁶⁶ Graziano, T. K., Oertel, C. «EC Tort Law» and the German Legal Family. – Koziol, H., Schulze, R. (eds.). Tort Law of the European Community. Tort and Insurance Law. Volume 23. Wien: Springer-Verlag 2008, lk 444.

tuginedes nõuda vaidlusaluste väidete avaldamisest hoidumist.²⁶⁷ Von Bar peab ennetavat õiguskaitset oluliseks eeskätt laimamise, kuid ka nt erasfääri rikkumiste korral, kuna raha ei saa sellisel juhul kompenseerida teisele isikule tekitatud ebaõiglust.²⁶⁸ Ta märgib, et kuna enamasti ei ole võimalik end kaitsta ootamatute õnnetuselaadsete juhtumite eest, siis pöörduakse kohtusse eeskätt just omandi, ärihuvide ja isikuõiguste kaitseks ning enamik Euroopa seaduseid käsitleb ennetavat õiguskaitset üksnes selles kontekstis, sh Saksamaa (BGB §-d 12, 862, 1004).²⁶⁹

Kohtupraktika analüüsi tulemusena selgus, et sageli esitatakse VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgne rikkumisest hoidumise nõue koos kahju tekitava käitumise lõpetamise nõudega või eraldiseisvalt ka autoriõiguse, autoriõigusega kaasneva õiguse või tööstusomandiõiguse rikkumise korral.²⁷⁰ Riigikohus on märkinud, et hoidumisenõude lahendamisel tuleb intellektuaalomandi rikkumisi puudutavates vaidlustes arvestada ka VÕS § 1055 lg 3 p-ga 1.²⁷¹ VÕS kommentaaride kohaselt ei ole autoriõiguse seaduse²⁷² (edaspidi AutÕS) § 81⁷ lg 1 p 2 sellisel juhul erisätteks VÕS § 1055 lg 1 ls 1 ees ning viimast täpsustab VÕS § 1055 lg 3.²⁷³ Samuti on kohtupraktikas leitud, et ettevõtjal on õigus kasutada VÕS § 1055 lg 1 ls 1 tulenevaid õiguskaitsevahendeid, kui rikutud on tema ainuõigust oma ärinimele, mida käsitatakse VÕS § 1045 lg 1 p 5 alusel kaitstava õigusena.²⁷⁴ Kohtupraktikas on tunnustatud ka kaubamärgiomaniku nõuet VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alusel, käsitades kaubamärgiomaniku ainuõigust omandiga sarnase õigusena VÕS § 1045 lg 1 p 5 järgi.²⁷⁵ Riigikohus on leidnud, et kaubamärgiomanik saab esitada nõude ärinime kasutamise keelamiseks siiski esmajoones kaubamärgiseaduse²⁷⁶ (edaspidi KaMS) § 57 lg 1 p 1 alusel.²⁷⁷

---

²⁶⁷ BGH, Urteil vom 29.11.2016 – VI ZR 382/15, NJW 2017, 1550.

²⁶⁸ von Bar 2000, lk 143-144.

²⁶⁹ *Ibidem*, lk 143.

²⁷⁰ Riigikohtu menetluses olnud 28-st lahendist 10 (ca 35,71%) ja ringkonnakohtute 128-st lahendist 33 (ca 25,78%) puudutasid intellektuaalse omandi rikkumisi. Vt nt RKTko 10.11.2021, 2-18-3445, p 15-16; RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 25 jj; RKTko 2-16-17491, p 19 jj; RKTkm 19.04.2017, 3-2-1-7-17, p 17.2; RKTko 29.05.2013, 3-2-1-50-13, p 10 jj, 33; RKTko 07.02.2012, 3-2-1-155-11, p 15; RKTko 3-2-1-4-06, p 41, 53-54; RKTko 02.03.2005, 3-2-1-167-04, p 29; TlnRnKo 14.02.2024, 2-22-5334, p 26 jj; TlnRnKo 06.02.2023, 2-18-8515, p 12 jj; TlnRnKo 17.08.2022, 2-16-17491, p 31-32; TlnRnKo 2-19-7903, p 47; TlnRnKo 16.02.2022, 2-18-3370, p 40-41.

²⁷¹ RKTkm 25.02.2015, 3-2-1-162-14, p 21; RKTko 3-2-1-4-06, p 28; RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 29.2.

²⁷² Autoriõiguse seadus. – RT I, 14.03.2025, 22.

²⁷³ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

²⁷⁴ RKTko 3-2-1-157-05, p 11; TrtRnKo 2-23-6035, p 8 jj; TlnRnKo 10.11.2021, 2-19-13851, p 47.

²⁷⁵ RKTkm 3-2-1-162-14, p 21; RKTko 3-2-1-4-06, p 21, 38; TlnRnKo 2-22-5334, p 27.

²⁷⁶ Kaubamärgiseadus. – RT I, 06.01.2023, 28.

²⁷⁷ RKTkm 3-2-1-162-14, p 21.

Tihti esitatakse VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alusel kahju tekitava käitumise lõpetamise nõue ka deliktiõigusliku kaitsenormi rikkumisest tulenevalt (VÕS § 1045 lg 1 p 7).²⁷⁸ Näiteks isikuandmete õigusvastasel kasutamisel, st kui rikutakse isikuandmete kaitse seadusest²⁷⁹ tulenevaid nõudeid.²⁸⁰ Samuti näiteks olukorras, kus tegemist on turgu valitseva seisundi kuritarvitamisega või kõlvatu konkurentsiga, st rikutakse konkurentsiseadusest²⁸¹ tulenevaid norme või ärinime õigusvastasel kasutamisel, kui rikutakse äriseadustiku²⁸² § 12 lg-tes 1 või 3 sätestatut.²⁸³

Nii van Gerven kui ka B. S. Markesinis ja H. Unberath on märkinud, et osade autorite hinnangul võib kaitsenormi rikkumisel põhineval sättel (BGB § 823 lg 2) olla veelgi suurem potentsiaal, kui on absoluutsete õiguste kaitset ettenägeval sättel (BGB § 823 lg 1).²⁸⁴ Käesoleva töö autor on samuti seisukohal, et läbi kaitsenormi rikkumisel põhineva vastutuse laieneb oluliselt ka VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kohaldamisala, millele seab teatud piirid siiski VÕS § 1045 lg 3. Alles hiljuti on Riigikohus leidnud asjas, mis puudutas kostja volinike kogu otsusega hagejatele seatud spordis tegutsemise keeldu, et kostja tegevus võib olla õigusvastane VÕS § 1045 lg 1 p 7 mõttes, kui ta rikub konkurentsiseaduse §-s 16 sisalduvat turgu valitseva seisundi kuritarvitamise keeldu ja sellest tekib hagejatele kahju ning samaväärseks deliktiõiguslikuks kaitsenormiks pidas Riigikohus ka Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 102, kuivõrd hagejatel keelati osaleda autospordis rahvusvaheliselt.²⁸⁵ Riigikohus viitas seejuures võimalusele esitada nii VÕS § 1055 lg 1 järgne rikkumise lõpetamise nõue kui ka edasisest rikkumisest hoidumise nõue.²⁸⁶

Riigikohtu ja ringkonnakohtute praktika analüüsisist nähtus, et VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kohaldamisala ei ole olnud seni kuigi ulatuslik omandi (v.a intellektuaalomandi) või sellega sarnase õiguse või valduse rikkumisi puudutavates vaidlustes.²⁸⁷ VÕS kommentaaride

---

²⁷⁸ Riigikohtu 28-st lahendist 5 (ca 17,86%) ning ringkonnakohtute 128-st lahendist 25 (ca 19,53%) käsitlesid kaitsenormi rikkumisel põhinevat nõuet.

²⁷⁹ Isikuandmete kaitse seadus. – RT I, 31.12.2024, 44.

²⁸⁰ Vt nt RKTko 3-2-1-80-13, p 31; TlnRnKo 28.08.2024, 2-20-14920, p 9 jj; TlnRnKo 31.01.2023, 2-20-3112; TlnRnKo 2-20-12846; TlnRnKo 09.09.2022, 2-19-18596; TlnRnKo 04.05.2022, 2-21-6049, p 15; TlnRnKo 14.02.2020, 2-17-15244, p 9 jj; TlnRnKo 09.01.2019, 2-16-16730, p 44 jj; TlnRnKo 17.10.2018, 2-16-13686; TlnRnKm 2-17-11092.

²⁸¹ Konkurentsiseadus. – RT I, 18.12.2024, 5.

²⁸² Äriseadustik. – RT I, 06.07.2023, 131.

²⁸³ Vt nt RKTkm 2-22-14182, p 25; RKTkm 3-2-1-162-14, p 21; RKTko 3-2-1-4-06, p 38, 50; TlnRnKm 12.01.2024, 2-22-12004, p 8.1, 8.4; TlnRnKo 26.03.2010, 2-05-1506, p 35.

²⁸⁴ van Gerven, lk 40; Markesinis, B. S., Unberath, H. The German Law of Torts. A Comparative Treatise. Fourth Edition. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing 2002, lk 43.

²⁸⁵ RKTkm 2-22-14182, p 25.

²⁸⁶ *Ibidem*, p 26-27.

²⁸⁷ Riigikohtu 28-st lahendist 3 (ca 10,71%) ja ringkonnakohtute 128-st lahendist 18 (ca 14,06%) puudutasid omandi või valduse rikkumisega seonduvat. Vt nt RKTko 2-16-4856, p 11; RKTko 18.10.2017, 2-14-61664, p 23; RKTko 3-2-1-48-10, p 20; RKTko 23.10.2007, 3-2-1-85-07, p 13.

kohaselt võidakse valduse või omandiõiguse rikkumise korral tugineda ka AÕS-s sätestatud rikkumise kõrvaldamise või valduse taastamise nõuetele (AÕS §-d 44, 45, 80, 89, 143, 144 ja 156).²⁸⁸ AÕS kommentaaride kohaselt võib omandiõiguse rikkumise korral AÕS §-e 80 ja 89 pidada erinormideks VÕS § 1055 suhtes, kuivõrd sätete kohaldamisala on osaliselt kattuv, nõuete eeldused on põhimõtteliselt samad ning kattuv on ka nõuete sisu.²⁸⁹ AÕS kommentaaride kohaselt saab valduse kaotusega seotud rikkumise korral asja omanik oma õigusi kaitsta vindikatsioonihagiga AÕS § 80 lg 1 alusel, ent siiski on VÕS § 1055 lg-le 1 võimalik tugineda, kui üksnes ähvardatakse valduse äravõtmisega.²⁹⁰ VÕS kommentaaride järgi pakub deliktiõiguslik negatoornõue samas täiendavat kaitset juhul, kui asjaõiguslike valduse kaitse nõuete eeldused ei ole täidetud.²⁹¹ Riigikohus on näiteks leidnud, et ka müra levitamisel, kui see kujutab endast õigusrikkumist, saab asja omanik enda õigusi kaitsta VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alusel.²⁹² K. Sein on osutanud võimalusele kohaldada deliktiõiguslikku negatoornõuet ka keskkonda kahjustava tegevuse korral, nt olukorras, kus mingi käitis kehvasti juhib reovett kinnistu omaniku maale.²⁹³

Kokkuvõtlikult võiks eespool toodust järeldada, et deliktiõigusliku negatoornõude näol on tegemist olulise õiguskaitsevahendiga keelamaks isiklike õiguste rikkumised. Käesoleva töö raames läbiviidud kohtupraktika analüüsi tulemusena selgus, et sageli esitatakse VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgne nõue ebaõigete andmete ja/või ebakohaste väärtushinnangute avaldamise keelamiseks. Samuti võib analüüsitud kohtulahendite pinnalt väita, et oluliseks tuleb keelamisnõuet pidada ka intellektuaalomandi rikkumiste puhul. Oluliseks rakendusalaaks tuleb pidada ka kaitsenormi rikkumisel põhinevaid juhtumeid ning praktikast väärrib siinkohal esile toomist eeskätt isikuandmete kaitse seaduse, äriseadustiku ja konkurentsiseaduse normidega vastuolus olev käitumine, mille keelamist praktikas kõige enam nõutakse. Nagu eelnevalt märgitud, siis ei ole deliktiõigusliku negatoornõude kohaldamisala kuigi ulatuslik omandiõiguse ja valduse rikkumiste puhul ning seda tõenäoliselt põhjusel, et sellisel juhul näeb ka asjaõigusseadus ette vastavad erinormid.

---

²⁸⁸ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.4; vt nt RKTko 3-2-1-48-10, p 20; RKTko 3-2-1-12-11, p 27; RKTko 2-16-4856, p 11.

²⁸⁹ Käerdi, M. AÕSK § 89/3.1.3. – Varul, P. jt (koost). Asjaõigusseadus I. 1.-3. osa (§-d 1-167). Komm vlj. Tallinn: Juura 2014.

²⁹⁰ Käerdi, M. AÕSK § 80/3.5.4.

²⁹¹ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.4; vt nt RKTko 3-2-1-85-07, p 13.

²⁹² RKTko 28.05.2008, 3-2-1-43-08, p 13.

²⁹³ Sein, K. Keskkonnakahjulikust tegevusest tulenevad nõuded – kas eraõiguslikud ja/või avalik-õiguslikud? – Juridica 2007/I, lk 59.

2.3.2. Lepingu sõlmimise sund

Riigikohtu järjekindla praktika kohaselt võimaldab VÕS § 1055 lg 1 ls 1 hageda ka lepingu sõlmimist.²⁹⁴ T. Tampuu on Riigikohtu sellekohasele praktikale tuginedes leidnud, et deliktiõiguslik negatoornõue võib kõne alla tulla ka olukorras, kus üks isik keelab teisel isikul põhjendamatult oma omandiõigusesse sekkuda, rikkudes seeläbi teise isiku omandiõigust, kuid samas võib sellise nõude rahuldamise eelduseks olla kostjale tekkiva kahju hüvitamine.²⁹⁵ Riigikohus on nimelt selgitanud, et põhiseaduse²⁹⁶ (edaspidi PS) § 32 lg 2 ls-st 1 tuleneb üldine lepinguvabaduse põhimõte, mida konkretiseerivad VÕS § 8 lg 1 ja § 9 lg 1 ning mille kohaselt on igaüks põhimõtteliselt vaba valima, kellega ja missugustel tingimustel ta lepingu sõlmib ning sama põhimõtet kinnitavad ka ettevõtlusvabaduse ja vaba eneseteostuse põhimõte.²⁹⁷ Sealsamas on Riigikohus aga märkinud, viidates PS § 32 lg 2 ls-le 2, et lepinguvabaduse põhimõte ei ole siiski absoluutne.²⁹⁸ PS § 19 kommentaaride kohaselt on tegutsemisvabaduse ja enesemääramisõiguse erijuhuks lepinguvabadus, mille aluseks on privaatautonomia põhimõte ning mis võib kattuda näiteks ettevõtlusvabaduse (PS § 31) või omandipõhiõigusega (PS § 32).²⁹⁹ Lepinguvabaduse küsimuse käsitlemisel on Riigikohus märkinud, et „PS § 19 tagab igaühele vaba eneseteostuse õiguse tingimusel, et austatakse ja arvestatakse kolmandate isikute õigusi, põhiseaduslikku korda ning häid kombeid.“³⁰⁰

Konkreetne lahend, milles Riigikohus esmakordselt VÕS § 1055 lg 1 lepingu sõlmimise sunni kontekstis käsitles, puudutas ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniteenuse osutamist.³⁰¹ Riigikohus märkis, et teatud valdkondades võib olla põhjendatud avalikult teenust pakkuvate ettevõtjate lepinguvabadust eeskätt konkurentsioiguslike reeglitega piirata.³⁰² Nimelt oli Riigikohus ka varasemalt leidnud, et seadusandja võib lepingu sõlmimise sunni näha ette eeskätt isikutele, kellel on valitsev või monopolne seisund (ka nn loomulik monopol) teenuste või kaupade turul.³⁰³ Lahendis nr 3-2-1-164-09 asus Riigikohus aga seisukohale, et lepingu sõlmimise sund ei pruugi piirduda üksnes seaduses otse sätestatud

²⁹⁴ RKTko 04.03.2010, 3-2-1-164-09, p 31; RKTko 3-2-1-12-11, p 29.

²⁹⁵ Tampuu 2017, lk 378.

²⁹⁶ Eesti Vabariigi Põhiseadus. – RT I, 15.05.2015, 2.

²⁹⁷ RKTko 3-2-1-164-09, p 30.

²⁹⁸ *Ibidem*.

²⁹⁹ Vallikivi, H. PSK § 19/5. – Madise, Ü. jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. 5., parand. ja täiend. vlj. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda 2020.

³⁰⁰ RKKKo 24.09.2009, 3-1-1-67-09, p 13.3.

³⁰¹ RKTko 3-2-1-164-09.

³⁰² *Ibidem*, p 30.

³⁰³ RKTko 30.04.2008, 3-2-1-25-08, p 13.

juhtudega, vaid lepingu sõlmimisest keeldumine või keeldumine lepingu sõlmimisest mõistlikel tingimustel võib mh olla käsitatav VÕS § 1043 tähenduses isikule õigusvastaselt kahju tekitamisena ning seda eeskätt juhul, kui keeldumist saab pidada heade kommete vastaseks tahtlikuks käitumiseks (VÕS § 1045 lg 1 p 8).³⁰⁴ Riigikohtu sõnul võib keeldumine keelatud olla, kui leping on isikule hädavajalik ja tal puudub lepingu sõlmimiseks alternatiivne mõistlik võimalus ning sellises olukorras võib kõne alla tulla kahju hüvitamine naturaalarstitutsiooniga (VÕS § 136 lg 5) ehk lepingut sõlmima kohustamisega ja lepingu sõlmimise tahteavalduse asendamisega, kusjuures lepingutingimused peavad olema piisavalt selged.³⁰⁵ Lisaks eelnevale leidis Riigikohus, et lepingu sõlmimisele saab sundida ka VÕS § 1055 lg 1 kaudu, nõudes kahju tekitava käitumise lõpetamist.³⁰⁶

W. Wurmnesti sõnul ei ole ka Saksa õiguse kohaselt lepinguvabadus piiramatu ning viidates Saksa kohtupraktikale ja erinevatele õigusteoreetilistele seisukohtadele käsitleb Wurmnest seda, millistel juhtudel võib tulla kõne alla lepingu sõlmimise sund (*Kontrahierungszwang*).³⁰⁷ Esiteks toob ta välja, et kohustus leping sõlmida võib tuleneda seadusest selleks, et tagada oluliste kaupade kättesaadavus (nt energiavarustuse ja transpordiõiguse valdkond) ning suure turujõuga ettevõtjate vastu on (sõltuvatele ettevõtjatele) kaitse tagatud ka konkurentsioiguse reeglitega.³⁰⁸ Ent Wurmnesti sõnul kehtib ka üldine lepingu sõlmimise kohustus, mille õigusliku aluse ja eelduste osas, mh selle osas, millistel asjaoludel lepingu sõlmimise kohustus tekib, on õigusteadlased eriarvamusel.³⁰⁹ Wurmnesti sõnul tuletas Saksamaa Riigikohus (*Reichsgericht*) algselt lepingu sõlmimise kohustuse BGB §-st 826, ent paljude õigusteadlaste hinnangul on pigem tegemist BGB § 1004 laadse kvaasinegatoorse hoidumisnõudega (*quasinegatorischer Unterlassungsanspruch*), kuna eesmärgiks on vältida tulevase kahjusid, mitte saada hüvitist juba tekitatud kahju eest.³¹⁰ Wurmnest leiab samas, et küsitavad on mõlemad lähenemisviisid ehk õigusliku alusena nii BGB §-d 826 ja 249 kui ka BGB § 1004.³¹¹ Wurmnesti sõnul on valitsev arusaam, et avalikkusele kaupu või teenuseid pakkuv pool

---

³⁰⁴ RKTko 3-2-1-164-09, p 31.

³⁰⁵ *Ibidem*.

³⁰⁶ *Ibidem*.

³⁰⁷ Wurmnest, W. Contract Law. – Wagner, G., Zekoll, J. (eds.) Introduction to German Law. Third Edition. The Netherlands: Kluwer Law International B.V. 2019, lk 208. <https://www.jura.uni-hamburg.de/media/die-fakultaet/personen/wurmnest-wolfgang/wurmnest-contract-law-in-zekoll-wagner-introduction-to-german-law.pdf> (20.04.2025).

³⁰⁸ *Ibidem*.

³⁰⁹ *Ibidem*, lk 208-209.

³¹⁰ *Ibidem*, lk 208-209, allmärkus 36.

³¹¹ *Ibidem*, lk 209, allmärkus 36.

tegutseb *contra bonos mores*, kui ta objektiivse aluseta keeldub lepingut sõlmimast isikuga, kes muul viisil soovitud kaupa või teenust hankida ei saa, kusjuures *Reichsgericht* kehtestas sellise kohustuse üksnes monopolidele ning BGH võttis sellise lähenemisviisi sisuliselt ka üle, piirates kohaldamisala oluliste kaupade ja teenustega.³¹² Ka Wais on märkinud, et lepingu sõlmimise kohustus võib tuleneda BGB §-st 826.³¹³

Ka BGB kommentaaride kohaselt võib lepingu sõlmimise kohustus esiteks tuleneda eriseaduse sätetest (nt posti-, liiklus- või kindlustusseadusest jne), sh konkurentsiseaduse sätetest, piirdudes siiski üksnes äriühingute vaheliste õigussuhetega.³¹⁴ Võimaliku õigusliku alusena on märgitud ka BGB § 826, millest *Reichsgericht* on tuletanud kaudse lepingu sõlmimise kohustuse ettevõtjate ja lõpptarbivate vahelistes suhetes.³¹⁵ Seda juhul, kui lepingu sõlmimisest keeldumine kõigile kohaldatavatel tingimustel või konkreetse juhtumi asjaoludest lähtuvalt mõistlikel tingimustel kujutas endast ebamoraalset kahju.³¹⁶ Bork'i sõnul piirdus lepingu sõlmimise kohustus esialgu monopoolsete ettevõtjate ja hädavajalike teenustega, ent küsimus seisneb hoopis selles, kas need kitsad kriteeriumid peaks ka edasi kehtima ning kas BGB § 826 on üldse õige nõude õiguslik alus.³¹⁷ Bork viitab erinevate autorite seisukohtadele, millest mõnede kohaselt tuleks kriteeriumiks võtta ettevõtjale usaldatud avaliku teenindamise ülesanne, teised seevastu seaks monopoolse seisundi asemel kriteeriumiks turu tugevuse või hoopis selle, et pakutakse avalikkusele hädavajalikke kaupu.³¹⁸

Bork'i sõnul ollakse õigusteoorias erinevatel seisukohtadel ka lepingu sõlmimise kohustuse õigusliku iseloomu osas, kusjuures enamuse hinnangul on tegemist naturaalrestitutsiooniga (*Naturalrestitutionsanspruch*), ent Bork'i arvates on sellise lähenemisviisi puuduseks asjaolu, et see nõuab süü tuvastamist.³¹⁹ Ta leiab, et lepingu sõlmimisele kohustamine on pigem suunatud kahju tulevikus ärahoidmisele, mitte niivõrd juba tekkinud kahju hüvitamisele, mistõttu sobib paremini süüst sõltumatu kvaasi negatoornõue (*quasinegatorischen Unterlassungsanspruch*).³²⁰ Nagu eelnevalt märgitud, siis Riigikohus

---

³¹² *Ibidem*, lk 209.

³¹³ Wais, H., in Dannemann/Schulze, BGB Introduction to §§ 145-157, vnr 2.

³¹⁴ Bork, R. Staudinger (2025) BGB Vorbemerkung zu §§ 145–156, vnr 17-21. – Herrler, S. (Hrsg.). J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen – Buch 1: Allgemeiner Teil §§ 139-163. Neubearbeitung 2025. Berlin: Otto Schmidt/De Gruyter Verlag OHG. (edaspidi: Staudinger (2025) BGB).

³¹⁵ *Ibidem*, vnr 21.

³¹⁶ *Ibidem*.

³¹⁷ *Ibidem*.

³¹⁸ *Ibidem*.

³¹⁹ *Ibidem*, vnr 20, 27.

³²⁰ *Ibidem*.

on lepingu sõlmimise sunni kontekstis viidanud VÕS § 1055 lg 1 järgsele kahju tekitava käitumise lõpetamise nõudele, ent Saksa autorid viitavad BGB § 1004 lg 1 ls 2 järgsele kvaasinegatoorsele hoidumisnõudele, kuid käesoleva töö autori hinnangul sellisel vaheteol olulist praktilist tähtsust ei ole.

Bork'i arvates tuleb sellise kohustuse kindlakstegemiseks hinnata kõiki üksikjuhtumi asjaolusid, arvestades seejuures põhiõiguste ja põhiseaduse alusväärtustega, ent reeglina taandub see tema sõnul kolmele põhiküsimusele.³²¹ Esiteks, kas on olemas mõistlik alternatiiv teenuse soetamiseks, teiseks, kas klient on teenusest sõltuv ning kolmandaks, kas tegemist on meelevaldse või põhjendatud/õigustatud keeldumisega.³²² Tema sõnul ei ole ilmtingimata vajalik, et kõik kriteeriumid oleks täidetud, vaid pigem on määrav igal üksikjuhul antav üldhinnang.³²³ *Reichsgericht* on näiteks leidnud, et munitsipaalteatri keeldumine kriitiku teatrisse lubamisest ei olnud omavoliline, kuna teater lähtus lepingu sõlmimisest keeldumisel õigustatud huvist vältida teatrile kahju tekkimist tulenevalt ebaõigest ja kahjustavast kriitikast.³²⁴ Bork viitab sellele samale siiani vastuolulisele teatrikriitiku kaasusele, märkides, et täna peetaks sellist keeldumist objektiivselt põhjendamatuks, arvestades seda, et kaalukausil oli elukutse-, sõna- ja ajakirjandusvabadus ning teisalt lepinguvabadus.³²⁵ Cauffmani sõnul on ka Hollandi BW art 3:296 alusel tarbijatel ja konkurentidel konkurentsioiguse rikkumise lõpetamiseks võimalik nõuda teatud toimingute tegemist, nt lepingu sõlmimist turgu valitsevalt ettevõtjalt.³²⁶

Töö autorile näib, et üldjoontes kattuvad Riigikohtu poolt kohaldatud kriteeriumid Saksa kohtupraktikas ja õiguskirjanduses valitseva arvamusega, mis puudutab monopoolsete ettevõtjate suhtes kehtivat lepingu sõlmimise kohustust. Arvesse võetakse teenuse või kauba hädavajalikkust ning seda, kas esineb alternatiivne mõistlik võimalus teenuse saamiseks või kauba soetamiseks. Mis puudutab lepingu sõlmimisele kohustamise õiguslikku iseloomu/olemust ning seda, milline õiguskaitsevahend selleks kõige sobivam on, siis näib töö autorile veenev Bork'i argumentatsioon, mille kohaselt on lepingu sõlmimisele sunni näol pigem tegemist tulevikku suunatud kaitse abinõuga, mitte juba tekkinud kahjude hüvitamisega. Kui esialgu näis töö autorile küsitav, kas VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kohaldamisalasse peaks kuuluma ka lepingu sõlmimise sund, siis arvestades Saksa kohtute analoogset praktikat ja õigusteoreetiliste seisukohtade arengusuunda, leiab töö

---

³²¹ *Ibidem*, vnr 22.

³²² *Ibidem*.

³²³ *Ibidem*.

³²⁴ RG, Urteil vom 07.11.1931 – V 106/31. – <https://opiniojuris.de/entscheidung/1156> (20.04.2025).

³²⁵ Bork, R. Staudinger (2025) BGB Vorbemerkung zu §§ 145–156, vnr 23.

³²⁶ Cauffman, lk 73.

autor, et teatud juhtudel võib deliktiõiguslikule negatoornõudele tuginemine põhjendatud olla (nt lepingu sõlmimisest keelduva monopoli omava ettevõtja puhul, kui puudub eriseadusest tulenev alus lepingu sõlmimisele kohustamiseks), ent selline praktika ei tohiks ka liiga kaugele minna.

Võimalusele kohaldada VÕS § 1055 lg 1 lepingu sõlmimisest keeldumise korral, on Riigikohus viidanud ka lahendis, mis puudutas hüdroelektrijaama käitamisest ja vee paisutamisest tulenevaid mõjutusi naaberkinnisasja niiskusrežiimile.³²⁷ Riigikohus leidis, et kostjatel ei ole kinnisasja omanikena iseenesest kohustust taluda nende omandit rikkuvat hageja tegevust ega selleks nõusolek anda, ent õigus keelduda hagejale nõusoleku andmisest ei ole siiski absoluutne, viidates AÕS § 89 kolmandale lausele ning VÕS § 1055 lg-le 2.³²⁸ Riigikohtu hinnangul on kostjate nõusoleku andmisest keeldumist omakorda võimalik käsitada hageja kinnisasja kasutamise õiguse rikkumisena, andes hagejale kostjate vastu nõudeõiguse AÕS § 89 esimese ja teise lause alusel hageja kinnisasjast tulenevate mõjude talumiseks kohustamiseks.³²⁹

Riigikohus leidis, viidates lahendile nr 3-2-1-164-09, et kinnisasja omaniku keeldumist hüdroenergia tootmiseks vajaliku vee paisutamiseks nõusoleku andmisest või kokkuleppe sõlmimisest on võimalik erandlikult lugeda õigusvastaseks kahju tekitamiseks VÕS § 1043 tähenduses ning selline käitumine võib olla õigusvastane VÕS § 1045 lg 1 p 5 või § 1045 lg 1 p 6 ja § 1049 järgi, ent pidas samas võimatuks tugineda VÕS § 1045 lg 1 p-le 8, kuivõrd vee paisutamiseega kaasnes kostjate kinnisasja niiskusrežiimi halvenemine.³³⁰ Riigikohus viitas taaskord võimalusele nõuda lepingu sõlmimist tuginedes VÕS § 136 lg-le 5 või keelata sama tulemusega kahju tekitamine VÕS § 1055 lg 1 alusel ning võimalusele kostjate nõusolek asendada tsiviilseadustiku üldosa seaduse³³¹ § 68 lg 5 ja täitemenetluse seadustiku³³² § 184 lg 1 ls 1 alusel.³³³ Riigikohus leidis järgnevat: „Hageja nõue tuleb lahendada esmajoones poolte huvide kaalumise teel, hindamaks, milline on hageja huvi kostjatelt nõusolek saada ja kostjate huvid nõusoleku andmisest keelduda, esmajoones selles kontekstis, kas kostjad on kohustatud taluma hageja kinnisasjast tulenevaid kitsendusi oma kinnisasjale /.../.“³³⁴ Sellele lahendile tuginedes on AÕS § 89 kommentaarides märgitud, et rikkumine võib seisneda ka õiguslike takistuste loomises (nõusolekute ja

---

³²⁷ RKTko 3-2-1-12-11.

³²⁸ *Ibidem*, p 27-28.

³²⁹ *Ibidem*, p 28.

³³⁰ *Ibidem*, p 29.

³³¹ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I, 31.12.2024, 48.

³³² Täitemenetluse seadustik. – RT I, 31.12.2024, 49.

³³³ RKTko 3-2-1-12-11, p 29-30.

³³⁴ *Ibidem*, p 31.

kooskõlastuste andmisest keeldumises), mille tõttu ei ole võimalik asja eesmärgipäraselt kasutada.³³⁵

Konkreetne lahend erines faktiliste asjaolude poolest oluliselt eespool käsitletud lahendist, milles Riigikohus leidis, et VÕS § 1055 lg 1 alusel on võimalik hageda ka lepingu sõlmimist, puudutades seekord naabrusõigussuhteid. Ka hilisemates kohtuasjades on Riigikohus nimetatud lahenditele viidanud.³³⁶ Näiteks on Riigikohus leidnud, et nõusoleku andmisest keeldumist ei ole alust lugeda õigusvastaseks kahju tekitamiseks, kui menetluses ei ole esitatud asjaolusid, millest saaks järeldada kostja soovi hagejat nõusoleku andmisest keeldumisega tahtlikult ja heade kommete vastaselt kahjustada.³³⁷ Ka lahendis nr 3-2-1-172-13 on Riigikohus märkinud, et „/.../ kohtud ei ole tuvastanud, et kostja eesmärgiks oleks tekitada hagejatele õigusvastast kahju.“³³⁸ Seega on hilisemates lahendites Riigikohus pigem jäänud tagasihoidlikuks VÕS § 1055 lg 1 kohaldamisel lepingu sõlmimise sunni kontekstis.

Kokkuvõttes tuleb seega märkida, et ka Saksa kohtupraktikas ja õigusteoorias ollakse seisukohal, et lepingu sõlmimise kohustus võib tuleneda ka deliktiõiguse sätetest. Arvestades sellise nõude eesmärki ning nõustudes eespool välja toodud Bork'i seisukohtadega, on töö autori hinnangul pigem tegemist deliktiõigusliku negatoornõudega, mitte juba tekkinud kahju hüvitamisega. Kuivõrd Saksa kohtupraktikas on valdavalt piiratud sellise kohustuse kehtestamisega eeskätt monopolidele, kes pakuvad hädavajalikke kaupu või teenuseid, siis tuleb töö autori hinnangul suhtuda ettevaatlikkusega VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kohaldamisse lepingu sõlmimisele sundimiseks. Arvestades seda, et selleks, et lepingust keeldumine kujutaks endast VÕS § 1045 lg 1 p 8 järgi kvalifitseeritavat tegu, peab kahju tekitamine olema tahtlik ja heade kommete vastane, siis juba see iseenesest seab üsnagi ranged piirid VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kohaldamisele lepingu sõlmimisele kohustamiseks. Nagu eelnevast selgub, siis on Riigikohus pidanud võimalikuks VÕS § 1055 lg 1 alusel kohustada poolt lepingut sõlmima ka olukorras, kus kokkuleppe sõlmimisest keeldumine rikub teise isiku omandiõigust või sekkutakse seeläbi tema majandus- või kutsetegevusse. Töö autori hinnangul on Riigikohtu hilisemates lahendites siiski märgata, et lepingu sõlmimisest keeldumist ei kvalifitseerita kuigi kergekäeliselt VÕS § 1045 lg 1 p 8 järgi.

---

³³⁵ Käerdi, M. AÕSK § 89/3.2.2.

³³⁶ Vt RKTko 01.06.2016, 3-2-1-34-16, p 26; RKTko 19.02.2014, 3-2-1-172-13, p 18.

³³⁷ RKTko 3-2-1-34-16, p 26.

³³⁸ RKTko 3-2-1-172-13, p 18.

3. KOHTUOTSUSE RESOLUTSIOONI SÕNASTUS DELIKTIÕIGUSLIKU NEGATOORNÕUDE RAHULDAMISE KORRAL

3.1. Üldiselt

Üheks täiendavaks probleemkohaks VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kohaldamisel on kohtuotsuse resolutsiooni sõnastamine, täpsemalt selle konkreetsuse ja täpsuse aste. W. H. van Boom on tõstatanud küsimuse sellest, kui täpne peab kohus ettekirjutuse tegemisel otsuse resolutsiooni sõnastades olema ning kas lahendi resolutsioonis võib määrata üksnes tulemuse või on lubatud sõnastada ka positiivne kohustus ning kuidas seda täita, märkides ühtlasi, et mõningates õigussüsteemides oleks nt tulemust kirjeldav resolutsioon liiga ebamäärane selleks, et kehtestada õiguslikult täitmisele pööratavaid kohustusi.³³⁹ Tema sõnul võib keelava ettekirjutuse korral tulevaste tegude kirjeldamine osutada keeruliseks põhjusel, et need on oma olemuselt hajusamad ning raskemini piiritletavad.³⁴⁰ Saksa kohtupraktikale tuginedes on W. H. van Boom märkinud, et kohus ei saa keelavat ettekirjutust teha väljaspool hageja taotletud piire.³⁴¹

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku³⁴² (edaspidi TsMS) § 442 lg 5 teise lause kohaselt peab otsuse resolutsioon olema selgelt arusaadav ja täidetav ka muu otsuse tekstita. VÕS kommentaaride kohaselt ei saa kostjale VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alusel pandav kohustus olla ebamäärane ning lahendi resolutsioonist peab selguma konkreetne tegevus, mille kostja on kohustatud lõpetama või millest edaspidi hoiduma.³⁴³ Kommentaaride järgi ei saa kostjalt siiski nõuda sellise teo tegemist, mida tal ei ole võimalik teha.³⁴⁴ Nii on Riigikohus näiteks leidnud, et VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alusel ei saa kostjat kohustada ebaõigeid andmeid sisaldavad artiklid eemaldama, kui artikleid ei avaldanud mitte kostja, vaid internetiportalide pidajad ehk konkreetsed infoallikad ei ole kostja kontrolli all.³⁴⁵ Ka Tallinna Ringkonnakohus on märkinud, et kostjat ei saa kohustada hageja väidetavate võlgnevuste kohta avaldatud teavet eemaldama, kui ta seda ise teha ei saa.³⁴⁶

---

³³⁹ van Boom 2010, lk 14.

³⁴⁰ *Ibidem*, lk 13.

³⁴¹ *Ibidem*, lk 14.

³⁴² Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I, 31.12.2024, 41.

³⁴³ Käerdi, M., Tampuu, T. VÕSK § 1055/3.1.

³⁴⁴ *Ibidem*.

³⁴⁵ RKTko 3-2-1-166-12, p 17.

³⁴⁶ TlnRnKo 24.01.2025, 2-23-18272, p 68.

Riigikohus on korduvalt märkinud, et kuna täitemenetluses kehtib formaliseerituse printsiip, siis saab sundkorras täita üksnes selge resolutsiooniga lahendit.³⁴⁷ Samuti on Riigikohus rõhutanud, et sooritusnõudele esitatakse samad kriteeriumid, mis kohtuotsuse resolutsioonile.³⁴⁸ Riigikohtu sõnul peab kohus VÕS § 1055 lg 1 alusel esitatud haginõuet rahuldades suutma piiritleda, millistest rikkumistest (konkreetsetest tegevustest) peab kostja edaspidi hoiduma.³⁴⁹ Riigikohus on seisukohal, et vajaduse korral tuleb anda hagejale võimalus esitatud nõuet täpsustada.³⁵⁰ Nimelt olukorras, kus hageja on rikkumisest hoidumise nõude sõnastanud liiga laiaulatuslikult ning sellisel kujul ei ole nõuet võimalik rahuldada, on maakohtu ülesanne eelmenetluses sellele hageja tähelepanu pöörata, andes talle võimaluse nõude täpsustamiseks TsMS § 392 lg 1 p 1 ja § 340¹ lg 1 järgi.³⁵¹ Riigikohtu sõnul on õiguslikult perspektiivitu haginõude korral tegemist hagiavalduse puudusega ning hagejale tuleb anda TsMS § 340¹ lg 1 alusel võimalus esitatud nõudeid täpsustada.³⁵² Samuti on Riigikohus märkinud, et juhul kui hageja esitatud hoidumisenõue on liiga ulatuslik, siis on kohtul võimalik see rahuldada ka osaliselt.³⁵³

3.2. Otsuste resolutsioonid deliktiliste negatoorhagide rahuldamisel kohtupraktikas

Intellektuaalomandi õiguste rikkumist puudutavas vaidluses on Riigikohus näiteks leidnud, et hageja rikkumisest hoidumise nõue on rahuldatud põhjendamatult laiaulatuslikult, ning selgitanud, et kostjal saab keelata vaid selliste toimingute tegemise, mis oleks käsitatavad hageja õiguste rikkumisena, võttes arvesse rikkumise olemust ning täpsustades millistest intellektuaalomandi kasutustest peab kostja tulevikus hoiduma (keelatud kasutusviisid), välistades seejuures kasutused, milleks kostjal on õigus AutÕS-s sätestatud vabakasutuse erandite alusel.³⁵⁴ Riigikohus on rõhutanud, viidates AutÕS § 81² lg 1 p 2 (hetkel kehtiv AutÕS § 81⁷ lg 1 p 2) enda sõnastusele, et VÕS § 1055 alusel saab nõude esitada konkreetse

---

³⁴⁷ RKTkm 13.11.2023, 2-21-4820, p 15; RKTkm 16.01.2008, 3-2-1-132-07, p 11; RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 27.1.

³⁴⁸ RKTkm 2-21-4820, p 15; RKTko 03.04.2012, 3-2-1-20-12, p 17.

³⁴⁹ RKTkm 2-21-4820, p 15; RKTko 21.04.2021, 2-14-6942, p 15; RKTko 3-2-1-4-06, p 41, 54; RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 29.3; RKTko 2-16-17491, p 21.3.

³⁵⁰ RKTko 3-2-1-4-06, p 41, 54; RKTko 2-16-17491, p 21.6; RKTkm 2-21-4820, p 16; RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 27.4.

³⁵¹ RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 29.4.

³⁵² RKTkm 2-21-4820, p 16.

³⁵³ RKTko 18.03.2020, 2-18-3445, p 29.4.

³⁵⁴ RKTko 2-16-17491, p 21 jj.

õigusvastaselt kasutatud teose osas ehk nõuda ei saa abstraktselt autorite varaliste ja mittevaraliste õiguste rikkumisest hoidumist.³⁵⁵

Riigikohtu sõnul „/.../ ei oleks lubatav kohtulahend, mille resolutsioon keelaks abstraktselt igasuguse kaubamärgiomaniku õiguste rikkumise, kuna selline otsus ei oleks täitmiseks piisavalt määratletav ning selline lahend ei oleks põhjendatud ei KaMS § 57 lg 1 p 1 ega VÕS § 1055 lg 1 järgi /.../.”³⁵⁶ Ühtlasi leidis Riigikohus, et kostjat ei saa kohustada muutma oma põhikirja ja ärinime selliselt, et ärinimi ei sisaldaks eksitavalt sarnast sõnalist tähist sõnaga „Gulf“, vaid resolutsioonis tuleb piiritleda, milliste tähiste kasutus on keelatud.³⁵⁷ Samuti on Riigikohus nõustunud ringkonnakohtuga selles, et „/.../ kostjale ei ole võimalik panna üldist abstraktselt kohustust hoiduda tulevikus hagi märgitud kaubamärkidega identsete tähiste kasutamise võimaldamisest internetis. Kostjalt võivad teenuse osutamist taotleda ka isikud, kellel on õigus vaidlusaluseid tähiseid kasutada.”³⁵⁸

Asjas, milles hageja nõudis kostja kohustamist hoiduma hageja eelnevat luba saamata erinevate teleprogrammide signaali lõpptarbijale kättesaadavaks tegemisest, selgitas Riigikohus, et alama astme kohtul tuleb hinnata ega hoidumisenõue ei ole liiga laiaulatuslik, arvestades seda, et määratud ei ole mh tingimusi, millal autorid peavad teoste kasutamiseks nõusoleku andma.³⁵⁹ Tallinna Ringkonnakohus on leidnud, et kui rikkumine on tuvastatud konkreetse tarkvara tasulise versiooni osas, mitte hageja muu tarkvara või konkreetse tarkvara tasuta versiooni osas, siis on hageja nõue rahuldatud põhjendamatult laiaulatuslikult, kui kostjat kohustatakse lõpetama hageja tarkvara loata kasutamine ja hoiduma sellest tulevikus.³⁶⁰ Töö autor on seisukohal, et otsuse resolutsiooni sõnastades tuleks kohtul seega arvestada võimalikult täpselt konkreetse juhtumi asjaoludega ning seadusest tulenevate piirangute ja erisustega, intellektuaalomandi puudutavates vaidlustes nt seaduses sätestatud vabakasutuse eranditega. Töö autorile näib, et probleem kohtuotsuse resolutsiooni sõnastusega on praktikas tõusetunud sageli just intellektuaalomandi rikkumisi puudutavates vaidlustes, kus kahtlemata on mitmeid nüansse, mida resolutsiooni sõnastades silmas pidada.

Ebaausa konkurentsi osutamise, sh hageja ärisaladuse ebaseadusliku kasutamise keelamise nõude kohta on Riigikohus märkinud, et sellisel kujul esitatud nõude rahuldamine kostjale

---

³⁵⁵ RKTko 3-2-1-167-04, p 29.

³⁵⁶ RKTko 3-2-1-4-06, p 54.

³⁵⁷ *Ibidem*, p 41.

³⁵⁸ RKTko 2-14-6942, p 15.

³⁵⁹ RKTko 3-2-1-50-13, p 10, 33.

³⁶⁰ TlnRnKo 2-19-7903, p 48.

võrreldes seadusega mingeid täiendavaid keelde või kohustusi ei tekita ning tegemist on seega õiguslikult perspektiivitu nõudega.³⁶¹ Riigikohus selgitas, et reeglina ei ole VÕS § 1055 lg 1 alusel õigustatud seada mingis valdkonnas tegutsemise keeldu tähtajatult ilma igasuguste reservatsioonideta, kuna tegemist oleks liigse ettevõtlusvabaduse piiranguga.³⁶² Nimelt laiendaks kohtulahend sellisel juhul juhatuse liikme konkurentsikeeldu ka ajale, mil ametisuhe on lõppenud, kusjuures Riigikohus tõi välja sellegi, kui pikaks perioodiks võidakse ettevõtluskeeldu kohaldada kuriteo toimepanemisel.³⁶³

Kõige hiljutisemas VÕS § 1055 lg 1 käsitlevas kohtuasjas on Riigikohus leidnud, et „/.../ ei ole õigustatud üldsõnaliselt keelata kostjal hagejate õigusi kahjustavate otsuste vastuvõtmine. Iga konkreetset väidetavalt kahjustavat otsust saab hinnata, lähtudes otsuse sisust. Täpsustamata kohtulahendi resolutsioonis, milline konkreetne tegevus on keeluga hõlmatud ja milline mitte, on tarbetu keelata kostjal hagejate õiguste rikkumine, sest samasisuline kohustus tuleneb kostjale juba seadusest.“³⁶⁴ Seoses kahju tekitava käitumise lõpetamise nõudega on Riigikohus samas lahendis märkinud järgnevat: „Kohtulahendi täidetavuse huvides on otstarbekas lahendi resolutsioonis täpsustada, millised sammud peab kostja hagejate õiguste rikkumise lõpetamiseks astuma.“³⁶⁵ Töö autori hinnangul võib Riigikohtu järjekindla praktika taustal väita, et oluline on lähtuda konkreetse õigusvastase tegevuse iseloomust, st ei piisa pelgalt seaduses sätestatud üldise kohustuse või keeldu dubleerimisest kohtuotsuse resolutsioonis, kuna see ei tekita kostjale võrreldes seadusega mingeid täiendavaid keelde või kohustusi, ent teisest küljest ei tohiks kohtulahendiga laiendada seadusega juba sätestatud piiranguid.

Ka Tallinna Ringkonnakohus on kõlvatut konkurentsi puudutavas vaidluses selgitanud, et VÕS § 1055 lg-te 1 ja 3 alusel saab kahjustatud isik seaduses sätestatud abstraktse keeldu rikkumise korral nõuda konkreetse kahjustava tegevuse lõpetamist ning kohtul tuleb faktiliste asjaolude põhjal kindlaks teha, kas konkreetne tegevus on kvalifitseeritav kõlvalu konkurentsina.³⁶⁶ Hageja palus nimelt keelata kostjal tähiste, mis sisaldavad sõna „ülikool“ ja „apteek“ ükskõik millises käändes, kasutamine kostja majandustegevuses, ent Tallinna Ringkonnakohus leidis, et sedavõrd üldise iseloomuga nõuet ei ole võimalik rahuldada.³⁶⁷

---

³⁶¹ RKTkm 2-21-4820, p 15.

³⁶² *Ibidem*, p 17.

³⁶³ *Ibidem*.

³⁶⁴ RKTkm 2-22-14182, p 27.

³⁶⁵ *Ibidem*, p 26.

³⁶⁶ TlnRnKo 2-05-1506, p 36.

³⁶⁷ *Ibidem*.

Lahendis nr 2-19-10047 leidis Riigikohus erinevalt alama astme kohtutest, et hageja hoidumisenõue oli sõnastatud piisavalt täpselt, hõlmates seda, missuguste andmete avaldamisest hoidumist nõutakse ning millised on andmete avaldamise võimalikud viisid, milles hageja näeb korduva avaldamise ohtu.³⁶⁸ Hageja nõudis nimelt, et ei avaldataks enam andmeid nagu eksisteeriks hagejal kostja I ja kostja III ees võlg ning võimalike avaldamise viisidena nimetas hageja mistahes avalikud kanalid, sh ajalehed, veebilehed ja sotsiaalmeedia ning kostja III vastu esitatud nõude puhul ka veebilehe www.e-krediidiinfo.ee, tehes välistuse jõustunud kohtulahendi osas ning täpsustades, et hoiduda tuleb andmete avaldamisest kolmandatele isikutele.³⁶⁹ Riigikohtu sõnul ei pea hagiavalduses iseenesest näitama, kellele andmete avaldamisest tuleb hoiduda ning millised avaldamise viisid on keelatud, ent hagejal on õigus seda teha, kusjuures Riigikohus leidis, et hageja „/.../ oleks võinud ka nõuda, et kostjad ei avaldaks edaspidi tema kohta ebaõigeid andmeid kõrvalistele isikutele, kellele selliste andmete edastamine oleks andmete avaldamine VÕS § 1047 lg 2 mõttes.“³⁷⁰

Tallinna Ringkonnakohus on hiljutises lahendis märkinud järgnevat: „/.../ kuigi hageja taotlus ei sisaldada nimeliselt AS-i Creditinfo Eesti, siis puudutas hagiavaldus ja kogu edasine menetlus AS Creditinfo Eesti maksehäireregistris avaldatud andmeid. Seetõttu täpsustab kohus oma otsuse resolutsioonis – resolutsiooni täpsuse huvides –, et kostja kohustus seondub just sellele maksehäireregistrile korralduse andmisega (TsMS § 442 lg 5).“³⁷¹ Nimelt leidis Tallinna Ringkonnakohus, et kostjat saab kohustada andma AS-le Creditinfo Eesti korraldus hageja võlgnevuste kohta avaldatud teabe eemaldamiseks, kuna teave avaldati kostja avalduse alusel.³⁷² Tartu Ringkonnakohus on samas leidnud, et täidetav ei ole nõue korraldada artikli kustutamine, kui kostjatel vastavad volitused artikli eemaldamiseks puuduvad.³⁷³

Tallinna Ringkonnakohus on leidnud, et olukorras, kus hageja ei ole täpsustanud hagiavalduses, milliste postituste eemaldamist ta nõuab, st millised postitused konkreetselt hageja isikuõigusi rikuvad, ning maakohus on nõude ka sellisel kujul rahuldanud, on otsuse täitmine raskendatud, kuna täitemenetluses kehtivast formaliseerituse printsiibist tulenevalt ei saa kohtutäitur otsustada postituste sisu üle.³⁷⁴ Tallinna Ringkonnakohtu hinnangul ei ole

---

³⁶⁸ RKTkm 2-19-10047, p 16.

³⁶⁹ *Ibidem*, p 12.

³⁷⁰ *Ibidem*, p 16.

³⁷¹ TlnRnKo 2-23-18272, p 83.

³⁷² *Ibidem*, p 68.

³⁷³ TrtRnKo 27.11.2023, 2-20-2328, p 12.

³⁷⁴ TlnRnKo 13.05.2022, 2-18-19557, p 81.

täitmiseks piisavalt määratletud ega võimalik rahuldada ka näiteks sellist nõuet, millega kohustatakse kostjat hoiduma muude vaidlusalust teemat puudutavate artiklite edasisest avaldamisest ja levitamisest.³⁷⁵ Tartu Ringkonnakohtu arvates jääb kahjustava tegevuse lõpetamiseks kohustamine formaalseks ja sisutühjaks, kui kostjat kohustatakse lõpetama hageja kohta põhjendamatult negatiivsete, halvustavate ja eksitavate kommentaaride avaldamine, leides, et sellised määratlused on hinnangulist laadi ning neile vastavust tuleks iga üksiku kommentaari puhul eraldi kaaluda.³⁷⁶

Samuti ei ole Tallinna Ringkonnakohtu sõnul võimalik nõuda artikli tervikuna eemaldamist, kui selles on väiteid ja väärtushinnanguid, mis hageja õigusi ei riku, ent millisel juhul võib kõne alla tulla üksikute lausete eemaldamine.³⁷⁷ Veelgi enam, Tallinna Ringkonnakohus on praktikas leidnud, et kui kohtuotsuse resolutsioonis ei märgita, et artiklist tuleb resolutsioonis toodud laused kõrvaldada konkreetsetes sõnastuses, vaid kohustatakse kõrvaldama artiklist ebaõiged andmed, siis tuleb need kõrvaldada kogu artiklist, olenemata vaidlusaluseid fakte sisaldava lause sõnastusest.³⁷⁸ Samuti on Tallinna Ringkonnakohus märkinud, et kostjal saab keelata konkreetset selle väljendi kasutamise, mille osas rikkumine on tuvastatud, st keelata ei saa väljendis sisalduvate sõnade kasutust eraldiseisvalt.³⁷⁹ Kõnealuse kohtuasja näitel sai kostjal keelata väljendi „nartsissistist pervert“, mitte sõnade „pervert“ ja „nartsissist“ kasutamise ning kuna nõue oli seotud solvava sisuga e-kirjadega, siis tuli seda resolutsiooni sõnastades silmas pidada.³⁸⁰

Eelnevat kokku võttes näib, et nõudes ebaõigete andmete avaldamisest hoidumist on eeskätt oluline esile tuua konkreetset missuguste andmete avaldamisest hoidumist nõutakse. Seda, kellele andmete avaldamisest kostja edaspidi hoiduma peab, eraldi haginõudes täpsustama ei pea, vaid piisab sellest, kui mainitakse ära, et tegemist peab olema kõrvaliste isikutega, kellele selliste andmete edastamine oleks andmete avaldamine VÕS § 1047 lg 2 mõttes. Samuti ei pea ilmingimata ära märkima, millised avaldamise viisid on keelatud, ent kui nõue on selles osas piiritletud, siis tuleb sellega resolutsiooni sõnastades arvestada.

---

³⁷⁵ TlnRnKo 02.11.2009, 2-08-45708.

³⁷⁶ TrtRnKo 09.05.2016, 2-13-19840, p 13-14.

³⁷⁷ TlnRnKo 19.12.2022, 2-20-2621, p 56.

³⁷⁸ TlnRnKo 18.01.2008, 2-07-2353, p 39.

³⁷⁹ TlnRnKo 2-20-8437, p 43.6.

³⁸⁰ *Ibidem*.

KOKKUVÕTE

Esimese uurimisküsimusena tuli töö autoril välja selgitada, millised õiguskaitsevahendid tulenevad VÕS § 1055 lg 1 ls-st 1 ning mis on nende eeldused. Uurimuse tulemusena selgus, et õiguskirjanduse kohaselt reguleerib VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kahte erinevat õiguskaitsevahendit, nimelt kestva õigusrikkumise lõpetamise ja ähvardava õigusrikkumise keelamise nõuet. Siiski on Riigikohus praktikas selgitanud, et VÕS § 1055 lg 1 alusel saab esitada nõude kolmel erineval juhul, eristades nende nõuete spetsiifilisi eeldusi. Esiteks on Riigikohtu sõnul võimalik esitada õigusrikkumise lõpetamise nõue ning sellisel juhul on nõude spetsiifiliseks eelduseks kahju tekitava käitumise kestvus. Teiseks on võimalik nõuda uue samasuguse õigusrikkumise toimepanemisest hoidumist juhul, kui esmakordne rikkumine on juba aset leidnud, aga esineb oht, et rikkumine võib korduda. Kolmanda alternatiivina on võimalik esitada kahju tekitamisega ähvardamisest hoidumise nõue juhul, kui rikkumist veel aset leidnud ei ole, kuid kahju õigusvastase tekitamisega ähvardatakse.

Töö autorile näib Riigikohus olevat VÕS § 1055 lg 1 ls 1 teise alternatiivi (ehk kahju tekitava tegevuse keelamise nõude) omakorda kaheks jaganud, st eristanud juhtumeid, mil esmakordne rikkumine on juba aset leidnud, olukordadest, mil see ähvardab alles esimest korda toimuda. Riigikohtu pakutud liigitus VÕS § 1055 lg-st 1 tulenevate õiguskaitsevahendite kohta on töö autori hinnangul sobivam, kuna eristab konkreetselt erinevaid praktikas ettetulevaid olukordi ning võtab arvesse võimalike nõuete spetsiifilisi eeldusi. Kõigi kolme nimetatud nõude puhul tuleb tuvastada kahju tekitava käitumise õigusvastasus VÕS § 1045 lg 1 järgi ehk tegemist on deliktiõigusliku negatoornõude keskse eeldusega. Erinevus seisneb üksnes selles, kas tuvastada tuleb juba toimunud või ähvardava kahju tekitava teo või tegevusetuse õigusvastasus. Uurimuse tulemusena selgus, et kostja süüd deliktiõigusliku negatoornõude kui tulevikku suunatud nõude eeldusena tuvastada ei tule. Erinevalt delikti üldkoosseisul põhinevast vastutusest ei oma kostja tegevuse süülisus rikkumise lõpetamise või sellest edaspidi hoidumise nõude korral tähtsust. Kuna süü üheks tasandiks on ka deliktivõime, siis võidakse VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgne nõue rahuldada ka deliktivõimetu isiku vastu. Ähvardamine kui VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgse hoidumisenõude spetsiifiline eeldus võib tähendada nii verbaalset kui ka mõne muu teoga ähvardamist. Samuti võib ähvardus seisneda ohuolukorra loomises ja selle kestmise võimaldamises, kusjuures rikkuja tahtlus ei pea hõlmama teiste isikute võimalikku kahjustamist. Kolmandaks võib ähvardus seisneda ka selles, et esineb oht tuvastatud rikkumise kordumiseks. Kestvus kui VÕS § 1055 lg 1 ls 1 alusel esitatava rikkumise lõpetamise nõude spetsiifiline eeldus võib tähendada nii seda, et rikkumine ise on jätkuv ja/või ajas järjepidev,

kuid ka seda, et toime pandud teo kahjulik mõju on jätkuv, näiteks olukorras, kus ebaõigeid andmeid sisaldav artikkel on jätkuvalt veebis üleväl või kellegi sõiduk on endiselt pargitud võõrale kinnistule.

Teine uurimisküsimus puudutas seda, mille poolest erinevad ja mis osas kattuvad VÕS § 1055 lg 1 ls-st 1 tulenevad nõuded. Seoses kahju tekitava käitumise lõpetamise ja edasisest rikkumisest hoidumise nõude eristamisega selgus, et kahju tekitava käitumise lõpetamist nõudes peab tegemist olema kestva õigusrikkumisega, ent edasisest rikkumisest hoidumise nõude rahuldamine ei eelda rikkumise kestvust, vaid esinema peab oht, et tuvastatud rikkumine võib tulevikus korduda. Uurimuse tulemusena selgus, et teatud juhtudel võivad nimetatud nõuded kattuda. Nimelt võib nõuete võimalik kattuvus tekkida olukorras, kus tegemist on juba alanud ja jätkuva rikkumisega ning sellise rikkumise kõrvaldamiseks on nõutav aktiivne tegevus ehk nõudes rikkumise kõrvaldamist, nõutakse sisuliselt seeläbi ka edasisest rikkumisest hoidumist. Töö autori hinnangul selliste nõuete piiritlemisküsimus praktikas siiski suurt tähtsust omada ei tohiks. Küll aga tuleb kahju tekitava käitumise lõpetamise nõuet eristada edasisest rikkumisest hoidumise nõudest olukorras, kus tegemist ei ole enam kestva õigusrikkumisega ning toimepandud õigusvastase teo kahjulik mõju on lakanud, kuna sellisel juhul enam kestva õigusrikkumise kõrvaldamist nõuda ei saa. Käesoleva töö raames läbiviidud kohtupraktika analüüsi tulemusena selgus, et VÕS § 1055 lg 1 ls-st 1 tulenevate nõuete ja nende spetsiifiliste eelduste selge eristamisega on kohtupraktikas endiselt probleeme, olenemata sellest, et Riigikohus on teinud selgelt vahet VÕS § 1055 lg-st 1 tulenevatel õiguskaitsevahenditel. Võrreldes varasema kohtupraktikaga on töö autori hinnangul siiski nõudeid hakatud täpsemalt eristama. Mis puudutab edasisest rikkumisest hoidumise nõude ja kahju tekitamisega ähvardamisest hoidumise nõude eristamist, siis kohtupraktika analüüsist ei nähtunud, et nimetatud nõuete üksteisest piiritlemine tekitaks menetlusosalistel või kohtutel raskusi. Tuleb eristada, et uue samasuguse õigusrikkumise toimepanemisest hoidumise nõude puhul on esmakordne rikkumine juba aset leidnud, ent kahju tekitamisega ähvardamisest hoidumise nõude korral ähvardab see alles esimest korda toimuda.

Kolmanda uurimisküsimusena püstitas töö autor selle, mida tuleb silmas pidada VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgse nõude rahuldamisel kohtuotsuse resolutsiooni sõnastades. Riigikohtu ja ringkonnakohtute praktikas on probleem kohtuotsuse resolutsiooni sõnastusega seoses üles kerkinud eeskätt intellektuaalomandi rikkumisi, ent sageli ka ebaõigete andmete või ebakohaste väärtushinnangute avaldamist puudutavates vaidlustes. Riigikohus on korduvalt seoses VÕS § 1055 lg 1 järgse nõude rahuldamisega selgitanud, et otsuse resolutsioonis tuleb kohtul selgelt sõnastada, mis sammud kostja rikkumise lõpetamiseks astuma peab või millistest rikkumistest

(õigusvastasest tegevusest) kostja edaspidi hoiduma peab, kuna täitemenetluses kehtivast formaliseerituse printsiibist ning TsMS § 442 lg 5 teisest lausest tulenevalt peab resolutsioon olema piisavalt selge ja täidetav ka muu otsuse tekstita. VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgsetele sooritusnõuetele esitatakse samad kriteeriumid, mis kohtuotsuse resolutsioonile ning vajadusel annab kohus hagejale võimaluse enda haginõuet täpsustada juhul, kui see on esitatud liiga laiaulatuslikult või abstraktselt. Kohtupraktikas on sisuliselt leitud, et kohtuotsuse resolutsioon ei tohiks dubleerida juba seadusest tulenevat keeldu või kohustust (ehk olla niivõrd abstraktne), kuna see ei tekitaks kostjale võrreldes seadusega mingeid täiendavaid keelde või kohustusi. Samas on nt ebaausa konkurentsi keelamise kontekstis märgitud, et arvesse tuleb võtta ka seadustes enestes sätestatud piiranguid seoses sellise konkurentsikeelu seadmise või selle kehtivuse ajalise raamiga. Intellektuaalomandi rikkumisi puudutavates vaidlustes on tihtipeale kohtupraktikas pööratud tähelepanu ka sellele, et resolutsiooni sõnastamisel tuleb arvestada ka seadusest tulenevate erisustega, nt intellektuaalomandi vabakasutuse eranditega. Mis puudutab ebaõigete andmete avaldamise lõpetamist ning sellest edaspidi hoidumise nõuet, siis on nõudes oluline välja tuua konkreetselt missuguste andmete avaldamise lõpetamist või avaldamisest hoidumist nõutakse. Seda, kellele andmete avaldamisest kostja edaspidi hoiduma peab ning millised andmete avaldamise viisid on keelatud, eraldi haginõudes täpsustama ei pea, ent kui nõue on selles osas piiritletud, siis tuleb sellega resolutsiooni sõnastades ka arvestada.

Neljas uurimisküsimus seisnes selles, et millised olukorrad reeglina kuuluvad VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kohaldamisalasse ning milliste õigushüvede kaitseks VÕS § 1055 lg-st 1 tulenev nõue üldjuhul esitatakse. Käesoleva töö raames läbiviidud kohtupraktika analüüsi tulemusena selgus, et deliktiõigusliku negatoornõude näol on tegemist olulise õiguskaitsevahendiga keelamaks isiklike õiguste rikkumised. Riigikohtu ja ringkonnakohtute lahendite pinnalt võib väita, et väga sageli esitatakse VÕS § 1055 lg 1 ls 1 järgne nõue ebaõigete andmete ja ebakohaste väärtushinnangute avaldamise keelamiseks, samuti intellektuaalomandi kaitseks. Oluliseks rakendusalaaks tuleb pidada ka deliktiõigusliku kaitsenormi rikkumisel põhinevaid juhtumeid, näiteks isikuandmete kaitse seaduse, äriseadustiku ja konkurentsiseaduse normidega vastuolus oleva käitumise puhul. Kohtupraktika analüüs näitas, et deliktiõigusliku negatoornõude kohaldamisala ei ole kuigi ulatuslik omandi (v.a intellektuaalomandi) või valduse rikkumiste puhul ning seda tõenäoliselt põhjusel, et VÕS § 1055 lg 1 konkureerib samal ajal ka asjaõiguslike omandi või valduse kaitse nõuetega.

Samuti on Riigikohus leidnud, et VÕS § 1055 lg 1 ls 1 võimaldab hageda ka lepingu sõlmimist. Riigikohus on nimelt pidanud võimalikuks VÕS § 1055 lg 1 alusel kohustada osapoolt lepingut sõlmima juhul, kui sellest keeldumine kujutaks endast heade kommete vastast tahtlikku

käitumist (VÕS § 1045 lg 1 p 8) ning on jaatanud seda olukorras, kus leping on teisele isikule hädavajalik ning tal puudub alternatiivne mõistlik võimalus lepingu sõlmimiseks. Ka Saksa kohtupraktikas ja õigusteoorias on leitud, et lepingu sõlmimise kohustus võib iseenesest tuleneda ka deliktiõiguse normidest. Saksa õigusteoorias ollakse erinevatel seisukohtadel selles osas, kas lepingu sõlmimisele kohustamise näol on tegemist deliktiõigusliku negatoornõudega või kahju hüvitamise nõudega. Saksa kohtupraktikas on valdavalt piiratud sellise kohustuse kehtestamisega eeskätt monopoli omavatele ettevõtjatele, kes pakuvad avalikkusele hädavajalikke kaupu või teenuseid. Riigikohus on pidanud lepingu sõlmimisele kohustamist võimalikuks ka olukorras, kus kokkuleppe sõlmimisest keeldumine rikub teise isiku omandiõigust või sekkutakse seeläbi tema majandus- või kutsetegevusse. Töö autori hinnangul tuleks ettevaatlikkusega suhtuda VÕS § 1055 lg 1 ls 1 kohaldamisse lepingu sõlmimise sunni kontekstis, ent samas tuleb märkida, et VÕS § 1045 lg 1 p 8 seab sellele juba üsnagi ranged piirid. Ka hilisemates Riigikohtu lahendites ei ole lepingu sõlmimise kohustust VÕS § 1045 lg 1 p-le 8 tuginedes kuigi kergekäeliselt tuvastatud.

TORTIOUS NEGATIVE CLAIM: PREREQUISITES AND SCOPE OF APPLICATION

Abstract

The main objective of tort law is compensation of damage caused to another person unlawfully. In addition to redressing the damage that has already occurred, the objective of tort law is seen in preventing cases causing damage. On the basis of § 1055 (1) of the Law of Obligations Act (hereinafter LOA) it is possible to submit a tortious negative claim. The LOA provides in the first sentence of § 1055 (1) that if unlawful damage is caused continually or a threat is made that unlawful damage will be caused, the victim or the person who is threatened has the right to demand that behaviour which causes damage be terminated or the making of threats with such behaviour be refrained from. The thesis analyzes only the first sentence of § 1055 (1) of the LOA. The aim of the thesis is not to analyze the second sentence of § 1055 (1) of the LOA, which provides for the regulation of restraining orders and other similar measures.

The primary purpose to research the subject of the thesis derives from the fact that the nature of the tortious negative claim provided for in § 1055(1) of the LOA and the scope of application of this provision have not previously been analyzed in detail in Estonian legal literature, nor has the regulation and prerequisites for legal remedies arising from this specific provision been compared with the corresponding regulation of any other country.

The aim of the master's thesis was to analyze the preconditions of the legal remedies arising from § 1055 (1) of the LOA and to find out which situations generally fall within the scope of application of Section 1055(1) of the LOA. The purpose of the thesis was also to find out how do the requirements of the claims arising from § 1055 (1) of the LOA differ and in what respect do they overlap. The author also set a goal to find out what must be kept in mind when formulating the operative part of a judgment when satisfying a claim under § 1055 (1) of the LOA. To achieve the objectives of the master's thesis, the author posed four research questions, on which the conclusions and opinions of the author are presented below.

A comparative and analytical method has been used in writing the master's thesis. The prerequisites and scope of application of the tortious negative claim in Estonian law have been compared with the positions expressed in German legal theory and case law, with analogous Dutch legal remedies, and with the regulation in Book VI of the Draft Common Frame of Reference (DCFR). The choice of comparison countries stems primarily from the fact that the regulation contained in § 1055(1) of the LOA is largely based on the regulation of Germany and the Netherlands.

The thesis consists of three chapters, the first of which deals with the nature, purpose and sources of the tortious negative claim, focusing on the various legal remedies arising from § 1055 (1) of the LOA and their prerequisites, as well as on German and Dutch tort law. The second chapter of the thesis analyses in more detail the prerequisites for the claim to cease harmful conduct and to refrain from harmful conduct, and the overlap and differences of the respective legal remedies. The third chapter resolves the issue of the accuracy of the wording of the court decision in the event of satisfaction of the claim submitted on the basis of § 1055 (1) of the LOA.

The first research question aimed to determine what kind of legal remedies arise from the first sentence of § 1055 (1) of the LOA and what their prerequisites are. As a result of the research, it turned out that according to legal literature, § 1055 (1) of the LOA regulates two different legal remedies, namely a claim for cessation of a continuing infringement and a claim for prohibition of a threatened infringement. However, the Supreme Court has clarified that a claim can be submitted in three different cases on the basis of § 1055 (1) of the LOA, distinguishing the specific prerequisites of these claims. Firstly, according to the Supreme Court, it is possible to file a claim for the cessation of an infringement, and in such a case, the specific prerequisite for the claim is the continuation of the conduct causing harm. Secondly, it is possible to demand to refrain from committing a new similar infringement if the first infringement has already occurred, but there is a risk that the offense may be repeated. As a third alternative, it is possible to submit a claim to refrain from threatening to cause damage if the violation has not yet occurred, but there is a threat of unlawful damage.

It seems to the author of the thesis that the Supreme Court has divided the second alternative of § 1055 (1) of the LOA (prohibition of a threatened infringement) into two, i.e. has distinguished cases where the first violation has already occurred from situations where it threatens to occur for the first time. The classification proposed by the Supreme Court regarding the remedies arising from § 1055 (1) of the LOA is, in the opinion of the author of the thesis, more appropriate, as it specifically distinguishes between different situations that occur in practice and considers the specific preconditions of possible claims. In the case of all three claims mentioned, the unlawfulness of causing of damage must be established according to § 1045 (1) of the LOA, i.e. it is the central precondition of the tortious negative claim. The only difference is whether the unlawfulness of causing damage that has already occurred or the unlawfulness of causing damage that is threatened must be established. As a result of the research, it became clear that fault is not a precondition for a negative claim in tort law as a future-oriented claim. Unlike in the case of general delictual liability, the culpability of the defendant's actions is not

relevant in the case of a claim to cease the infringement or to refrain from it in the future. Since one level of fault is also the capacity to commit a tort, the claim under § 1055 (1) of the LOA may also be satisfied against a person without capacity to commit a tort. Threat as a specific prerequisite for the claim to refrain from causing damage according to § 1055(1) of the LOA can mean threatening both verbally and with some other act. The threat may also consist of creating a dangerous situation and allowing it to continue, whereas the intention of the tortfeasor does not have to include possible harm to other persons. Thirdly, the threat may also consist in the fact that there is a risk that the identified violation may be repeated. Continuation of causing damage as a specific precondition for the claim to terminate the infringement based on § 1055 (1) of LOA can mean both that the infringement itself is ongoing and/or consistent over time, but also that the harmful effect of the committed act is ongoing, for example in a situation where an article containing incorrect information is still up on the Internet or someone's vehicle is still parked on someone else's property.

The second research question concerned the differences and overlaps between the legal remedies arising from § 1055 (1) of the LOA. In relation to the distinction between the claim to cease harmful conduct and the claim to refrain from further infringement, it became clear that in order to demand the cessation of harmful conduct, the infringement must be ongoing/continuous, but the satisfaction of the claim to refrain from further infringement does not require the continuation of the infringement, but there must be a risk that the identified infringement may be repeated in the future. As a result of the research, it turned out that in certain cases the claims mentioned may overlap. Namely, a possible overlap of claims may arise in a situation where the causing of damage has already begun and is ongoing and active action is necessary to end such damaging behavior, i.e. by demanding the elimination of the violation, one is essentially also demanding the avoidance of further violations. In the opinion of the author, the delimitation of such claims should not be of great importance in practice. However, the claim to cease harmful conduct must be distinguished from the claim to refrain from further violations in a situation where the infringement is no longer continuing and the harmful effect of the committed unlawful act has ceased, since in such a case the elimination of the ongoing violation can no longer be demanded. As a result of the analysis of case law carried out within the framework of this thesis, it became clear that there are still problems in case law with the clear distinction between the claims arising from § 1055 (1) of the LOA and their specific preconditions, regardless of the fact that the Supreme Court has clearly distinguished between the legal remedies arising from § 1055 (1) of the LOA. However, compared to earlier case law, it seems to the author of the thesis that the courts have begun to distinguish the claims more

precisely and clearly. As regards the distinction between the claim to refrain from further violations and the claim to refrain from threatening to cause harm, the analysis of case law did not indicate that distinguishing these claims would create difficulties for the parties to the proceedings or the courts. It must be distinguished that in the case of a claim to refrain from committing a new similar violation, the first infringement has already occurred, but in the case of a claim to refrain from threatening to cause harm, the violation threatens to occur for the first time.

With the third research question, the author asked what must be kept in mind when formulating the operative part of a judgment when satisfying a claim under § 1055 (1) of the LOA. In the practice of the Supreme Court and district courts, the problem with the wording of the operative part has arisen primarily in disputes concerning intellectual property violations, but often also in disputes concerning the disclosure of incorrect information or undue value judgements. The Supreme Court has repeatedly explained in connection with the satisfaction of a claim under § 1055 (1) of the LOA that the court must clearly formulate in the operative part what steps the defendant must take to terminate the infringement or what infringements (unlawful activities) the defendant must refrain from in the future, since, pursuant to the principle of formality applicable in enforcement proceedings and pursuant to the second sentence of § 442 (5) of the Code of Civil Procedure, the operative part must be clearly understandable and enforceable also without the text of the rest of the judgment. The claims for performance pursuant to § 1055 (1) of the LOA are subject to the same criteria as the operative part of the court judgment, and if necessary, the court gives the plaintiff the opportunity to specify his claim if it is presented too broadly or abstractly. The courts have essentially found that the operative part of a judgment should not duplicate a prohibition or obligation already arising from the law (i.e. be so abstract), as this would not create any additional prohibitions or obligations for the defendant compared to the law. At the same time, e.g. in the context of prohibiting unfair competition, it has been stated that the limitations set out in the laws themselves must also be considered regarding the imposition of such a prohibition of competition. In disputes concerning infringements of intellectual property, the courts have often also drawn attention to the fact that when formulating the operative part, it is necessary to consider the specifics arising from the law, e.g. exceptions concerning the free use of intellectual property. Regarding the claim to cease and refrain from disclosing incorrect information, it is important to specifically state in the claim what is the information the disclosure of which must be ceased or refrained from. It is not necessary to specify in the claim to whom the defendant must refrain from disclosing information in the

future and which ways of disclosing information are prohibited, but if the claim is limited in this respect, it must be taken into account when formulating the operative part of the judgment.

With the fourth research question, the author asked which situations as a rule fall within the scope of application of the first sentence § 1055 (1) of the LOA and for the protection of which legal interests is a claim under § 1055 (1) of the LOA generally filed. As a result of the analysis of case law carried out within the framework of this thesis, it can be concluded that the tortious negative claim is an important legal remedy for prohibiting violations of personality rights. Based on the decisions of the Supreme Court and the district courts, it can be stated that very often the claim under § 1055 (1) of the LOA is submitted to prohibit the disclosure of incorrect information and undue value judgments, as well as for the protection of intellectual property. Cases which concern behaviour violating a duty arising from law must also be considered an important area of application, for example in the case of conduct contrary to the provisions of the Personal Data Protection Act, the Commercial Code and the Competition Act. The analysis of case law showed that the scope of application of the tortious negative claim is not very extensive in the case of violations of property (except intellectual property) or possession, and this is probably due to the fact that a claim under § 1055 (1) of the LOA at the same time competes with claims for the protection of property or possession arising from the Law of Property Act.

The Supreme Court has found that § 1055 (1) of the LOA also allows for the conclusion of a contract to be sued. The Supreme Court has considered it possible to oblige a party to conclude a contract on the basis of § 1055 (1) of the LOA if the refusal would constitute intentional conduct contrary to good manners (§ 1045 (1) p 8 of the LOA) and has confirmed this in a situation where the contract is essential for another person and he has no alternative reasonable opportunity to conclude a contract. German case law and legal theory have also found that the obligation to conclude a contract may itself arise from the provisions of tort law. German legal theory holds different positions on whether the obligation to conclude a contract is a tortious negative claim or a claim for compensation for damage. German case law has mainly limited the imposition of such an obligation primarily to monopoly undertakings that provide essential goods or services to the public. The Supreme Court has considered it possible to impose an obligation to conclude a contract also in a situation where refusal to enter into an agreement violates another person's property rights or interferes with their economic or professional activities. In the opinion of the author, the application of § 1055 (1) of the LOA in the context of coercion to conclude a contract should be approached with caution, but at the same time it should be noted that § 1045 (1) p 8 of the LOA already sets rather strict limits on this. Even in

later decisions of the Supreme Court, the obligation to conclude a contract has not been established lightly based on § 1045 (1) p 8 of the LOA.

KASUTATUD LÜHENDID

alt	alternatiiv
art	artikkel
Aufl	<i>Auflage</i> – väljalase
AutÕS	autoriõiguse seadus
AÕS	asjaõigusseadus
AÕSK	Asjaõigusseadus. Kommenteeritud väljaanne.
BeckOK	<i>Beck'scher Online-Kommentare</i>
BeckRS	<i>Beck-Rechtsprechung</i> – Saksamaa Beck andmebaasi kohtupraktika
BGB	<i>Bürgerliches Gesetzbuch</i> – Saksamaa tsiviilseadustik
BGH	<i>Bundesgerichtshof</i> – Saksamaa Föderaalkohus
BW	<i>Burgerlijk Wetboek</i> – Hollandi tsiviilseadustik
DCFR	<i>Draft Common Frame of Reference</i>
Hrsg	<i>Herausgeber</i>
KaMS	kaubamärgiseadus
ls	lause
MüKoBGB	<i>Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch</i>
NJW	Saksamaa ajakiri <i>Neue Juristische Wochenschrift</i>
OLG	<i>Oberlandesgericht</i> – Liidumaa kõrgeim kohus
OGH	<i>Oberster Gerichtshof</i> – Austria ülemkohus
Red.	<i>Redakteur</i>
RG	<i>Reichsgericht</i> – Saksamaa Riigikohus (1879–1945)
RKKKo	Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus
RKTKo	Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus

RKTKm	Riigikohtu tsiviilkolleegiumi määrus
Staudinger	<i>J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch</i>
TlnRnKo	Tallinna Ringkonnakohtu otsus
TlnRnKm	Tallinna Ringkonnakohtu määrus
TrtRnKo	Tartu Ringkonnakohtu otsus
TsMS	tsiviilkohtumenetluse seadustik
vnr	veerenumber
VÕS	võlaõigusseadus
VÕSK	Võlaõigusseadus. Kommenteeritud väljaanne.
ÄS	äriseadustik
ZPO	<i>Zivilprozessordnung</i> – Saksamaa tsiviilkohtumenetluse seadustik

KASUTATUD ALLIKAD

Kasutatud kirjandus

1. Bamberg, K. Õigusrikkumiste lõpetamiseks ja tõkestamiseks kohaldatavad eraõiguslikud kaitsevahendid elu, tervise ning isikuõiguste kaitseks. Magistritöö. Juhendaja Tambet Tampuu. Tartu: 2014.
2. von Bar, C. jt (eds.). Non-Contractual Liability Arising out of Damage Caused to Another. Principles of European Law. Study Group on a European Civil Code. Oxford: Oxford University Press 2009.
3. von Bar, C. The Common European Law of Torts. Volume One. The Core Areas of Tort Law, its Approximation in Europe, and its Accommodation in the Legal System. München: C. H. Beck 1998.
4. von Bar, C. The Common European Law of Torts. Volume Two. Damage and Damages, Liability for and without Personal Misconduct, Causality, and Defences. München: Verlag C. H. Beck 2000.
5. van Boom, W. H. Comparative Notes on Injunction and Wrongful Risk-Taking. – Maastricht Journal of European and Comparative Law 2010. Volume 17. Issue 1.
6. van Boom, W. H. Efficacious Enforcement in Contract and Tort. Inaugural Lecture at the Erasmus University Rotterdam. The Hague: Boom Juridische uitgevers 2006. https://repub.eur.nl/pub/7687/VanBoom_oratie_EUR_2006_ELL5.pdf (20.04.2025).
7. van Boom, W., Giesen, I., Ogus, A. The Power of Injunctive Relief in Tort: An Introduction. – Maastricht Journal of European and Comparative Law 2010. Volume 17. Issue 1.
8. Cauffman, C. Injunctions at the Request of Third Parties in EU Competition Law. – Maastricht Journal of European and Comparative Law 2010. Volume 17. Issue 1.
9. van Dam, C. European Tort Law. Oxford: Oxford University Press 2006.
10. Dannemann, G., Schulze, R. (eds.). German Civil Code = Bürgerliches Gesetzbuch (BGB). Volume I. Books 1-3: §§ 1-1296. Article-by-Article Commentary. München: Verlag C. H. Beck oHG 2020. Viidatud: Author, in Dannemann/Schulze.
11. Deakin, S., Johnston, A., Markesinis, B. Markesinis and Deakin's Tort Law. Sixth Edition. Oxford: Clarendon Press 2008.
12. Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2018. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus 2018.

13. Gaier, R. (*Red.*). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 8. Sachenrecht. §§ 854-1296. WEG. ErbbauRG. 9. Aufl. München: C. H. Beck 2023. Viidatud: MüKoBGB.
14. van Gerven, W. jt. Cases, Materials and Text on National, Supranational and International Tort Law. Scope of Protection. Oxford: Hart Publishing 1998.
15. Haas, D. De grenzen van het recht op nakoming. Academisch proefschrift. Vrije Universiteit Amsterdam. Deventer: Kluwer 2009. <https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/42183364/complete%20dissertation.pdf> (20.04.2025).
16. Habersack, M. (*Red.*). Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 6. Schuldrecht – Besonderer Teil IV. §§ 705-853. Partnerschaftsgesellschaftsgesetz. Produkthaftungsgesetz. 7. Aufl. München: C. H. Beck 2017.
17. Hau, W., Poseck, R. (Hrsg.). Beck'scher Online-Kommentare (BeckOK) BGB. 73. Edition. Stand 01.02.2025. München: C. H. Beck 2024. Viidatud: BeckOK BGB.
18. Herrler, S. (Hrsg.). J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen – Buch 1: Allgemeiner Teil §§ 139-163. Neubearbeitung 2025. Berlin: Otto Schmidt/De Gruyter Verlag OHG. Viidatud: Staudinger (2025) BGB.
19. Koziol, H. Basic Questions of Tort Law from a Germanic Perspective. Wien: Jan Sramek Verlag 2012. https://www.jan-sramek-verlag.at/fileadmin/user_upload/Koziol_BasicQuestions_ePDF_HighResOpen_FINA_L.pdf (20.04.2025).
20. Koziol, H. (ed.). Basic Questions of Tort Law from a Comparative Perspective. Wien: Jan Sramek Verlag KG 2015. https://www.jan-sramek-verlag.at/fileadmin/user_upload/Koziol_ComparaTortLaw_Eng_0040_2_DRUCK_eBook.pdf (20.04.2025).
21. Koziol, H., Schulze, R. (eds.). Tort Law of the European Community. Tort and Insurance Law. Volume 23. Wien: Springer-Verlag 2008.
22. Madise, Ü. jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. 5., parand. ja täiend. vlj. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda 2020.
23. Markesinis, B. S., Unberath, H. The German Law of Torts. A Comparative Treatise. Fourth Edition. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing 2002.
24. Rogers, W. V. H. Winfield and Jolowicz on Tort. 17th Edition. London: Sweet & Maxwell 2006.

25. Sein, K. Keskkonnakahjulikust tegevusest tulenevad nõuded – kas eraõiguslikud ja/või avalik-õiguslikud? – *Juridica* 2007/I.
26. Sieburgh, C. H. Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. Boek 6. Verbintenissenrecht. Deel II. De verbintenis in het algemeen, tweede gedeelte. 16e druk. Deventer: Wolters Kluwer 2021.
27. Smith, S. A. Are Tort Remedies „Civil Recourse“? – *Law and Philosophy*. February 2022. Volume 41. Issue 1. <https://doi.org/10.1007/s10982-021-09440-8> (20.04.2025).
28. Tampuu, T. Deliktiõigus võlaõigusseaduses. Üldprobleemid ja delikti üldkoosseisul põhinev vastutus. — *Juridica* 2003/II.
29. Tampuu, T. Lepinguvälised võlasuhted. 2. tr. Tallinn: Juura 2017.
30. Thole, C., Albrecht, K-D. (Hrsg.). J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen: Staudinger BGB – Buch 3: Sachenrecht: §§ 985-1011. Neubearbeitung 2023. Berlin: Otto Schmidt/De Gruyter Verlag OHG. Viidatud: Staudinger (2023) BGB.
31. Tjong Tjin Tai, E. Tort Law. A Comparative Introduction. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited 2022.
32. Varul, P. jt (koost). Asjaõigusseadus I. 1.-3. osa (§-d 1-167). Komm vlj. Tallinn: Juura 2014.
33. Varul, P. jt (koost). Võlaõigusseadus IV. 8. osa 40. ptk – 10. osa (§-d 703-1067). Komm vlj. Tallinn: Juura 2020.
34. Volens, U. Usaldusvastutus kui iseseisev vastutussüsteem ja selle avaldumisvormid. Doktoritöö. Juhendaja Paul Varul. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus 2011.
35. Wagner, G., Zekoll, J. (eds.). Introduction to German Law. Third Edition. The Netherlands: Kluwer Law International B.V. 2019. <https://www.jura.uni-hamburg.de/media/die-fakultaet/personen/wurmnest-wolfgang/wurmnest-contract-law-in-zekoll-wagner-introduction-to-german-law.pdf> (20.04.2025).

Kasutatud õigusaktid

36. Asjaõigusseadus. – RT I, 17.03.2023, 58.
37. Autoriõiguse seadus. – RT I, 14.03.2025, 22.
38. Code of Civil Procedure ZPO. – The Federal Ministry of Justice. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/ (20.04.2025).

39. Dutch Civil Code (Civil Code of the Netherlands). – Dutch Civil Law (DCL).
<http://www.dutchcivillaw.com/civilcodegeneral.htm> (20.04.2025).
40. Eesti Vabariigi Põhiseadus. – RT I, 15.05.2015, 2.
41. German Civil Code BGB. – The Federal Ministry of Justice. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/ (20.04.2025).
42. Isikuandmete kaitse seadus. – RT I, 31.12.2024, 44.
43. Karistusseadustik. – RT I, 12.12.2024, 6.
44. Kaubamärgiseadus. – RT I, 06.01.2023, 28.
45. Konkurentsiseadus. – RT I, 18.12.2024, 5.
46. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I, 31.12.2024, 41.
47. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I, 31.12.2024, 48.
48. Täitemenetluse seadustik. – RT I, 31.12.2024, 49.
49. Võlaõigusseadus. – RT I, 04.07.2024, 18.
50. Äriseadustik. – RT I, 06.07.2023, 131.

Kasutatud kohtupraktika

Riigikohtu praktika

51. RKKKo 24.09.2009, 3-1-1-67-09.
52. RKTKm 16.01.2008, 3-2-1-132-07.
53. RKTKm 25.02.2015, 3-2-1-162-14.
54. RKTKm 08.02.2017, 3-2-1-147-16.
55. RKTKm 19.04.2017, 3-2-1-7-17.
56. RKTKo 02.03.2005, 3-2-1-167-04.
57. RKTKo 11.04.2005, 3-2-1-33-05.
58. RKTKo 02.02.2006, 3-2-1-157-05.
59. RKTKo 31.05.2006, 3-2-1-161-05.
60. RKTKo 30.03.2006, 3-2-1-4-06.
61. RKTKo 23.10.2007, 3-2-1-85-07.
62. RKTKo 30.04.2008, 3-2-1-25-08.
63. RKTKo 28.05.2008, 3-2-1-43-08.
64. RKTKo 09.12.2009, 3-2-1-104-09.
65. RKTKo 04.03.2010, 3-2-1-164-09.

66. RKTKo 03.06.2010, 3-2-1-48-10.
67. RKTKo 09.12.2010, 3-2-1-127-10.
68. RKTKo 19.04.2011, 3-2-1-12-11.
69. RKTKo 07.02.2012, 3-2-1-155-11.
70. RKTKo 03.04.2012, 3-2-1-20-12.
71. RKTKo 09.01.2013, 3-2-1-166-12.
72. RKTKo 29.05.2013, 3-2-1-50-13.
73. RKTKo 25.09.2013, 3-2-1-80-13.
74. RKTKo 19.02.2014, 3-2-1-172-13.
75. RKTKo 01.06.2016, 3-2-1-34-16.

76. RKTKm 21.06.2022 2-19-10047.
77. RKTKm 13.11.2023, 2-21-4820.
78. RKTKm 20.03.2024, 2-22-14182.
79. RKTKo 18.10.2017, 2-14-61664.
80. RKTKo 21.04.2021, 2-14-6942.
81. RKTKo 02.05.2018, 2-16-4856.
82. RKTKo 17.06.2021, 2-16-17491.
83. RKTKo 19.03.2019, 2-17-17140.
84. RKTKo 18.03.2020, 2-18-3445.
85. RKTKo 10.11.2021, 2-18-3445.
86. RKTKo 06.12.2023, 2-22-1081.

Ringkonnakohtute praktika

87. TlnRnKm 09.01.2018, 2-17-11092.
88. TlnRnKm 12.01.2024, 2-22-12004.
89. TlnRnKm 11.02.2025, 2-24-17842.
90. TlnRnKo 26.03.2010, 2-05-1506.
91. TlnRnKo 18.01.2008, 2-07-2353.
92. TlnRnKo 25.10.2010, 2-07-45344.
93. TlnRnKo 02.11.2009, 2-08-45708.
94. TlnRnKo 20.06.2018, 2-15-14558.
95. TlnRnKo 17.10.2018, 2-16-13686.
96. TlnRnKo 09.01.2019, 2-16-16730.

97. TlnRnKo 17.08.2022, 2-16-17491.
98. TlnRnKo 03.10.2019, 2-17-17140.
99. TlnRnKo 14.02.2020, 2-17-15244.
100. TlnRnKo 16.02.2022, 2-18-3370.
101. TlnRnKo 13.05.2022, 2-18-19557.
102. TlnRnKo 06.02.2023, 2-18-8515.
103. TlnRnKo 31.01.2024, 2-18-19267.
104. TlnRnKo 10.11.2021, 2-19-13851.
105. TlnRnKo 26.04.2022, 2-19-7903.
106. TlnRnKo 13.05.2022, 2-19-2709.
107. TlnRnKo 09.09.2022, 2-19-18596.
108. TlnRnKo 30.08.2022, 2-20-12846.
109. TlnRnKo 30.11.2022, 2-20-11009.
110. TlnRnKo 19.12.2022, 2-20-2621.
111. TlnRnKo 06.01.2023, 2-20-8437.
112. TlnRnKo 31.01.2023, 2-20-3112.
113. TlnRnKo 28.08.2024, 2-20-14920.
114. TlnRnKo 28.08.2024, 2-20-17754.
115. TlnRnKo 04.05.2022, 2-21-6049.
116. TlnRnKo 18.05.2023, 2-21-12548.
117. TlnRnKo 10.05.2024, 2-21-19450.
118. TlnRnKo 14.02.2024, 2-22-5334.
119. TlnRnKo 24.01.2025, 2-23-18272.
120. TrtRnKo 09.05.2016, 2-13-19840.
121. TrtRnKo 19.10.2020, 2-18-2013.
122. TrtRnKo 27.11.2023, 2-20-2328.
123. TrtRnKo 20.06.2024, 2-23-6035.

Välisriigi kohtupraktika

124. BGH, Urteil vom 19.6.1951 – I ZR 77/50, NJW 1951, 843.
125. BGH, Urteil vom 27.05.1986 - VI ZR 169/85, NJW 1986, 2503.
126. BGH, Urteil vom 12.12.2003 – V ZR 98/03, NJW 2004, 1035.
127. BGH, Urteil vom 17.9.2004 – V ZR 230/03, NJW 2004, 3701.
128. BGH, Urteil vom 13.10.2015 – VI ZR 271/14, NJW 2016, 1094.

129. BGH, Urteil vom 18.12.2015 – V ZR 160/14, NJW 2016, 863.
130. BGH, Urteil vom 29.11.2016 – VI ZR 382/15, NJW 2017, 1550.
131. OGH 23.07.1997, 7 Ob 150/97b. –
https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Justiz&Dokumentnummer=JJT_19970723_OGH0002_0070OB00150_97B0000_000&Suchworte=RS0025069
 (20.04.2025).
132. OLG Düsseldorf, Urteil vom 11.10.1995 – 9 U 51/95, BeckRS 1995, 7120.
133. OLG Frankfurt, Urteil vom 18.09.2014 – 10 W 40/14, BeckRS 2015, 6326.
134. RG, Urteil vom 07.11.1931 – V 106/31. – <https://opinioiuris.de/entscheidung/1156>
 (20.04.2025).

Kasutatud muud materjalid

135. von Bar, C. jt (eds.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline Edition. Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group). Munich: Sellier. European Law Publishers 2009.
https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/2009_02_DCFR_OutlineEdition.pdf
 (20.04.2025).
136. von Bar, C. jt (eds.). Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR). Full Edition. Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group). Munich: Sellier. European Law Publishers 2009.
https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/european-private-law_en.pdf
 (20.04.2025).